

ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการวาดภาพจากกิจกรรมการวาดภาพ
ประกอบการฟังนิทาน ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

ปริญญานิพนธ์
ของ
จงลักษณ์ ช่างปลื้ม

10 ส.ย. 2541

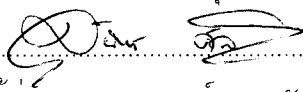
เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา

เมษายน 2541

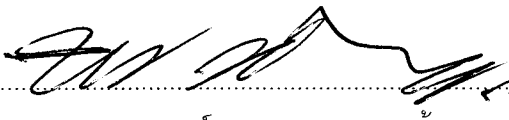
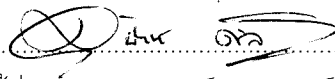
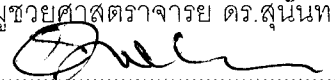
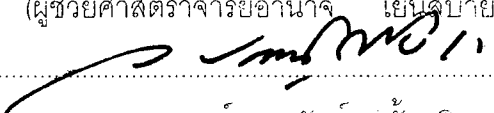
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกศิลปศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

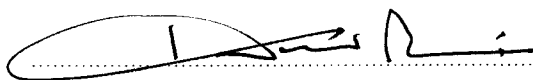
คณะกรรมการควบคุม

 ประธาน
(ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ)
 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุ่ม)

คณะกรรมการสอบ

 ประธาน
(ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ)
 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุ่ม)
 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย)
 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)
วันที่ 30 เดือนเมษายน พ.ศ. 2541

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะได้รับการช่วยเหลือและการให้คำแนะนำ
ปรึกษาจาก ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุม กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
อำนาจ เย็นสบาย รองศาสตราจารย์ วรณรัตน์ ตั้งเจริญ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ และ
ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร ผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือมาโดยตลอด ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาและ
ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ในการนี้ขอขอบพระคุณท่านผู้มีพระคุณดังนี้

อาจารย์อารี เกษมรัตน์ อาจารย์นาฏศิลป์ แวกประยูร อาจารย์ภักดิ์สร ประเสริฐศักดิ์
อาจารย์เบญจพร สมานมาก อาจารย์สุพจน์ ไตนวล อาจารย์นวลลออ ทินานนท์
รองศาสตราจารย์ ลลิตพันธุ์ ทองงาม ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือและให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง
ในการศึกษาค้นคว้า อาจารย์อนินทิตา ไปชะกฤษณะ และคณะอาจารย์โรงเรียนอนุบาลหนองคาย
ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการศึกษาการใช้
แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ ท่านผู้อำนวยการคณะครูอนุบาลและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในเรื่องสถานที่และ
กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาทดลอง

ความสำเร็จของการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยระลึกในพระคุณคณาจารย์ที่ได้กรุณาอบรม
สั่งสอนให้ความรู้ ขอขอบคุณพี่ ๆ นิสิตปริญญโทวิชาเอกปฐมวัย วิชาเอกศิลปศึกษา ที่กรุณา
ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของ
คุณพ่อทองหล่อ คุณแม่วิไลย์ ช่างปลื้ม คุณตา คุณยาย ที่ได้อบรมเลี้ยงดู ตลอดจนครู อาจารย์
และผู้มีพระคุณทุกท่าน

จงลักษณ์ ช่างปลื้ม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพของเด็กปฐมวัย	17
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานและการเล่านิทาน	29
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย	33
3 วิธีดำเนินการทดลอง	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
วิธีดำเนินการทดลอง	76
แบบแผนการทดลอง	77
การวิเคราะห์ข้อมูล	77
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	80
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	80

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	94
จุดมุ่งหมายการวิจัย	94
สมมติฐานการวิจัย	94
ขอบเขตของการวิจัย	94
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	95
วิธีการดำเนินการทดลอง	95
การวิเคราะห์ข้อมูล	96
สรุปผลการวิจัย	96
อภิปรายผล	98
ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษา	102
ข้อเสนอแนะทั่วไป	104
บรรณานุกรม	105
ภาคผนวก	112
ประวัติย่อผู้วิจัย	134

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 สารสำคัญของนิทาน ภาษาที่ใช้ และเวลาที่กำหนด	40
2 แผนการสอนจำแนกตามจุดประสงค์เชิงความคิดสร้างสรรค์ จุดประสงค์ เชิงวาดภาพ ตามเรื่องและลำดับขั้นตอน.....	46
3 รายละเอียดการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงแผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพ ประกอบการฟังนิทาน	53
4 แสดงเกณฑ์การประเมิน	61
5 แสดงการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบในต่างประเทศ ในประเทศ และการ หาความเชื่อมั่นในการตรวจให้คะแนนโดยผู้วิจัย	69
6 รายละเอียดการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่กำหนดให้วาดภาพ..	73
7 รายละเอียดการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนน การวาดภาพ	73
8 รายละเอียดการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลา การวาดภาพ	75
9 แบบแผนการทดลอง	77
10 แสดงลักษณะทั่วไปของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรม การวาดภาพประกอบการฟังนิทาน	81
11 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดสร้างสรรค์จากการทดสอบหลัง การทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง	82
12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านพุทธิพิสัยแสดง การคิดเอกลัษณ์ จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และ ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง	83
13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านพุทธิพิสัยแสดง การคิดอเนกนัย จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง	84

14 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านเจตคติ จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง	85
15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านความมุ่งมั่นตั้งใจ จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง	86
16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความสามารถการวาดภาพ จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง	87
17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความสามารถการวาดภาพเรื่อง “เส้น” จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง	88
18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความสามารถการวาดภาพเรื่อง “เส้น” จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง	89
19 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความสามารถการวาดภาพเรื่อง “การร่างภาพเป็นรูปร่าง” จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง	90
20 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความสามารถการวาดภาพเรื่อง “การใช้เนื้อที่ของกระดาษอย่างเหมาะสม” จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง	91
21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความสามารถการวาดภาพเรื่อง “การระบายสีที่เป็นรูปและเป็นพื้น” จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง....	92
22 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความสามารถการวาดภาพเรื่อง “การแยกสีและเลือกสีมาระบายได้อย่างเหมาะสม” จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง.....	93

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การดำเนินชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่สมัยโบราณมาจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของมนุษย์ที่รู้จักสร้างสรรค์ตนเองและสังคมตลอดมา เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งแปลกใหม่ที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์และสังคม ล้วนเป็นผลผลิตของความคิดสร้างสรรค์ทั้งสิ้น ความคิดสร้างสรรค์เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้เกิดองค์ความรู้และผลิตผลต่าง ๆ การพัฒนาส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ครูผู้มีหน้าที่สำคัญในการสร้างเสริมมนุษย์จะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นครูจึงต้องค้นคว้าหาแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นบุคคลผู้มีความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่อยู่ในตัวบุคคล เป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลกระทำการต่าง ๆ ได้ประสบความสำเร็จ แปลกใหม่ และมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีกว่าเดิม ประเทศที่มีบุคคลมีความคิดสร้างสรรค์จะมีส่วนในการพัฒนาชาติมากขึ้น ประเทศใดก็ตามที่สามารถแสวงหาพัฒนา และดึงเอาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของประชากรในประเทศออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากเท่าใด ยิ่งมีโอกาสพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้มากเท่านั้น (อารี พันธุ์ณี. 2537 : 5) ความคิดสร้างสรรค์ก่อให้เกิดการค้นพบสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ ลักษณะที่ดีของผู้มีความคิดสร้างสรรค์มีอยู่หลายประการ แต่ที่สำคัญยิ่งก็คือ การมีความคิดริเริ่มเกิดขึ้นในสมองแล้วมีประดิษฐ์กรรมใหม่ ๆ สามารถนำความรู้และประดิษฐ์กรรมนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในทุก ๆ ด้าน การพัฒนาบุคคลให้มีความคิดสร้างสรรค์สูง ผลที่ตามมาคือเป็นบุคคลที่มีความกล้าหาญ อดทน และยืนหยัดในความคิด เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจะกลายเป็นผู้นำในสังคม (เกียรติวรรณ อดาตยกุล. 2536 : 59)

จากความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ดังกล่าวไปแล้ว จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายการจัดการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาสติปัญญาของบุคคลให้เป็นที่รู้จักเหตุและผล รู้จักแยกแยะ รับผิดชอบ รู้จักแก้ปัญหาได้อย่างฉลาด และรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและหลากหลาย มีความคิดสร้างสรรค์ และใฝ่รู้ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 8) และนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลในแผนพัฒนาการศึกษา (2535 - 2539) มีมาตรการให้

ปรับปรุงการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมโดยเน้นการฝึกสังเกต พิจารณา คิดค้นคว้าใฝ่หาความรู้ ตลอดจนกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาอย่างมีระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2534 : 233 - 234)

จากการศึกษาของ โลเวนเฟลด์ และ บริทเทน (วารุณี นวลจันทร์. 2539 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Lowenfeld and Brittain. 1987 : 79) พบว่าพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะมีสูงมาตั้งแต่อายุ 4 ขวบขึ้นไป เด็กวัยนี้จะเต็มไปด้วยความอยากรู้อยากเห็น และจินตนาการ เมื่อเข้าอายุ 8 - 9 ขวบ พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะต่ำลง และลดต่ำลงอีกช่วงหนึ่งอายุประมาณ 13 - 14 ปี หากเด็กได้รับการพัฒนาที่ดีตั้งแต่เด็กในระยะแรก ๆ แล้วจะทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ คุณภาพของเด็กจะดีในอนาคต, จากการศึกษาของนักการศึกษา และข้อค้นพบทางการแพทย์พบว่า ในช่วงแรกของชีวิตจนถึงวัย 6 ปี เป็นระยะที่เซลล์สมองเจริญสูงสุด โดยเฉพาะสมองของเด็กวัย 3 ปีเจริญเติบโตเป็นร้อยละ 80 ของสมองผู้ใหญ่ เซลล์สมองและระบบประสาทจะเจริญเกือบเต็มที่ และการเจริญเติบโตของสมองในช่วงต่อไปอยู่ในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงรูปให้เหมาะสมกับหน้าที่ หากเด็กไม่ได้รับการเอาใจใส่ ไม่ได้รับการพัฒนา และขาดสิ่งเร้าที่เหมาะสมก็จะขาดสิ่งที่ไปกระตุ้นให้ระบบประสาทที่กำลังเติบโตทำงานได้อย่างสมบูรณ์ ความสามารถในการเรียนรู้ พัฒนาการด้านต่าง ๆ ก็จะถูกยับยั้งและชะงักงันได้ (วารุณี นวลจันทร์. 2539 : 3 ; อ้างอิงมาจาก นิตยา ศษภักดี. 2530 : 16 และ UNESCO. 1983 : 2) ความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กกำลังพัฒนาควรได้รับกิจกรรมที่เหมาะสมและต่อเนื่องกันเป็นลำดับ ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน ฝึกฝน และฝึกปฏิบัติที่ถูกวิธี และยิ่งส่งเสริมให้เด็กตั้งแต่วัยเยาว์ได้เท่าใดก็ยิ่งเป็นผลดีมากขึ้นเท่านั้น

พื้นฐานการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับกิจกรรมทางกลไกของกล้ามเนื้อ และการปะทะสังสรรค์ (Interaction) กับสิ่งแวดล้อม หรือประสบการณ์ที่เด็กได้รับ จะช่วยพัฒนาการรับรู้โดยการสะสมภาพ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เข้าไว้ในสมอง ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกจึงมีอิทธิพลมากต่อการเสริมสร้างความพร้อมสำหรับการพัฒนาในขั้นต่อไป ดังนั้นการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และเอื้อต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญยิ่ง (ประสาธ อิศรปริดา. 2520 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. n.d.)

การวาดภาพเป็นวิธีการหนึ่งที่เด็กต้องใช้ความสามารถในการใช้สายตา และกล้ามเนื้อมือให้ประสานกัน เป็นการเจริญเติบโตของระบบสมอง และการเคลื่อนไหวมาประกอบกัน ในขณะเดียวกันเด็กจะค่อย ๆ พัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับตนเองและสิ่งต่าง ๆ จากการปะทะสังสรรค์กับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ประสบการณ์ต่าง ๆ จึงทำให้เด็กสามารถแยกแยะคุณสมบัติ รูปร่าง รูปทรง รายละเอียด สี สัน และผิวสัมผัสของสิ่งที่พบเห็น และแสดงออกมาเป็นภาพวาด

รูปแบบและความหมายของภาพจะแตกต่างกันตามระดับวุฒิภาวะ และประสบการณ์ของแต่ละคน (ลัดดา ลีตระกูล. 2531 : 2) ความสามารถในการวาดภาพของเด็กจะมีแบบแผนการพัฒนาตามลำดับตามขั้นตอนพัฒนาการทางการวาดภาพ โลเวนเฟลด์ (ลัดดา ลีตระกูล. 2531 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Lowenfeld. 1970 : 89 - 144) ได้ศึกษาการวาดภาพของเด็กวัย 4 - 7 ปีพบว่า เด็กวัยนี้มีทักษะการวาดภาพที่เกิดจากการใช้เส้น และรูปทรงเรขาคณิตออกมาในรูปสัญลักษณ์ที่ตนสร้างขึ้นมา ภาพที่เด็กชอบวาดคือ ภาพบ้าน ต้นไม้ และคน ระบายสีตามใจชอบไม่เป็นไปตามธรรมชาติ การวางตำแหน่งของภาพยังเป็นการวางตำแหน่งตามความพอใจของตนเอง แต่เริ่มสังเกตความเหมาะสมของรูปและพื้นในบริเวณว่าง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับและสะสมมา

นอกจากนี้การวาดภาพยังเป็นภาษาอย่างหนึ่งที่เด็กแสดงออกตามธรรมชาติ แสดงให้เห็นพฤติกรรมด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเคลื่อนไหวร่างกายโดยการไขว่กล่อมเนื้อมือขีดเขียน ส่งผลไปสู่การควบคุมการทำงานในส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ด้านอารมณ์ เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินในการระบายสีส่งผลให้สุขภาพจิตดี และพฤติกรรมด้านการเรียนรู้การใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคต่าง ๆ ไปพร้อมกัน เกิดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมได้มากขึ้น เนื่องจากการวาดภาพเด็กต้องอาศัยโลกภายนอกเป็นสื่อจิตใจในการแสดงออกไม่ว่าจะเป็นคน บ้าน ต้นไม้ การวาดภาพจึงเป็นการผลักดันให้เกิดการชื่นชม การรู้จัก การสังเกต ความรู้ความคิด และการสร้างสรรค์ผลงาน (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 11) ดังนั้นถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมและกระตุ้นจากสิ่งคล้อย หรือกิจกรรมที่เหมาะสมก็จะส่งผลต่อพัฒนาการทางการวาดภาพ และความคิดสร้างสรรค์ให้ดียิ่งขึ้น

นิทานเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เด็กชอบ เพราะนิทานให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความคิดและจินตนาการ นิทานยังมีคุณค่าในการกระตุ้น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กให้เกิดความพยายามในการทำงาน และการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ (สุขสมร ประพัฒน์ทอง. 2521 : 31 - 35) นอกจากนี้นิทานยังเป็นความสุขสำหรับเด็ก เป็นสายใยผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ เด็กปฐมวัยที่เพิ่งออกจากบ้านไปโรงเรียนจะรู้สึกหวั่นไหว หวาดกลัวสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ หากครูเข้าไปกอดและพูดคุย นำนิทานมาเล่าให้ฟังจะทำให้เด็กคุ้นเคย และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยไม่รู้ตัว (ปรีดา ปัญญาจันทร์. 2537 : 3) ในการส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ด้วยนิทานนั้น วิลเลียม (อาร์ รังสินนท์. 2527 : 107 ; อ้างอิงมาจาก William. 1970) ได้เสนอว่าควรส่งเสริมให้เด็กพัฒนาทักษะการฟังอย่างสร้างสรรค์โดยฝึกให้เกิดความคิดในขณะที่ฟังหรือแต่งเรื่องเชื่อมโยงขึ้นใหม่ เมื่อเด็กคิดได้ควรให้เด็กได้แสดงออกตามความคิด เช่น การพูด การแสดง หรือการวาดภาพ

จากความสำคัญที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าถ้านิทานมาเล่าให้นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5 - 6 ปีฟัง โดยเล่าเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่องแล้วสอดแทรกคำถามเกี่ยวกับศิลปะขั้นพื้นฐานในเรื่องเส้น รูปร่าง และสี จากเรื่องราวในนิทาน และใช้คำถามอีกครั้งให้นักเรียนคิดเชื่อมโยงเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่อง โดยมีภาพคำตอบที่เป็นภาพเส้นประให้นักเรียนเลือกตอบ เมื่อนักเรียนเลือกภาพใดให้ฝึกวาดภาพตามเส้นประนั้น ต่อเติมภาพและระบายสีให้สวยงามตามความต้องการ จากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปกิจกรรมดังกล่าวจะส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการวาดภาพหรือไม่

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จากการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน
2. เพื่อศึกษาความสามารถการวาดภาพของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จากการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษารั้งนี้เป็แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การวาดภาพของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการวาดภาพ อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการแสดงออกของเด็กให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้อง และเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การวาดภาพสำหรับเด็กในวัยนี้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั่วไป คือ นักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ของโรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 200 คน

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ด้วยการสุ่มตัวอย่างมา 1 ห้องเรียน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ความคิดสร้างสรรค์

2.2 ความสามารถในการวาดภาพ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี ผลผสมผสานความรู้ที่มีอยู่ และประสบการณ์จากกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานมาใช้ในการคิดเชิงขยาย หรือดัดแปลงได้ตามความเหมาะสม การสร้างจินตนาการจากภาพที่เป็นสิ่งเร้าที่กำหนดให้ในแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ เป็นแบบทดสอบที่พัฒนามาจาก ทฤษฎีกระบวนการคิด (Mental Domain Theories) ของ สไตน์เนอร์ (Steiner) มาเป็นแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยการวาดภาพของ เจลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban)

2. ความสามารถในการวาดภาพ หมายถึง การที่เด็กนักเรียนชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี ใช้ทักษะของการใช้กล้ามเนื้อ ประสาทสัมผัสระหว่างตากับมือ และความคิดของตนเองจากการเรียนรู้ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม มาใช้ในการวาดภาพ ในภาพเส้นประ และการต่อเติมภาพตามความต้องการ วัดได้โดยทดสอบการวาดภาพและใช้เกณฑ์การประเมินความสามารถในเรื่องการร่างภาพ การใช้เนื้อที่ของกระดาษ การใช้สี และเรื่องราวการสื่อความหมายของภาพ สร้างเป็นแบบวัดความสามารถการวาดภาพ

3. แผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน หมายถึง กิจกรรมที่ครูจัดให้นักเรียนวาดภาพ โดยครูเล่านิทานเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่อง ครูใช้คำถามขยายความคิดเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ศิลปะขั้นพื้นฐาน ได้แก่ เส้น รูปร่าง และสี จากเรื่องราวในนิทาน และใช้คำถามอีกครั้งให้นักเรียนคิดเชื่อมโยงเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่อง จากนั้นครูนำภาพคำถาม 3 ภาพ โดยรูปภาพในภาพเป็นภาพเส้นประมาให้นักเรียนเลือก เมื่อนักเรียนเลือกภาพใด ให้ลากเส้นตามภาพเส้นประและต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ ระบายสีให้สวยงามตามความคิดของนักเรียน จากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายคำตอบแต่ละหัวข้อว่าเป็นอย่างไร ข้อใดคือข้อที่ถูกต้องที่สุด นำผลงานของนักเรียนที่ถูกต้องมาเป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่างสรุปศิลปะขั้นพื้นฐาน ได้แก่ เส้น รูปร่าง และสีอีกครั้งหนึ่ง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำแนกได้ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
 - 1.1 ความหมายและความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.2 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
 - 1.4 ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ และกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
 - 1.5 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาการทางสติปัญญา และแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพของเด็กปฐมวัย
 - 2.1 ความสำคัญของการวาดภาพกับความเจริญเติบโตของเด็ก
 - 2.2 พัฒนาการการวาดภาพของเด็กปฐมวัย
 - 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพของเด็กปฐมวัย
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน และการเล่านิทาน
 - 3.1 ความหมายและคุณค่าของนิทาน
 - 3.2 รูปแบบการเล่านิทาน และวิธีการเล่านิทาน
 - 3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย
 - 4.1 การจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

1.1 ความหมายและความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของสมอง สามารถส่งเสริมกระตุ้นให้เกิดขึ้นได้ด้วยการฝึก นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่าน เช่น วิจิตร วรตบางกูร (2531:31) วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 4) อารี พันธุ์มณี (2537 : 235) ได้ให้ความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับความหมายของ

ความคิดสร้างสรรค์โดยผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองของมนุษย์ ที่คิดหลายแง่หลายมุม เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิด ความคิดจินตนาการแปลกใหม่ ด้วยการคิดดัดแปลงจากความคิดเดิมผสมผสานให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น ตลอดจนความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถนี้มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคลในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถพัฒนาขึ้นได้ถ้าได้รับการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์มีบทบาทสำคัญและเป็นที่ต้องการของสังคมปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและมีปัญหาใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา ดังนั้นบุคคลจึงควรได้รับการส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อสามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการพัฒนาตนเองและสังคมให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น นักการศึกษาเช่น ผุสดี ภูมิอินทร์ (2526 : 73) เจอร์ซิล (เยาวยา เดชะคุปต์. 2522 ; อ้างอิงมาจาก Jersild. 1922 : 153-158) ชาญชัย อินทรประวัตติ (2518 : 19) ได้ให้ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์โดยผู้วิจัยสรุปได้ว่า การส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญในการช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ เช่น ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งจะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์เจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ช่วยพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า จึงควรจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก

ดังนั้นการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็กได้เกิดความคิดจินตนาการผสมผสานความรู้ และประสบการณ์มาใช้ในการแก้ปัญหา มีความกล้าในการตัดสินใจทำงาน จะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี เติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญต่อไป

1.2 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด (Guilford. 1969:145-151) กิลฟอร์ด และฮอฟเนอร์ (Guilford and Hopefiner. 1971 : 125-143) เจลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986:141) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์โดยผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) เป็นความคิดที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากความคิดเดิม ไม่ซ้ำกับบุคคลอื่น อาจจะเป็นการนำความรู้เดิมมาดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น

2. ความคิดคล่องตัว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน แบ่งออกเป็น 4 ชนิดคือ

2.1 ความคิดคล่องตัวในด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ

2.2 ความคิดคล่องตัวในการโยงความสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกันหรือคล้ายกันได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ภายในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคิดคล่องตัวในการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยคและนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

2.4 ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง แบบหรือประเภทของความคิด แบ่งออกเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นในทันทีทันใด (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถในการคิดได้หลายทิศทางอย่างอิสระ

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการดัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์หลาย ๆ ด้าน ซึ่งมีประโยชน์มากในการแก้ปัญหา

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดในรายละเอียดเป็นขั้นตอน สามารถอธิบายให้เห็นภาพชัดเจน หรือเป็นแผนงานที่สมบูรณ์ขึ้น จัดเป็นรายละเอียดที่นำมาตกแต่งขยายความคิดริเริ่มให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. ความไวต่อปัญหา (Sensitivity to Problem)

6. ความสามารถในการให้นิยามใหม่ (Redefinition)

7. ความซึมซาบ (Penetration)

8. ความสามารถในการทำนาย (Prediction)

9. การมีอารมณ์ขัน (Humor)

10. ความมุ่งมั่น (Intention)

ลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นมีอยู่ในตัวบุคคลแต่จะเกิดขึ้นมากน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าต่าง ๆ หากได้รับการส่งเสริม ฝึกฝนอย่างถูกวิธี ก็จะทำให้บุคคลนั้นเกิดลักษณะองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัย อายุ 5 - 6 ปี โดยทั่วไปจะมีองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ ความไวต่อปัญหา การมีอารมณ์ขัน ความมุ่งมั่น แต่ถ้าเด็กได้รับการดูแลและจัดประสบการณ์ถูกต้องตามพัฒนาการอย่างไม่ขาดตกบกพร่องเด็กก็อาจจะมียุคองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทุกด้าน

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

กระบวนการคิดสร้างสรรค์ เป็นวิธีการคิดหรือกระบวนการทำงานของสมองอย่างเป็นขั้นตอน ทอร์เรนซ์ (อาร์ รังสินนท์. 2527 : 5-7 ; อ้างอิงมาจาก Torrance and Myers. 1972) กาเลเกอร์ (Gallagher. 1975 : 249-250) ได้แบ่งขั้นตอนของกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยสรุปได้ว่า กระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็นวิธีการคิดอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมาย โดยเริ่มต้นจากความสับสนวุ่นวาย หรือมีปัญหาเกิดขึ้น จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่เกิดความคิด กระ้าง นำไปทดลองใช้ปรับปรุงแก้ไขและนำไปใช้ในขั้นสุดท้าย ความคิดขั้นสุดท้ายของแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการฝึกฝน ความคิดสร้างสรรค์จึงมีทฤษฎีที่เป็นแนวคิดที่เกิดจากกระบวนการและการทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์หลายทฤษฎี แต่การศึกษาครั้งนี้ได้ยึดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา (Structure of Intellect Mode) ของกิลฟอร์ด (Guilford. 1967:60-64) ได้อธิบายความสามารถทางสมองของมนุษย์ออกเป็น 3 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 เนื้อหา (Content) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิดซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ

1. ภาพ (Figurel) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมที่จะรับรู้และระลึกได้ เช่น ภาพต่าง ๆ
2. สัญลักษณ์ (Symbol) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นรูปของเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร ตัวโน้ต และสัญลักษณ์ต่าง ๆ
3. ภาษา (Semantic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปถ้อยคำที่มีความหมายต่าง ๆ แต่บางอย่างไม่อยู่ในรูปถ้อยคำก็มี เช่น ภาษาใบ้
4. พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นการแสดงออกของกิริยาอาการของมนุษย์รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การแสดงความคิดเห็น

มิติที่ 2 วิธีคิด (Operation) เป็นมิติที่แสดงลักษณะการทำงานของสมองในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. การรู้จักและเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่รู้จักและมีความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้ทันทีทันใด เช่น เมื่อเห็นของเล่นรูปร่างกลม ๆ ทำด้วยยางผิวเรียบ ก็บอกได้ว่าเป็นลูกบอล
2. การจำ (Memory) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่จะเก็บสะสมรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ไว้ แล้วสามารถระลึกออกมาในรูปเดิมได้ตามที่ต้องการ เช่น การจำหมายเลขประจำตัว การท่องสูตรคูณ

3. การคิดแบบบอบเนกนัย (Divergent Thinking) เป็นความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถคิดได้หลายแง่หลายมุมหลายทิศทาง คิดหาคำตอบได้โดยไม่จำกัดจำนวนมาก สิ่งเร้าที่กำหนดให้ในเวลาจำกัด เช่น ให้ออกสิ่งที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า น้ำ มาให้มากที่สุด

4. คิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) เป็นความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถสรุปข้อมูลที่ดีที่สุด จากข้อมูลที่กำหนดให้และการสรุปเป็นคำตอบนั้นจะเน้นเพียงคำตอบเดียว เช่น การเลือกคำตอบในการทำข้อสอบแบบเลือกตอบ

5. การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สามารถหาเกณฑ์ที่สมเหตุสมผลเกี่ยวกับความดี ความงาม ความเหมาะสม จากข้อมูลที่กำหนดให้

มิติที่ 3 ผลของการคิด (Product) เป็นมิติที่แสดงถึงผลในการตอบสนอง สิ่งเร้าซึ่งเป็นวิธีการคิดตามมิติที่ 2 ผลที่ออกมาเป็นมิติที่ 3 ซึ่งแบ่งเป็น 6 ด้านคือ

1. หน่วย (Units) หมายถึง ส่วนย่อย ๆ ที่ถูกแยกออกมามีคุณสมบัติเฉพาะของตนเองที่แตกต่างไปจากสิ่งอื่น ๆ เช่น หมา แมว มด นก เป็นต้น

2. จำพวก (Classes) หมายถึง กลุ่มของสิ่งที่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกัน เช่น สุนัข ปลาวาฬ คน เป็นพวกเดียวกัน เพราะต่างก็เลี้ยงลูกด้วยนมเหมือนกัน

3. ความสัมพันธ์ (Relation) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดแบบต่าง ๆ ตั้งแต่ 2 หน่วยเข้าด้วยกันโดยอาศัยลักษณะบางประการเป็นเกณฑ์ อาจอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วย จำพวกกับจำพวก ระบบกับระบบ เช่น พระกับวัด นกกับวัว เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับที่อยู่อาศัย

4. ระบบ (System) หมายถึง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผลที่ได้หลาย ๆ คู่ เข้าด้วยกันอย่างมีระบบ เช่น 2, 4, 6, 8 ซึ่งเป็นระบบเลขคู่

5. การแปลงรูป (Transformation) หมายถึง การแปลงรูป ปรับปรุง การให้นิยามใหม่ การตีความหมาย การขยายความหรือการจัดองค์ประกอบของข้อมูลที่กำหนดให้เสียใหม่เพื่อนำไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่น เช่น การแปลงรูป

6. การประยุกต์ (Implications) หมายถึง การคาดหวังหรือทำนายเรื่องบางอย่างจากข้อมูลที่กำหนดให้เกิดความต่างไปจากเดิม เช่น เมื่อเห็นก็คาดว่าเป็นสัญลักษณ์ของสภาพอากาศ

จากทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดนี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการสร้างกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน มิติที่ 1 ผู้วิจัยใช้สิ่งเร้าคือ ครูเล่านิทาน มิติที่ 2 ใช้วิธีคิดแบบเอกนัยในการเลือกคำตอบที่ดีที่สุดจากภาพ 3 ภาพ และคิดแบบบอบเนกนัยในการต่อเติม

วาดภาพระบายสีให้สมบูรณ์ มิติที่ 3 คือจะได้การเรียนรู้ที่เกิดจากมิติที่ 1 และ 2 เป็นผลให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาการวาดภาพ

1.4 ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ และกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

แมคคินนอน (Mackinnon. 1962 : 484-495) ฮิลการ์ด และ แอทคินสัน (Hillgard and Atkinson. 1967 : 365) ไรซ์ (Rice. 1970:69) ลูโก และ เฮอร์ชี (มุสดี ภูมิอินทร์. 2526 : 71 ; อ้างอิงมาจาก Lugo and Hershey. 1989) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม ประยุกต์ดัดแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้มีความแปลกใหม่ มีความมั่นใจในการทำงาน ต้องการอิสระในการคิดและการแสดงออก มีสมาธิกับสิ่งที่ตนเองชอบ มีความอดทนที่จะรอคอยต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะได้มาซึ่งความรู้ มีความสุขกับการแสวงหา ค้นคว้า ทดลองความรู้ต่าง ๆ ขึ้นชอบกับการซักถาม การสังเกต สนุกสนานกับการใช้ความคิด และมีอารมณ์ขัน ผู้วิจัยเชื่อว่า ถ้าเด็กไทยมีคุณลักษณะดังกล่าวประเทศชาติจะต้องเจริญก้าวหน้า ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องพัฒนาส่งเสริมให้เด็กมีคุณลักษณะดังกล่าว

อารี พันธมณี (2537 : 152-181) กล่าวว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สามารถจัดได้ทุกวิชาตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ ซึ่งแบ่งออกเป็นกิจกรรมทางภาษาศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว เป็นต้น ในที่นี้ผู้วิจัยศึกษากิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เป็นกิจกรรม ที่เหมาะสมกับความสนใจความสามารถและสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างยิ่ง กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไม่เพียงส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา และการผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์เท่านั้น แต่ยังส่งเสริมความคิดอิสระคิดจินตนาการ ฝึกรู้จักทำงานด้วยตนเอง และฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ทั้งความคิดและการกระทำ ซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นงานศิลปะและนำไปสู่การเรียนรู้ อ่านเขียน อย่างสร้างสรรค์ต่อไป กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ได้แก่ การวาดภาพ การพิมพ์ การฉีกปะ การตัดแปะ การปั้น และการประดิษฐ์เศษวัสดุ

ดังนั้นการให้เด็กทำกิจกรรมการวาดภาพระบายสี เด็กได้เป็นผู้คิดริเริ่ม กล้าตัดสินใจ กล้าแสดงออกในการวาดภาพ ได้สังเกต สนุกสนานกับการทำงาน เพลิดเพลินกับการระบายสีจะส่งผลให้เด็กมีลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์

1.5 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาการทางสติปัญญา และแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในเด็กนั้นต้องศึกษาพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์และ พัฒนาการทางสติปัญญา เพื่อจะได้ทราบว่าช่วงอายุของคนในแต่ละช่วงเป็นอย่างไร เพื่อจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้กับช่วงวัยนั้น ในที่นี้ผู้วิจัยค้นคว้าหาแนวทางส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยที่มีช่วงอายุ 5 - 6 ปี ทอร์เรนซ์ (Torrance, 1964 : 87 - 88) กล่าวถึงพัฒนาการในช่วงนี้ผู้วิจัยสรุปได้ว่า อายุช่วง 4 - 6 ปี ในวัยนี้เป็นวัยที่เด็กมีจินตนาการสูง เด็กเริ่มสนุกสนานกับการวางแผนและการคาดคะเนในสิ่งที่เกิดจากการเล่น เด็กเริ่มเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่ หรือผู้ใกล้ชิด มีความอยากรู้อยากเห็น เด็กจะพยายามค้นหาข้อเท็จจริง เด็กเริ่มเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และเริ่มคิดคำนึงการกระทำของคนที่มีผลต่อบุคคลอื่นจากการเล่นและการแสดงบทบาทสมมติตามจินตนาการครู พ่อ-แม่ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กควรส่งเสริมให้เด็กได้เล่นตามลำพัง เพราะการเล่นตามลำพังจะช่วยพัฒนาจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้โดยการจัดหาของเล่นต่าง ๆ เช่นวัสดุเหลือใช้ประเภทต่าง ๆ หรือของใช้ที่ผู้ใหญ่ไม่ใช้แล้วให้เด็กเล่น

ความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้ทุกวัยทั้งวัยเด็ก หนุ่มสาว และวัยผู้ใหญ่ จากผลการศึกษาพบว่าเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง เมื่ออายุ 4 ปี 6 เดือน สร้างสรรค์จะค่อย ๆ พัฒนาขึ้นจนกระทั่งเด็กเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และจะลดลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ประกอบกัน เช่น ระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ วัฒนธรรม ประเพณี เด็กที่เรียนรู้ควบคู่กับอายุที่เพิ่มขึ้น หากเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เอื้ออำนวย ความคิดสร้างสรรค์ก็ยังคงพัฒนาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ เคลแมน (Lechman) ที่กล่าวว่า คนเราที่ความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงอายุ 30 ปี (อารี รังสินันท์, 2526 : 113 ; อ้างอิงมาจาก Torrance, 1986 : unpage)

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา เพียเจต์ (กรภัสสร ประเสริฐศักดิ์, 2539 : 28 - 29 ; อ้างอิงมาจาก Piaget, 1982 : 236 - 246) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กในวัย 2 - 7 ปี ผู้วิจัยสรุปได้ว่าอยู่ในขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Stage) ขั้นนี้เริ่มตั้งแต่อายุ 2 - 7 ปี แบ่งออกเป็น 2 ขั้นย่อย คือ

1. ขั้นก่อนเกิดสัจกับ (Preconceptual Thought) เด็กอายุ 2 - 4 ปี เป็นช่วงที่เด็กเริ่มมีเหตุผลเบื้องต้น สามารถโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ หรือมากกว่ามาเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน แต่เหตุผลของเด็กวัยนี้ยังมีขอบเขตจำกัดอยู่ เพราะเด็กยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและมองไม่เห็นเหตุผลของคนอื่น ความคิด และเหตุผลของเด็กวัยนี้จึงไม่ค่อยถูกต้อง

กับความเป็นจริงนัก นอกจากนี้ความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ ยังอยู่ในระดับเบื้องต้น แสดงว่าความคิดรวบยอดของเด็กวัยนี้ยังไม่พัฒนาเต็มที่ แต่พัฒนาการทางภาษาเจริญรวดเร็วมาก

2. ขั้นการคิดแบบสัญชาตญาณ (Intuitive Thought) เด็กอายุ 4 - 7 ปี ขั้นนี้เด็กจะเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวดีขึ้น รู้จักแยกประเภทและชิ้นส่วนของวัตถุ เข้าใจความหมายของจำนวนเลข เริ่มมีพัฒนาการเกี่ยวกับการอนุรักษ์แต่ไม่แจ่มชัดนัก สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยไม่คิดเตรียมล่วงหน้าไว้ก่อน รู้จักใช้ความรู้ในสิ่งหนึ่งไปใช้อธิบายหรือแก้ปัญหาอีกสิ่งหนึ่ง และสามารถให้เหตุผลทั่ว ๆ ไป มาสรุปแก้ปัญหาโดยไม่วิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนเสียก่อน การคิดหาเหตุผลของเด็กยังขึ้นอยู่กับสิ่งที่เด็กรับรู้หรือสัมผัสจากภายนอก

ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวเด็กทุกคน และสามารถส่งเสริมได้ด้วยการสอน การฝึกฝน การอบรม การสร้างสภาพบรรยากาศและการจัดสิ่งแวดล้อม

✓ เลิศ อานันทนะ (2533 : 83-84) วราภรณ์ รักวิชัย (ม.ป.ป. : 49) ทอร์แรนซ์ (อาร์ริงตัน. 2532 : 76 - 77 ; อ้างอิงมาจาก Torrance. 1959) กิลฟอร์ด (เพเยอร์ ทักซิน. 2523 ; อ้างอิงมาจาก Guilford. 1908) ได้ให้แนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับบทบาทของครู ลักษณะกิจกรรมและสิ่งเร้า โดยผู้วิจัยสรุปได้ว่ากิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็คนั้นจะเป็นเรื่องใดก็ตามต้องมีสิ่งเร้ามากระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สิ่งเร้านี้มี 4 ประเภท คือ รูปภาพ สัญลักษณ์ ภาษา พฤติกรรม และคุณสมบัติของสิ่งเร้าในกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จะมี 3 ลักษณะคือ

1. ความไม่สมบูรณ์ การเปิดกว้าง (Incompleteness Openness)
2. การสร้างหรือผลิตบางสิ่งบางอย่างขึ้นมาและการใช้ให้เป็นประโยชน์

(Producing Something and Using it)

3. การใช้คำถามเร้าให้เด็กคิด (Using Pupil Question)

เมื่อครูได้กิจกรรมและสิ่งเร้าที่เหมาะสมกับหน่วยการสอนแล้ว บทบาทของครูที่สำคัญที่จะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กคือ

1. จัดกิจกรรมหรือบรรยากาศแบบเรียนปนเล่น มีอิสระ สบาย ๆ เป็นกันเอง
2. ยอมรับการแสดงออกของนักเรียนทุกคนด้วยความสนใจและกระตือรือร้น
3. ไม่กำหนดหรือจัดกิจกรรมในห้องเรียนเท่านั้น
4. เปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นคว้าทดลอง และหาคำตอบเอง
5. ไม่ข่มขู่เด็ก ไม่ว่าจะเป็นคำพูดหรือท่าทาง
6. ไม่ควรยึดแบบเรียนที่ตายตัว แนะนำให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธี
7. คำถามที่ใช้ในห้องเรียนควรเป็นคำถามแบบเปิดกว้าง

8. พยายามสนับสนุนทางด้านความคิดที่กว้างและลึก
9. ใช้เวลาแก่เด็กที่จะคิดค้น พัฒนาความคิดให้กว้างออกไปอีก
10. ปลุกฝังให้เด็กรู้จักคุณค่าของตนเอง
11. ให้อิสระเสรีภาพในการแสดงออกของเด็ก
12. ส่งเสริมให้เด็กถาม และให้ความสนใจต่อคำถาม และคำถามที่แปลก ๆ

ของเด็ก

13. แสดงและเน้นให้เด็กเห็นว่าความคิดของเด็กนั้นมีคุณค่าและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

14. กระตุ้นส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง

15. เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ หรือค้นคว้าอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยไม่ต้องใช้วิธีบังคับด้วยคะแนน การสอบหรือการตรวจสอบ เป็นต้น

16. พึงระวังว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กต้องใช้เวลา และพัฒนาอย่างค่อยเป็นไป

17. ส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการของตนเอง และยกย่องชมเชยเมื่อเด็กมีจินตนาการที่แปลกกว่าผู้อื่น

จากพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของคนจะสูงสุดเมื่ออายุ 4 - 6 ปี ผู้วิจัยจึงเลือกนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ เด็กในวัยนี้สามารถโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ ผู้วิจัยจึงใช้กิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน โดยนิทานมีเพียงเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่อง ช่วงกลางเรื่องใช้คำถามเพื่อให้เด็กคิดเชื่อมโยงเหตุการณ์โดยการวาดภาพ ส่งเสริมการทำงานของลูกคิดโดยบทบาทของครูโดยการจัดบรรยากาศการเรียนให้อิสระ ให้กำลังใจกระตุ้นเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ยกย่องชมเชย เป็นต้น

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เกิดผลผลิตขององค์ความรู้ (Knowledge Production) นักการศึกษาหลายคนจึงได้พยายามศึกษา ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ เช่น เจลเลน และ เออร์บัน (เยาเวา เดชะคุปต์. 2536 : 85 ; อ้างอิงมาจาก Jellen and Urban. 1986 : 147) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการกับศักยภาพทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยใช้แบบทดสอบ TCT-DT (Test for Creative Thinking - Drawing Production) ผลปรากฏว่าผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการต่ำหรือสูง ไม่จำเป็นต้องมีศักยภาพทาง

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่ำหรือสูงตามด้วย ดังนั้นผู้ที่เรียนสาขาแพทย์ วิศวกรรม หรือนักวิทยาศาสตร์ อาจจะไม่ใช่ว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าผู้เรียนพลศึกษา ศิลปศึกษา หรือภาษาศาสตร์ จากงานวิจัยของวิลเลียมส์ (เพียเจต โรจนส์กรัตน์. 2531 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Williams. 1971 : 325 - 358) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มกับคะแนนวิชาการหมวดคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมวิทยา ศิลปะ ภาษา ดนตรีและศิลปะผลปรากฏว่าความสัมพันธ์ระหว่างความคิดริเริ่มกับคะแนนรวม หมวดศิลปภาษา วิชาดนตรี และวิชาศิลปะ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แสดงว่าสาขาวิชาที่มีเสรีภาพในการแสดงออกจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะกิจกรรมศิลปะการวาดภาพ หากนำมาจัดรูปแบบให้เหมาะสมจะสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี สาดินี บุโรดม (2523 : 86 - 91) ได้วิจัยเพื่อสร้างแบบฝึกวาดภาพที่มีประสิทธิภาพต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย หลังจากการสร้างแบบฝึกวาดภาพทดลองใช้แล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ เพื่อหาประสิทธิภาพ พบว่า แบบฝึกวาดภาพมีพัฒนาการด้าน ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม และความละเอียดลออสูงขึ้น โดยเฉพาะประสิทธิภาพในด้านความคิดละเอียดลออ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ส่วนด้านความคิดคล่องแคล่ว และความคิดริเริ่ม มีประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งหมายความว่า แบบฝึกที่สร้างขึ้นนี้อาจใช้ฝึกความคิดสร้างสรรค์ได้ในบางส่วน คือ ในส่วนความคิดละเอียดลออ แต่ในส่วนความคิดคล่องแคล่วและความคิดริเริ่มนั้น การฝึกอาจไม่ส่งผลเด่นชัดเท่า นอกจากนี้กิจกรรมการเล่นของเด็ก มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ เยาวนา ดลแมน (2535 : 74-76) ได้ทำการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยและเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมการประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2534 ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ชินจิต การบุญ (2525:58-60) ได้ทดลองเพื่อศึกษาผลของการสอนโดยวิธีใช้คำถาม 2 แบบ ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลองจะได้รับการสอนโดยวิธีใช้คำถามอเนกนัย ส่วนกลุ่มควบคุมจะได้รับการสอนโดยวิธีใช้คำถามเอกนัย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดคล่องตัว และความคิดละเอียดลออแตกต่างกัน แต่ไม่พบความแตกต่างของความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดริเริ่มและความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กทั้งสองกลุ่ม การใช้คำถามอเนกนัย จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เบล (Bell, 1985 : 275 2A) ได้ศึกษาการเล่าเรื่องของเด็กชายอายุ 6-7 ปี โดยจับคู่ระหว่างสติปัญญากับความคิดสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การเรียบเรียงเรื่องราวที่เล่าและ จินตนาการเรื่องราวมีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ความคิด จินตนาการ การเล่าเรื่องเป็นการส่งเสริมความคิด สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะมีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม วาสี ปรงสิงห์ (2524 : 275-284) ได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาที่จัดในชั้นอนุบาลเพื่อเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนของรัฐบาล และโรงเรียนเอกชน พบว่า โรงเรียนในสองหน่วยงานนี้จัดกิจกรรมต่างกันคือ กิจกรรมเสรีที่จัดในห้องกิจกรรมเสรีที่จัดภายนอกห้อง และการฝึกความพร้อมตามหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่จัดในโรงเรียนรัฐบาลสูงกว่าเอกชนในทางตรงกันข้ามโรงเรียนเอกชนจัดกิจกรรมที่เน้นด้านเนื้อหาวิชา สูงกว่าโรงเรียนรัฐบาลโดยเน้นการอ่าน เขียนและท่องจำเป็นหลัก นอกจากการให้การศึกษาที่โรงเรียนแล้ว ผู้ปกครอง ครอบครัวที่บ้าน นับมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก นิตินันท์ วิชิตชลชัย (2535 : 86 - 88) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้ชุด ส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยอิสระในชีวิตประจำวัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยอิสระในชีวิตประจำวัน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ความคิดสร้างสรรค์นับเป็นส่วนสำคัญที่นักการศึกษาพยายามศึกษาค้นคว้า หาวิธีการเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในมนุษย์ สาขาวิชาทางการศึกษามีผลต่อความคิดสร้างสรรค์โดยเฉพาะวิชาศิลปะ การวาดภาพ นอกจากนี้กิจกรรมต่าง ๆ ยังมี

ส่วนช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมการเล่น การใช้คำถาม กิจกรรมทางภาษา รวมทั้งการจัดรูปแบบการศึกษา และการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพของเด็กปฐมวัย

2.1 ความสำคัญของการวาดภาพกับความเจริญเติบโตของเด็ก

เด็กปฐมวัยกับพฤติกรรมการวาดภาพเป็นสิ่งคู่กัน เด็กวัยนี้ชอบวาดภาพ ทั้งนี้เพราะอยู่ในระยะของการปรับตัว ที่เป็นผลมาจากการเจริญเติบโตของระบบการเคลื่อนไหวและระบบประสาท ประกอบกับประสบการณ์ที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทำให้เด็กแสดงออกด้วยการขีดเขียน เลิศ อานันทนะ (2523 : 138) วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 39) วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2520 : 12 - 13) ได้กล่าวถึงการวาดภาพกับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การวาดภาพของเด็กปฐมวัยเป็นการแสดงออกของเด็กที่สนองการเจริญเติบโตตามธรรมชาติทางด้านร่างกาย อารมณ์และสังคม สติปัญญาโดยถ่ายทอดตามความเข้าใจ ความคิดของตนตามวัยซึ่งมีความหมายต่อตัวเด็ก ความพร้อมของเด็กแต่ละคนและจะค่อย ๆ พัฒนาไปตามวุฒิภาวะของเด็ก การวาดภาพเป็นวิถีทางการเรียนรู้ทางหนึ่งซึ่งได้จากการรับรู้ การสังเกต และการทำความเข้าใจกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว การวาดภาพสะท้อนให้เห็นพัฒนาการความเจริญเติบโตในด้านต่าง ๆ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 49 - 52) กล่าวถึง ความสำคัญของการวาดภาพกับความเจริญเติบโต ดังนี้

1. ความเจริญเติบโตทางสติปัญญา การที่เด็กแสดงออกทางศิลปะในแต่ละวัยหรือแต่ละคนแตกต่างกัน ย่อมแสดงถึงความแตกต่างทางสติปัญญาด้วย ข้อแตกต่างนั้นอาจจะปรากฏในแง่ของรายละเอียด การแสดงรูปทรง การออกแบบ การระบายสี หรือการแสดงจินตนาการ ข้อแตกต่างนี้สามารถพิจารณาได้จากความแตกต่างของวัย บุคคล หรือในแต่ละช่วงเวลา กระบวนการทำงานทางศิลปะนั้นจะเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเป็นประสบการณ์ บูรณาการประสบการณ์ความคิดและจินตนาการเข้าด้วยกัน แล้วจึงสังเคราะห์เส้น รูปทรง สี ในขั้นสุดท้ายและย่อมเป็นกระบวนการเรียนรู้หนึ่งที่เหมาะสมกับวัยเด็กเป็นอย่างมาก

2. ความเจริญเติบโตทางอารมณ์ เมื่อเด็กรับรู้ประสบการณ์และเรียนรู้มัน นอกจากจะต้องปรับพฤติกรรมต่าง ๆ แล้ว ยังต้องปรับอารมณ์ของเขากับอีกด้วย สำหรับพฤติกรรมการวาดภาพ เด็กได้แสดงออกอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน เพราะได้ถ่ายทอดประสบการณ์ ได้แสดงความสามารถและได้เห็นผลสำเร็จจากการแสดงออกของตน สิ่งเหล่านี้จะช่วยพัฒนาอารมณ์ของเด็กได้อย่างดีเยี่ยม ทั้งความสนใจ ความกระตือรือร้นและความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเท่ากับเป็นพัฒนาการความเชื่อและความมั่นคงทางอารมณ์ในการทำงาน

เพราะเด็กจะมีความพร้อมในการเผชิญกับสิ่งแปลกใหม่และเกิดความรู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาในการที่จะพาตัวเองเข้าไปสู่สิ่งต่าง ๆ หรือปัญหาต่าง ๆ

3. ความเจริญเติบโตทางร่างกาย การวาดภาพกับความเจริญเติบโตทางร่างกาย เป็นการแสดงออกที่ชี้ให้เห็นความสามารถของการใช้สายตาที่สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวในส่วนที่ต้องใช้ทักษะในการควบคุมทิศทางและการลากเส้น การเจริญเติบโตของร่างกายจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการวาดที่เริ่มจากขั้นขีดเขียน (Scribbling Stage) เป็นเส้นยุง ๆ ไปสู่ความสามารถควบคุมเส้นให้เป็นระเบียบขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งการเคลื่อนไหวของเส้นจะเป็นอย่างช้า ๆ อยู่ในระยะหนึ่ง แล้วจึงสามารถลากเส้นเป็นรูปทรงให้ปรากฏขึ้นและเมื่อเด็กเจริญเติบโต พัฒนาการทางทักษะการเคลื่อนไหวจะทำให้รูปแบบการวาดภาพพัฒนาจากเส้นที่วาดเป็นรูปร่างง่าย ๆ ไปสู่รูปร่างที่เลียนแบบของจริงมากขึ้น

4. ความเจริญเติบโตทางสังคม การวาดภาพของเด็กเปรียบเสมือนเป็นการถ่ายทอดสารหรือสาระ (Message) ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นสาระที่เกี่ยวข้องกับความคิดคำนึงส่วนตัว สิ่งแวดล้อม และสังคม โดยเฉพาะสาระที่เกี่ยวข้องกับสังคมนั้น นอกจากจะเป็นสื่อสารให้รับรู้ถึงการที่เด็กมีความคิด มีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างไรแล้ว ยังเน้นให้เด็กคิดคำนึงถึงสังคมรอบตัว ความสัมพันธ์ที่เขาพึงมีต่อสังคมและการทำงานร่วมกันอีกด้วย

5. ความเจริญเติบโตทางการรับรู้ สมรรถภาพทางการรับรู้เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในตัวเด็กในอันที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และการสะสมประสบการณ์ที่ดี เพราะการรับรู้ที่มีสมรรถภาพย่อมเกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัสโดยตรง การรับรู้ของเด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการรับรู้ทางสายตา โดยการรับรู้เกี่ยวกับสี รูปร่าง และบริเวณว่า พัฒนาการรับรู้ทางสายตาจะเริ่มพัฒนาแยกแยะสิ่งต่าง ๆ จากการแยกแยะสีและรูปร่างในระยะแรก ต่อมาเมื่อเด็กมีพัฒนาการการรับรู้มากขึ้นที่จะแสดงการรับรู้ของบริเวณว่าง ซึ่งมีความสำคัญสำหรับเด็กมาก เด็กจะสามารถนำพัฒนาการรับรู้บริเวณว่างมาใช้ได้อย่างเหมาะสม สามารถถ่ายทอดความรู้สึกจากสิ่งที่ตนรับรู้ออกมาในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของภาพให้มีความหมายและสัมพันธ์กันได้ ภาพที่วาดจึงประกอบด้วยการใช้บริเวณว่าง รูปร่าง สีเส้น และความรู้สึก

6. ความเจริญเติบโตทางสุนทรียภาพแสดงให้เห็นถึงประสาทสัมผัสที่ได้บูรณาการประสบการณ์ทั้งหมด ซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการรับรู้ผลจากการบูรณาการนี้สามารถที่จะพบได้จากเอกภาพของการจัดภาพที่ประสานกลมกลืนกัน และแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดด้วยภาวะของบริเวณว่าง เส้น ลักษณะผิว และสี

7. ความเจริญเติบโตทางการสร้างสรรค์ จะเริ่มพัฒนาดังแต่เด็กทำเครื่องหมายได้ ในครั้งแรกและเรียกสิ่งนั้นว่า “ผู้ชาย” “บ้าน” หรือ “ภูเขา” ภาพที่เขาสร้างขึ้นนี้ทำให้เกิด ความคิดสร้างสรรค์จากการคิดสร้างสิ่งง่าย ๆ เหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างสิ่งยาก ๆ ซึ่งจะผ่านขั้นตอน ที่ซับซ้อนขึ้น อย่างไรก็ตามการสร้างสรรคงานของเด็กที่ต้องอาศัยเสรีภาพทางความคิด และการ แสดงออกเป็นสิ่งประทับใจเด็กเสมอ และย่อมสร้างความมั่นใจในการแสดงออกได้อย่างมาก และเมื่อต่างมีความมั่นใจเด็กก็พร้อมที่จะสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ได้ต่อไป

กริฟฟิธส์ (อาร์ รังสินนท์. 2527 : 42 ; อ้างอิงมาจาก Griffiths. 1945) กล่าวว่า พัฒนาการทางการวาดภาพจะสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจินตนาการของเด็กในวัยต้นซึ่งจะพัฒนา เป็นขั้นตอน 11 ระยะ คือ

- ระยะที่ 1 เป็นระยะที่ขีดเขียน ซึ่งยังไม่สามารถแยกความแตกต่างได้
 - ระยะที่ 2 เป็นระยะที่เขียนรูปทรงเรขาคณิตหยาบ ๆ ส่วนมากเป็นวงกลม สี่เหลี่ยม พร้อมทั้งให้ชื่อด้วย เช่น ประตู หน้าต่าง แอปเปิล เป็นต้น
 - ระยะที่ 3 เป็นระยะที่สามารถวาดรูปสิ่งของโดยใช้เส้นและสี่เหลี่ยมหรือ วงกลมเท่านั้น
 - ระยะที่ 4 เป็นระยะที่วาดภาพโดยใช้วงกลมและเส้น สามารถทำภาพสัตว์หรือ ภาพคนที่ตนสนใจ
 - ระยะที่ 5 เป็นระยะที่ตั้งชื่อภาพที่ตนเองเขียนขึ้นเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ ที่ต่อเนื่องกันไป
 - ระยะที่ 6 เป็นระยะที่มุ่งวาดเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง งานที่วาด เด่นชัดขึ้น มีความเอาใจใส่มากขึ้น และมีรายละเอียด
 - ระยะที่ 7 เป็นระยะการวาดภาพต่อเนื่องกัน แต่ความสัมพันธ์ของภาพชัดเจน ขึ้น และสามารถดูออกหรือเข้าใจได้
 - ระยะที่ 8 เป็นระยะวาดภาพสังเคราะห์บางส่วน แสดงความสัมพันธ์ซึ่งกัน และกันในภาพ
 - ระยะที่ 9 เป็นระยะที่วาดภาพบริสุทธิ์เพียงภาพเดียว
 - ระยะที่ 10 เป็นระยะที่วาดภาพผสมกันหลาย ๆ ภาพ
 - ระยะที่ 11 เป็นระยะพัฒนาการวาดภาพเป็นชุด ๆ ต่างกัน
- อาจสรุปได้ว่าการวาดภาพในวัยเด็กจะพัฒนาควบคู่ไปกับความเจริญเติบโต ในด้านที่เกี่ยวข้องกับระบบการเคลื่อนไหว และระบบประสาท ดังนั้นการแสดงออกจึงสะท้อน ให้เห็นการเจริญเติบโตของร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของเด็กได้ หากเด็กมี ประสบการณ์มากขึ้นและมีความรู้สึกมั่นใจในการแสดงออก ย่อมช่วยให้เด็กพัฒนาการวาดภาพ

ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป และในทางกลับกันเมื่อเด็กต้องใช้ความสังเกต ความคิดจากการสำรวจ ตรวจสอบสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวาดภาพ แสดงรูปทรง การออกแบบ และการระบายสี การสังเกต การใช้ความคิด จินตนาการต่อสิ่งต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็จะพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวมือในการปฏิบัติงานซึ่งจะเป็นพื้นฐานของความพร้อมในการเรียนต่อไป

2.2 พัฒนาการทางการวาดภาพของเด็กปฐมวัย

โดยทั่วไปการวาดภาพของเด็กจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เจริญเติบโตทั้งด้านการมองเห็น การรับรู้สิ่งแวดล้อม ความคิดภายในและการแสดงออกที่แตกต่างกัน ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้ได้ผลักดันให้รูปแบบและเนื้อหาในการแสดงออกทางการวาดภาพของเด็กเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ภาพแต่ละภาพที่เด็กวาดจึงล้วนแต่มีความหมายต่อเด็กทั้งสิ้น จึงมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการวาดภาพของเด็กไว้ดังต่อไปนี้

โลเวนเฟลด์ (ฉัตรชุตา เขียวปรีชา. 2537 : 17 - 19 ; อ้างอิงมาจาก Lowenfeld. 1957 : 33 - 39) ได้ทำการศึกษาขั้นพัฒนาการด้านศิลปะของเด็ก โดยแบ่งขั้นพัฒนาการไว้ดังนี้

1. ขั้นขีดเขียน (The Scribbling Stage) อายุ 2 - 4 ปี
2. ขั้นเริ่มเป็นสัญลักษณ์หรือขั้นเขียนภาพให้มีความหมาย (Pre-Schematic Stage) อายุ 4 - 7 ปี
3. ขั้นใช้สัญลักษณ์หรือขั้นเขียนภาพได้คล้ายของจริง (Schematic Stage) อายุ 7 - 9 ปี
4. ขั้นเขียนภาพของจริง (Drawing Realistic) อายุ 9 - 11 ปี
5. ขั้นเขียนภาพเหมือนของจริง (Pseudo Realistic) อายุ 11 - 12 ปี
6. ขั้นความคิดสร้างสรรค์ (Period of Decision) อายุ 12 - 16 ปี

ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะขั้นพัฒนาการในระยะ 2 - 6 ปี ซึ่งมีขั้นพัฒนาการดังต่อไปนี้

1. ขั้นขีดเขียน (Scribbling Stage) อายุประมาณ 2 - 4 ปี ในขั้นนี้เด็กจะสนุกกับการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อและเป็นการเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา การขีดเขียนของเด็กจะเป็นไปตามลำดับขั้นที่สามารถทำมาได้ ซึ่งในขั้นนี้ยังแบ่งออกเป็นขั้นย่อย ๆ 4 ขั้น ดังนี้

1.1 ขั้นการขีดเขียนไม่เป็นระเบียบ (Disordered Scribbling) หมายถึง การลากเส้นของเด็กจะยุ่งเหยิงสับสนไม่คำนึงว่าเป็นรูปอะไร แสดงให้เห็นว่าการควบคุมทางกล้ามเนื้อของเด็กยังไม่เจริญพอ จึงไม่สามารถบังคับมือให้เป็นไปตามต้องการได้

1.2 ขั้นเส้นนอน (Longitudinal Scribbling) หมายถึง ขั้นที่เด็กขีดเขียนเส้นในแนวนอนยาว ๆ ได้ เป็นขั้นที่พัฒนามากว่าขั้นที่ขีดเขียนไม่เป็นระเบียบ

1.3 ขั้นวงกลม (Circular Scribbling) หมายถึง ขั้นที่เด็กสามารถขีดเขียนได้เป็นวงกลมเด็กเคลื่อนไหวได้ทั้งแขน แสดงว่ากล้ามเนื้อเริ่มแข็งแรงขึ้น

1.4 ขั้นตั้งชื่อ (Naming Scribbling) หมายถึง ขั้นที่เด็กเขียนอะไรลงไปก็จะให้ชื่อสิ่งที่เขียนนั้นว่าชื่ออะไร คืออะไร เด็กเริ่มใช้ความคิดคำนึงในขณะที่เขียนภาพคน สัตว์ หรือวัตถุ สิ่งที่เด็กเขียนจะไม่เป็นภาพที่ถูกต้องหรือมีรูปร่างในสายตาของผู้ใหญ่ แต่จะมีความหมายสำหรับเด็ก เด็กจะพอใจสนุกสนานกับสิ่งที่เขาเขียนนั้น ขั้นนี้จะเป็นขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อในการวาดภาพของเด็กต่อไป

2. ขั้นเริ่มเป็นสัญลักษณ์หรือขั้นเขียนภาพให้มีความหมาย (Pre - Schematic Stage) อายุประมาณ 4 - 7 ปี เป็นขั้นเริ่มต้นของการแสดงออกที่มีความหมาย ภาพสิ่งของสิ่งเดียวกัน อาจจะเขียนได้หลาย ๆ แบบ ในระยะนี้โลกที่เด็กเห็นหรือรู้จักจึงแตกต่างจากโลกที่เด็กเขียนภาพ การพัฒนาความคิดเกี่ยวกับคนและสิ่งของยังไม่เด่นชัด ทำให้ภาพที่เด็กวาดบรรยายถึงสิ่งเหล่านั้นอยู่ในรูปแบบทางเรขาคณิต เช่น ในการวาดรูปคน เด็กจะเขียนวงกลมแทนศีรษะ เส้นตามแนวขวางแทนแขนและเส้นตามแนวตั้งแทนขา แต่ยังไม่มียรายละเอียดส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

การใช้สี ในขั้นนี้การใช้สีของเด็กยังไม่เป็นไปตามธรรมชาติ สีที่เด็กใช้เขียนภาพกับสีที่เด็กเห็นจริง ๆ จะไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เพราะเด็กใช้สีตามอารมณ์แล้วแต่ว่าสีไหนจะสะดุดตามเด็ก หรือเด็กชอบสีไหนเป็นพิเศษก็จะใช้สีนั้น ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง

บริเวณว่างหรือช่องไฟ เด็กยังไม่เข้าใจว่าควรเขียนรูปตรงไหน ขนาดเท่าใดจึงจะเหมาะสม แต่จะวาดลงไปโดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ตรงไหนมีบริเวณว่างเด็กจะเขียนสิ่งต่าง ๆ ลงไป

สำหรับ เคลลล็อก (ลัดดา ลีตระกูล. 2531 : 18 - 20 ; อ้างอิงมาจาก Kellogg. 1967 : 16 - 25) ได้แบ่งขั้นของการวาดภาพของเด็ก ดังนี้

1. ขั้นการขีดเขียนเบื้องต้น (Basic Scribbles) เป็นลักษณะการขีดเขียนของเด็กก่อนอายุ 2 ขวบ ภาพที่ขีดเขียนจะเป็นไปตามธรรมชาติหรือตามปกติวิสัย โดยมีได้สอนลักษณะการขีดเขียนพื้นฐานนี้มี 20 ชนิด ได้แก่ เส้นตรงตามแนวตั้ง แนวนอน เส้นทแยงมุม วงกลม เส้นโค้ง เส้นที่เป็นคลื่นหรือฟันปลา และจุด

2. ขั้นวางตำแหน่ง (Placement Stage) ในระยะที่เด็กมีอายุ 2 - 3 ขวบ อยู่ในระยะการขีดเขียนตามปกติวิสัย ภาพเขียนบนแผ่นกระดาษจะอยู่ในตำแหน่ง 17 ตำแหน่ง คือ

- 2.1 เขียนเต็มไปหมดทั้งหน้ากระดาษ
- 2.2 เริ่มจากศูนย์กลาง บางทีก็เล็กบางทีก็ใหญ่ แต่อยู่ตรงกลางกระดาษ
- 2.3 มีช่องว่างอยู่แต่ในกรอบ โดยมีขอบกระดาษว่างไว้เป็นกรอบ
- 2.4 เขียนอยู่ในแนวเส้นตั้งหรือเส้นนอน โดยใช้กระดาษเพียงครึ่งหนึ่ง
- 2.5 เขียนอยู่ในแนวเส้นตั้งหรือเส้นนอน โดยใช้กระดาษเพียงครึ่งหนึ่ง
- 2.6 ภาพทั้งสองอยู่คนละด้านแต่สมดุลกัน
- 2.7 ภาพอยู่ในแนวเส้นแยงมุม ลักษณะการเขียนจะอยู่ในกรอบลักษณะ

รูปสามเหลี่ยม

- 2.8 ภาพจะอยู่ในแนวเส้นทแยงมุม แต่เส้นจะล้นออกมาทางครึ่งหนึ่งของ

เส้นทแยงมุม

- 2.9 ภาพอยู่ในแกนกลางของเส้นทแยงมุม และกระจายไปอย่างราบเรียบ

สมมาตร

- 2.10 ภาพที่เขียนออกมาจะปรากฏ 2 ใน 3 ส่วนของกระดาษ จะเห็นเส้นที่เขียนแยกจากกันอย่างเด่นชัด

- 2.11 ภาพจะอยู่ในกระดาษเพียง 1/4 โดยอยู่มุมใดมุมหนึ่งของกระดาษ
- 2.12 ภาพจะแผ่กระจายมุมหนึ่งเป็นรูปพัด อีกมุมหนึ่งว่างเปล่า
- 2.13 ภาพจะอยู่ในแนวโค้งโดยใช้มุม 2 ด้าน
- 2.14 ภาพจะอยู่ในแนวโค้งโดยใช้มุมทั้ง 3 ของกระดาษ
- 2.15 ภาพจะปรากฏในรูปปิรามิด โดยเริ่มจากมุม 2 มุม อีก 2 มุมว่างเปล่า
- 2.16 ภาพจะพาดลักษณะเป็นแถบระหว่างกระดาษ
- 2.17 เส้นภาพจะแผ่กระจายเป็นรูปพัด โดยเริ่มจากตอนล่างของกระดาษ

3. ขั้นรูปร่าง (Shape Stage) ในระยะเวลาระหว่าง 3 - 4 ขวบ เด็กวาดภาพที่เป็นเส้นเดี่ยวแสดงรูปร่างของภาพที่วาดได้ เรียกว่า แผนภาพ (Diagram) ซึ่งมี 6 ลักษณะใหญ่ ได้แก่ วงกลม วงรี สี่เหลี่ยมจัตุรัส (และสี่เหลี่ยมผืนผ้า) สามเหลี่ยม กากบาท กากบาทรูปตัว X และภาพแปลก ๆ (Odd Forms) ซึ่งอาจเกิดจากความไม่สมบูรณ์ของแผนภาพ

4. ขั้นออกแบบ (Design Stage) เด็กยังคงอยู่ระหว่าง 3 - 4 ขวบ เมื่อใดที่เด็กสามารถวาดภาพได้ ก็ถือว่าเกือบอยู่ในขั้นออกแบบได้แล้ว ถ้าเด็กนำแผนภาพในลักษณะต่าง ๆ มาผสมผสานกัน 2 ลักษณะ เป็นภาพใหม่ เรียกลักษณะภาพนี้ว่า ภาพรวม (A Combine) เช่น $X + () = (X)$ และเมื่อภาพนั้นเกิดจากการนำแผนภาพตั้งแต่ 3 ลักษณะมาผสมผสานกัน แบบที่เกิดขึ้นใหม่นี้เรียกว่า ภาพผสม (An Aggregate) เช่น $X + () + = (X)$

5. ขั้นแสดงรูปภาพ (Pictorial Stage) ระหว่างอายุ 4 - 5 ขวบ เด็กจะเข้าขั้นแสดงรูปภาพ ซึ่งผู้ใหญ่พอจะดูออก ในขั้นนี้แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ภาพวาดระยะแรก (Early Pictorial Drawings) และภาพวาดระยะหลัง (Later Pictorial Drawings) ซึ่งจะเป็นภาพที่ชัดเจนขึ้นตามลำดับ มักเป็นภาพคน บ้าน สัตว์ ต้นไม้ ภาพในระยะนี้ปรากฏเส้นขีดเขียน และรูปแผนภาพด้วย เช่น เส้นควั่นที่ปรากฏในระยะขีดเขียน รูปสี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม เป็นตัวบ้านและหลังคา เป็นต้น

สำหรับ เลิศ อานันทนะ (2519 : 18) ได้กล่าวถึงลักษณะรูปวาดของเด็กโดยทั่วไปว่า เป็นไปตามความสนใจและประสบการณ์ของแต่ละคน รวมทั้งรูปแบบของการแสดงออกทางศิลปะจะมีความสัมพันธ์กับระดับอายุและชีวปัญญาของเด็ก ดังนี้

1. ภาพวาดของเด็กระดับอายุ 2 - 4 ปี ความเจริญทางร่างกายและสติปัญญา ยังมีน้อย กล้ามเนื้อมือและประสาทตายังไม่สัมพันธ์สอดคล้องกันดี รวมทั้งโลกทัศน์ของเด็กวัยนี้มีขอบเขตจำกัด การรับรู้และประสบการณ์มีไม่มากนัก ลักษณะการแสดงออกจึงเป็นเพียงการขีดเขียนเส้นรอบนอกของโครงสร้างสิ่งที่ยาบ ๆ ยังไม่สามารถบังคับมือให้แสดงเป็นรูปร่างหรือเรื่องราวที่มีรายละเอียดได้

2. ภาพวาดของเด็กระดับอายุ 5 - 6 ปี เด็กวัยนี้มีประสบการณ์จากทางบ้าน และโรงเรียนมาบ้างแล้ว ประกอบกับความเจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญามีมากขึ้น การแสดงออกจึงมีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน เช่น ภาพวาดของตนเอง ครู พ่อแม่ พี่น้อง และเพื่อน ๆ เป็นต้น

วิรุณ ตั้งเจริญ (2531 : 284 - 287) ได้แบ่งขั้นพัฒนาการการแสดงออกทางศิลปะของเด็กไว้ 3 ระดับ คือ

1. วัยที่แสดงออกด้วยการขีดเขียน (Scribbling Stage) เด็กอายุ 2 - 4 ปี จะเริ่มขีดเขียนภาพลักษณะที่ขีดเขียนยุ่งเหยิง มีการควบคุมการขีดเขียนช้า ๆ กัน และจากระยะเริ่มแรกก็จะค่อย ๆ พัฒนาไปสู่การผสมผสานกันระหว่างการเคลื่อนไหวที่เป็นไปเองอย่างอัตโนมัติกับภาพที่ปรากฏให้มองเห็นได้ เริ่มคิดและเข้าใจเส้นที่ตนเองขีดเขียนลงไปในระยะ 3 - 4 ปี เด็กจะพยายามสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการขีดเขียนกับโลกภายนอกเข้าด้วยกัน และสามารถสร้างเป็นภาพให้เกิดขึ้นได้ แทนที่จะเป็นเพียงแต่แสดงการเคลื่อนไหวของเส้นเหมือนในระยะแรกเท่านั้น โดยภาพส่วนรวมแล้วเด็กในวัยนี้ภาพวาดจะมีความสำคัญในแง่ของการบันทึก ความคิด และความรู้สึกของเด็กโดยตรง

2. วัยที่แสดงออกด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Stage) เด็กวัยนี้อยู่ในช่วงอายุ 4 - 9 ปี ในระยะแรก ๆ จะเป็นระยะเริ่มต้นของการพัฒนาสัญลักษณ์ สัญลักษณ์ที่ปรากฏจะขึ้นอยู่กับ การรับรู้ต่อสภาพแวดล้อมโดยตรง เด็กจะขีดเขียนตามที่ตนรู้ ไม่ใช่ตามที่มองเห็นวัตถุสิ่งแวดล้อม เส้นแสดงการควบคุมมือให้เป็นไปตามที่เด็กต้องการมากขึ้น ภาพแสดงรูปทรงโปร่งใสหรือที่เรียกกันว่า ภาพเอกซ์-เรย์ และแสดงให้เห็นถึงความสนใจของเด็กต่อสภาพแวดล้อมรอบตัว แสดง ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม เช่น การจัดภาพ การแสดงพื้นที่หรือบริเวณว่าง เด็กเริ่มสร้างเส้น และรูปทรงต่าง ๆ เป็นแบบเรขาคณิต ในช่วงหลังเด็กจะพัฒนาจากทำที่สัญลักษณ์เริ่มต้นมาสู่การ แสดงออกเป็นแบบแผนเฉพาะตัวผสมผสานกับสิ่งแวดล้อม เส้นฐาน หรือเส้นพื้นที่เด็กเริ่มขีดให้เป็นฐานรองรับวัตถุสิ่งของในระยะแรกจะแสดงออกชัดเจนยิ่งขึ้น เส้นพื้น ดวงอาทิตย์ ท้องฟ้า แสดงถึงความตั้งใจที่จะจัดบริเวณว่างขึ้นใหม่ ซึ่งนับว่าเป็นสัญลักษณ์ในอีกลักษณะหนึ่ง

3. วัยที่แสดงออกด้วยการเลียนแบบ (Realistic Stage) เด็กอายุ 9 - 11 ปี เป็น ระยะที่เด็กชอบอยู่เป็นกลุ่มเป็นพวก ต้องการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดของตน มีความคิดฝัน มากขึ้น การแสดงออกทางศิลปะพยายามใช้เส้นเลียนแบบวัตถุสิ่งแวดล้อมที่ตนเองเห็นได้ การ เขียนภาพคนจะเน้นความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิง พยายามเน้นความรู้สึกด้วยการใช้สี เริ่มเห็นว่าสีเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงออกมากขึ้น การเขียนภาพเริ่มแสดงลักษณะการประดิษฐ์ ตกแต่งภาพเพิ่มขึ้น เด็กมองภาพจริงจากสิ่งแวดล้อม รูปทรงจะวางซ้อนกันตามที่ตามองเห็น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2523 : 58) ได้แบ่งพัฒนาการทางศิลปะเป็น 10 ระยะด้วยกัน โดยเริ่มตั้งแต่เด็กวัยทารกเป็นต้นมา คือ

1. ระยะแห่งการแสวงหา (The Search) 8 สัปดาห์ ถึง 2 ขวบ ความสามารถในการใช้มือจะสามารถจับวัตถุได้ จับเอาของเข้าปากได้ เล่นกับนิ้วเท้า ขยี้กระดาษ เล่นกับน้ำ เวลาอาบน้ำ เวลาจับแท่งไม้สี่เหลี่ยมจะใช้สองมือแล้วเอาเข้าปาก ความสามารถในการแสดงออกซึ่งความเข้าใจ เช่น ยิ้มกับตัวเองในกระจก ตบขวดนม เปล่งเสียงแหลมเล็กอ้อก เป็นต้น พัฒนาการทางศิลปะได้เกิดขึ้นแอบแฝงกับพฤติกรรมเหล่านี้

2. ระยะของการขีดเขียน (Scribbles and Scribbling) พัฒนาการเด็กระยะนี้อยู่ใน อายุประมาณ 2 - 3 ขวบ การขีดเขียนเป็นพฤติกรรมที่เด็กสามารถกระทำได้ทันที โดยปราศจากการกระตุ้น เมื่อเด็กโตขึ้นการขีดเขียนจะไปปรากฏเป็นส่วนประกอบของการเขียนรูปต่อไป เช่น เป็น ส่วนของนมเมื่อวาดคน ใบของต้นไม้ ควั่นไฟ ก้อนเมฆ ระยะการขีดเขียน เด็กจะใช้เป็นการ ตอบสนองการเคลื่อนไหวของมือและแขนตามความพอใจของเด็กเอง การขีดเขียนของเด็กระยะนี้ จะใช้เส้นพื้นฐานเหล่านี้ในการขีดเขียนออกมา เส้นพื้นฐานต่าง ๆ คือ เส้นตรง (Vertical) เส้นนอน

(Horizontal) เส้นทะแยงมุม (Diagonal) วงกลม (Circular) เส้นโค้ง (Curving) เส้นเป็นคลื่น (Waving) การขีดเขียนนั้นรวมถึงรูปแบบต่าง ๆ มีอยู่ประปรายอยู่อย่างไม่ชัดเจน

3. ระยะของการซ่อนเร้นรูปทรง (The Secrets of Shape) การพัฒนาทางศิลปะระยะนี้จะอยู่ในอายุระหว่าง 2 - 3 ขวบ เด็กอายุ 2 ขวบไม่สามารถวาดรูปวงกลมได้สมบูรณ์ตามใจปรารถนา รูปแบบการเขียนจะปรากฏออกมาแบบขีดเขียน มีรูปทรงเกิดขึ้น รูปทรงจะปรากฏให้เห็นได้เมื่ออายุ 3 ขวบ เด็กจะสามารถเขียนรูปสี่เหลี่ยม วงกลม และรูปร่างภายนอกของรูปทรงอื่น ๆ และรูปทรงเหล่านี้จะปรากฏออกมากับการขีดเขียนทั่วไป

4. ระยะของการสร้างเค้าโครงทางศิลปะ (Art in Outline) พัฒนาการทางศิลปะขั้นนี้อยู่ในระหว่างอายุประมาณ 3 - 4 ขวบ เด็กจะเริ่มวาดรูปทรงต่าง ๆ เช่น วงกลม วงรี รูปสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมผืนผ้า สี่เหลี่ยมจัตุรัส และรูปกากบาท ระยะนี้เป็นระยะที่สำคัญที่เด็กจะสร้างความพอใจสำหรับเด็กที่มีความเจริญเติบโตทางศิลปะ

5. ระยะของการออกแบบ (The Child and Design) พัฒนาการระยะนี้อยู่ในระหว่างอายุประมาณ 3 - 5 ขวบ เด็กจะเริ่มนำเอารูปทรงต่าง ๆ มาผสมผสานกันเมื่อเด็กเอารูปทรงมาประกอบเข้าด้วยกันเป็นการเริ่มพัฒนาการออกแบบ เด็กจะแสดงความสามารถในการใช้รูปทรงหลาย ๆ รูปทรงได้อย่างคล่องแคล่ว

6. ระยะของการพัฒนา วงกลม ดวงอาทิตย์ และรัศมี (Mandala Sun and Radials) พัฒนาการทางศิลปะระยะนี้อยู่ในอายุประมาณ 3 - 5 ขวบ ความสำคัญของการแสดงออกอย่างแจ่มชัดของการพัฒนาในระยะนี้ค่อนข้างจะเพี้ยนจากคำพูดของเด็ก การแสดงออกในการวาดรูปค่อนข้างจะสมบูรณ์ มีความสมดุล มีความงดงามในการออกแบบ เด็กสามารถเขียนรูปดวงอาทิตย์มีรัศมี และการพัฒนาจากดวงอาทิตย์ก็จะไปสู่การวาดรูปหน้าคน และเส้นรัศมีของดวงอาทิตย์เด็กจะนำมาใช้เป็นเส้นผม เมื่อวาดรูปหน้าคน

7. ระยะของการวาดรูปคน (People) เด็กเริ่มเขียนรูปคนได้ในอายุประมาณ 4 - 6 ขวบ แต่หน้าตาจะใหญ่โตมาก แขนขาจะมีขนาดเล็ก จะมุ่งความสนใจเขียนแต่หน้าตา แขนจะต่อออกมาทางศีรษะ และเริ่มเขียนขา ต่อมาจะเขียนรูปคนโดยลึ้มเขียนแขนจะมีแต่ขาเพื่อให้เกิดความสมดุล

8. ระยะของการวาดรูปค่อนข้างจะเป็นเรื่องราว (Almost Pictures) อยู่ในอายุประมาณ 4 - 6 ขวบ เด็กส่วนมากจะเริ่มพัฒนาเข้าสู่ระยะของการออกแบบรูปทรง เด็กจะเขียนรูปคนชัดเจนขึ้น และมองดูตามที่ตนเห็นเหมือนผู้ใหญ่มากขึ้น เด็กเริ่มเขียนรูปสัตว์มีขา 4 ขา อยู่บนข้างเดียวกันของรูปภาพและใส่หูบนหัว เขียนต้นไม้คล้ายแขนมนุษย์ ต่อไปก็จะพัฒนาดีขึ้น

การเขียนรูปมีเรื่องราวมากขึ้น เช่น มีผลไม้ มีดอกไม้ และมีบ้าน เป็นต้น เด็กจะเริ่มสร้างภาพจริง มีดวงอาทิตย์ รัศมี มีเรือ

9. ระยะของการวาดภาพมีเรื่องราว (Pictures) ระยะนี้แบ่งออกเป็นสองตอนคือ ระยะต้น การเขียนรูปของเด็กจะวาดรูปคน สัตว์ บ้าน และต้นไม้ เป็นต้น ต่อมาคือระยะหลัง เด็กจะวาดรูปต่าง ๆ มีความชัดเจนมากขึ้น และง่ายต่อการเข้าใจและการยอมรับของผู้ใหญ่

10. ระยะของการซ่อนเร้นสิ่งที่มีคุณค่า (Hidden Treasures) เด็กวัย 5 - 7 ขวบ จะเขียนภาพที่เรียกว่า x - ray Picture ลักษณะภาพแสดงถึงส่วนละเอียดภายใน เช่น สิ่งของภายในบ้านที่มองเห็นได้จากภายนอก

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางการวาดภาพของเด็กปฐมวัย จะพัฒนาเป็นลำดับตามวัย ตามพัฒนาการของการใช้กล้ามเนื้อย่อย ประสาทสัมผัสระหว่างตากับมือ และการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม โดยแบ่งลำดับขั้นได้ดังนี้

1. การใช้เส้น เริ่มจากเส้นขีดเขียน พัฒนาขึ้นเป็นเส้นแนวตั้ง แนวนอน เส้นทแยงมุม เส้นพั่นปลา เส้นโค้ง
2. การวางตำแหน่ง เริ่มจากการวางแบบสะเปะสะปะตรงไหนว่างก็จะเขียนลงไป และพัฒนาขึ้นตามประสบการณ์ที่เรียนรู้
3. รูปร่าง เริ่มจากการเขียนรูปวงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมผืนผ้า สี่เหลี่ยมจัตุรัส วงรี
4. สี เด็กยังใช้สีไม่เป็นธรรมชาติ จะใช้สีตามใจชอบ
5. เรื่องราวในภาพ ระยะแรกจะเป็นเรื่องราวใกล้ตัว คือ คน สัตว์ บ้าน ต้นไม้ แต่จะขาดความชัดเจนในบางส่วน ต่อมาภาพจะมีความชัดเจนมากขึ้นง่ายต่อการเข้าใจและการยอมรับของผู้ใหญ่

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพ

ผลการวาดภาพของเด็กหากมองข้ามก็ไม่มีอะไรที่น่าสนใจ แต่ถ้าให้ความสำคัญ มองลึกลงไปถึงความหมายที่อยู่ในภาพ จะพบที่มาที่ไปของผลงานชิ้นนั้น เช่น เราสามารถศึกษา ระดับสติปัญญาของเด็กได้จากงานวิจัยของกูเดนอฟ (พิตร ทองชั้น. 2511 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Goodenough. 1929) ได้ศึกษาการวาดภาพของเด็กโดยสร้างแบบสอบวาดภาพ The Goodenough Draw - a Man Test ขึ้น ความมุ่งหมายเพื่อหาร่องรอยทางสติปัญญามากกว่าคุณค่าทางด้านศิลปะ โดยเอาภาพประมาณ 4,000 ภาพ ที่เด็กชายในวัยต่าง ๆ กันช่วยกันวาดภาพออกมา แล้วแบ่งให้เห็นถึงพัฒนาการวาดภาพของเด็กออกได้เป็น 8 ขั้น และจากการใช้แบบสอบวาดภาพฉบับนี้

กับแบบทดสอบของสแตนฟอร์ด-บินเน็ต ในกลุ่มตัวอย่างเด็ก 334 คน อายุตั้งแต่ 3 - 11 ปี พบว่ามีค่าสหสัมพันธ์กันสูงถึง .74 และ ไทบอท (Tiebout. 1933) ได้ศึกษาถึงความสามารถทางด้านศิลปะ กับความสามารถทางด้านกลไกประสาท (Psychomotor) และทางด้านความจำ จากการศึกษาพบว่า ค่ารายเฉลี่ยของคะแนนจากกลุ่มเด็กที่มีความถนัดทางศิลปะจะมากกว่ากลุ่มเด็กที่ไม่ถนัดทางศิลปะในด้านกลไกประสาทและด้านความจำอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังมีผู้นำแบบทดสอบวัดสติปัญญาอื่น ๆ มาสัมพันธ์กับแบบทดสอบทางศิลปะ เช่น ผลการใช้แบบทดสอบวัดสติปัญญาของ คัลแมน - แอนเดอร์สัน (The Kuhlman - Anderson. I.Q. Test) กับแบบทดสอบทางศิลปะของไทบอท (The Tiebout Artistic Drawing Test) พบว่าได้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง .40 ในกลุ่มเด็กชั้น 1, 2 และ 3 นนทศุกรีย์ คำตันเจริญ (2522 : 76 - 78) ได้ศึกษาวุฒิภาวะทางเชาว์ปัญญาของเด็กไทยในระดับอนุบาล โดยใช้แบบทดสอบวาดภาพ กูดอินฟ - แฮร์ริส ผลการศึกษาปรากฏว่า นักเรียนที่มีระดับอายุต่างกันมีวุฒิภาวะทางเชาว์ปัญญาแตกต่างกัน โดยที่วุฒิภาวะทางเชาว์ปัญญาเพิ่มขึ้นตามระดับอายุตั้งแต่ 4 ปี จนถึง 6 ปี นักเรียนชายและหญิงมีวุฒิภาวะทางเชาว์ปัญญาแตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีวุฒิภาวะทางเชาว์ปัญญาสูงกว่านักเรียนชายในมาตราผู้หญิงและมาตราตัวเอง และวุฒิภาวะทางเชาว์ปัญญามีความสำคัญทางบวกกับความพร้อมในการเขียนอ่าน

และในปี 2533 บุญไท เจริญผล ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางสติปัญญากับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบทดสอบวาดภาพ กูดอินฟ - แฮร์ริส ผลจากการศึกษาพบว่า ความสามารถทางสติปัญญาที่แสดงออกโดยภาพวาดและทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นตามระดับอายุ สำหรับเพศ พบว่า เด็กเพศชายและเพศหญิงมีความสามารถทางสติปัญญาที่แสดงออกโดยภาพวาด และทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ไม่แตกต่างกัน และความสามารถทางสติปัญญาจากการวาดภาพของเด็กเพิ่มขึ้นตามระดับอายุ

การวาดภาพของเด็กบอกพัฒนาการความสามารถทางการวาดภาพตามระดับอายุของเด็กที่ควรจะเป็น ภัทรา สุคนธรทรัพย์ (2505 : 57 - 69) ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยในชั้นประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนประถมศึกษาวิทย์วิทยาลัทธิศึกษาประสานมิตร ที่มีอายุ 5 - 11 ปี ทดสอบเด็กในด้านการวาดภาพและการปั้นเพื่อศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของเด็กตามเกณฑ์ของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld) ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กจะมีพัฒนาการทางศิลปะอยู่ในขั้นต่าง ๆ ตามระดับอายุ ดังนี้
 - 5 - 6 ขวบ จนถึง 7 ขวบ อยู่ในขั้นพัฒนาการขั้นที่ 2 หรือขั้นต้นของการเขียนภาพให้มีความหมาย

7 - 8 ขวบ จนถึง 10 ขวบ อยู่ในชั้นที่ 3 หรือชั้นเขียนรูปได้คล้ายของจริง

9 - 11 ขวบ อยู่ในชั้นที่ 4 เริ่มต้นของการเขียนภาพอย่างของจริง

11 ขวบ เป็นวัยที่มีความโน้มอยู่ในระยะต้นของขั้นพัฒนาการขั้นที่ 5 หรือขั้น

การใช้เหตุผล

สำหรับพัฒนาการขั้นที่ 1 เด็กทุกคนในกลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการขั้นนี้

หมดทุกคน

2. เด็กที่อยู่ในขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นเดียวกัน เขียนภาพแสดงลักษณะรูปคน การใช้ช่องไฟ การใช้สีและการออกแบบแตกต่างกันไปตามลำดับวัย เด็กอายุมากจะเขียนภาพมีลักษณะใกล้เคียงลักษณะของภาพในขั้นพัฒนาการขั้นต่อไปมากขึ้น

3. เด็กส่วนมากมีพัฒนาการทางการเขียนภาพอยู่ในขั้นเดียวกับการปั้น

4. เด็กหญิงทุกวัยชอบวาดภาพบ้านและคน แต่วัย 9 - 10 ขวบวาดภาพทิวทัศน์เพิ่มขึ้น 10 - 11 ขวบวาดจากนวนิยายหรือเรื่องราว และภาพสัตว์เพิ่มขึ้น ส่วนเด็กผู้ชายทุกวัยชอบวาดจากรูป แต่บางวัยมีการวาดจากสิ่งอื่น ๆ รองลงไปจากจากรูปคือ 5 ขวบ วาดจากนิยายหรือเรื่องราว 9 ขวบวาดจากการต่อสู้ 10 ขวบวาดทิวทัศน์และบ้าน 11 ขวบวาดจากท้องทะเล

5. เด็กหญิงส่วนมากของกลุ่มตัวอย่างวาดภาพบ้านและคนมากที่สุด และปั้นภาชนะที่ใช้ในบ้านมากที่สุด แต่เด็กชายส่วนมากวาดจากรูปมากที่สุด

งานวิจัยครั้งนี้เป็นพัฒนาการการวาดภาพและการปั้นของเด็กไทยในสังคมเมืองกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นพัฒนาการที่อ้างมานี้อาจจะนำไปใช้กับกลุ่มเด็กไทยที่อยู่ชายแดนไม่ได้ แต่ทั้งนี้เราสามารถทราบพัฒนาการเด็กจากการวาดภาพได้ว่าอยู่ในระดับใด

นอกจากนี้สภาพแวดล้อมมีผลต่อความสามารถในการวาดภาพของเด็กแต่ละคน จากงานวิจัยของ ลัดดา ลิ้ตระกูล (2531 : 67 - 38) ได้ศึกษาทางการวาดภาพคนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ต่างกัน ผลปรากฏว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบเตรียมความพร้อม มีความสามารถทางการวาดภาพคนมากกว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์เน้นอ่าน - เขียน การจัดประสบการณ์ที่ต่างกันมีผลต่อพัฒนาการทางการวาดภาพ ซึ่งต้องอาศัยการใช้สายตากับการพัฒนากล้ามเนื้อมือ ความคิด ความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งที่วาด

ผลจากการวิจัย จะเห็นว่าการวาดภาพของเด็กนอกจากจะเป็นไปตามลำดับขั้นพัฒนาการของแต่ละคนแล้ว ยังชี้ให้เห็นถึงความสามารถทางสติปัญญาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้อีกด้วย สิ่งเหล่านี้ได้มาจากการที่เด็กมีประสบการณ์และการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว และการจัดประสบการณ์ที่เอื้อต่อพัฒนาการ นอกจากนี้ในการวาดภาพเด็กจะมีลักษณะการคิด

เฉพาะตัว โดยเด็กจะให้การสังเกต การเปรียบเทียบ และการทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมนั้น ๆ แสดงออกมาเป็นภาพตามความคิดของตน หากครูนำกิจกรรมหรือสื่อใดใจที่เด็กสนใจมาประกอบ จะส่งเสริมการวาดภาพของเด็กให้ดียิ่งขึ้น

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานและการเล่านิทาน

3.1 ความหมายและคุณค่าของนิทาน

ไพพรรณ อินทนิล (2534 : 14) กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ (2535 : 37) ได้ให้ความหมายของนิทานผู้วิจัยสรุปได้ว่า นิทานหมายถึงเรื่องราวที่มีมาช้านาน แต่งขึ้นและเล่าต่อเนื่องกันมา มุ่งหวังให้ฟังสนุกสนานเพลิดเพลิน แม้เรื่องจะเกินความจริงในชีวิตประจำวัน เด็ก ๆ ก็ชอบนิทานยังเป็นเรื่องราวที่ส่งเสริมความคิดจินตนาการให้กับผู้ฟัง

ลัดดา นิละมณี (2527 : 248) จวีลักษณ์ บุญยกาญจน (2526 : 65) กรีน (วรรณศิริสุนทร 2532 : 2 ; อ้างอิงจาก Green. n.d.) ได้ให้ความหมายของการเล่านิทาน ผู้วิจัยสรุปว่าการเล่านิทานคือ การถ่ายทอดเรื่องราวของนิทานให้เด็กได้เข้าใจด้วยการเล่า โดยใช้น้ำเสียงท่าทาง สื่อวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนวิธีการเล่าและยังครอบคลุมถึงการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ และเรื่องราวในนิทานยังปลูกฝังค่านิยม ข้อปฏิบัติและให้ความบันเทิงต่อผู้ฟัง

วีวรรณ กิยาวงศ์ (2526:125-126) ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2520 : 37 - 39) (สรชัย ศรีสุข. 2530 : 26) ได้ให้กล่าวถึงคุณค่าของนิทานในด้านพัฒนาการในการส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ แก่เด็ก ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยขัดเซยและเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา ความคิดและจินตนาการ
2. ฝึกให้เด็กเป็นนักฟังที่ดี เก็บความเรื่องที่ฟังได้ตามสมควรแก่วัย
3. สร้างความเพลิดเพลินให้แก่เด็ก
4. ช่วยปลูกฝังความรู้สึกชอบฟังนิทานและความรู้สึกชื่นชอบในหนังสือนิทาน

ก่อนที่จะอ่านได้อย่างเข้าใจ

5. ปลูกฝังให้เด็กเป็นคนใจกว้าง ยอมรับความจริงในชีวิตประจำวัน
6. ช่วยให้ครูและผู้ใหญ่ได้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กจากการสนทนาหรือ

ซักถามในขณะที่ฟังนิทาน

7. ช่วยให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น มีที่พึ่งทางใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพราะขณะฟังนิทานเด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

8. ทำให้เด็กเกิดจินตนาการจากเรื่องราวที่ฟัง เช่น เรื่องนางฟ้า เรื่องสัตว์ต่าง ๆ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ

9. เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน หรือเตรียมความพร้อมเด็ก

10. ใช้สอนจริยธรรมแก่เด็ก เช่น ในเรื่องความซื่อสัตย์ ความกตัญญู

เป็นต้น

11. ใช้สอนวิชาเรียงความ เช่น ให้นักเรียนเขียนเรื่องที่ตนเองชอบเป็นต้น จะเห็นได้ว่าการเล่านิทานมีคุณค่าในการช่วยเสริมพัฒนาการทางภาษา ความคิดและจินตนาการอันเป็นรากฐานที่จะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ และประสบการณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคมและจิตใจ ดังนั้นการเล่านิทานจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในหน่วยการสอนต่าง ๆ ตามแผนการจัดประสบการณ์ในชั้นอนุบาล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนจะประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมในชั้นเรียน

3.2 รูปแบบการเล่านิทาน และวิธีการเล่านิทาน

กุลรัศมี ภูมิมาศ (2521:64) พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข (2525:37) ได้เสนอแนะถึงรูปแบบของการเล่านิทาน ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. อ่านจากหนังสือนิทานให้เด็กฟังทั้งหมด
 2. การเล่าโดยไม่ใช้อุปกรณ์ใด ๆ เลย แต่ใช้น้ำเสียงประกอบการเล่าให้น่าสนใจ
 3. ใช้ภาพวาดที่มีความต่อเนื่องกัน ประกอบการเล่าให้เด็กฟัง โดยที่ภาพเหล่านั้นจับม้วนใส่ไว้ในกล่อง แล้วหมุนทีละภาพ คล้าย ๆ फिल्मภาพยนตร์
 4. เล่านิทานโดยใช้การวาดภาพขณะที่เล่าตามเนื้อเรื่องของนิทาน
 5. การเล่าโดยใช้ภาพประกอบขณะที่เล่า
 6. การเล่าโดยแสดงท่าทางประกอบตามตัวละครในเนื้อเรื่อง
 7. การเล่าโดยแสดงหุ่นประกอบการเล่น โดยใช้หุ่นตัวละครตามเนื้อเรื่องที่เล่า
- อาจจะเป็นหุ่นนิ้วมือ หุ่นกระบอก หุ่นเงา เป็นต้น

ดังนั้นในการเล่านิทานแต่ละครั้งของครู ควรคำนึงถึงรูปแบบและวิธีการอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อให้การเล่านิทานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ลัดดา นิลละมณี (2527 : 248) รัชณี ศรีไพพรรณ (2516 : 37-41) ได้เสนอแนะวิธีการเล่านิทาน ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การเริ่มต้นเล่า ครูควรจะมีวิธีการที่จะดึงดูดใจเด็กด้วยวิธีต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เช่น การใช้เพลง การใช้ปริศนาคำทาย การใช้รูปภาพ เป็นต้น

2. ขณะที่เล่าควรให้เด็กมีอิสระทั้งในด้านร่างกายและความรู้สึก
3. ผู้เล่าควรมีอารมณ์ร่วม ตามเนื้อเรื่องที่เล่า
4. ครูควรมีน้ำเสียงในการเล่าตามตัวละคร หรือเหตุการณ์นั้น ๆ

ในขณะที่เล่า

5. ควรใช้ภาพหรือท่าทางประกอบในขณะที่เล่า
6. ควรลำดับเรื่องราวให้เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนจนเกินไป
7. ควรให้ความสนใจกับเด็กทุกคนอย่างทั่วถึง
8. ควรใช้ภาษาที่เหมาะสมกับเด็ก
9. ไม่ควรเน้นการสั่งสอนมากเกินไปจนเด็กขาดความสนุกสนาน

วิธีการเล่านิทานดังกล่าว ช่วยให้เด็กเกิดความสบายใจ มีความรู้สึกที่เป็นอิสระทั้งทางร่างกายและจิตใจ และเกิดทัศนคติที่ดี นอกจากนี้ การเล่านิทานไม่ควรซ้ำซากและจำเจ ควรพยายามแสวงหาวิธีต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาการวาดภาพ การทำกิจกรรมการวาดภาพจากการฟังนิทาน ซึ่งครูเล่านิทานไม่จบเรื่องสมบูรณ์ มีเพียงเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่อง ตอนกลางเรื่องให้เด็กคิดเชื่อมโยงแสดงออกโดยการวาดภาพจะเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาการวาดภาพ

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทานย่อมเป็นเครื่องบ่งบอกว่า การเล่านิทานเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการเด็กได้อย่างดี

ดิกสัน และคนอื่น ๆ (Dixon and others. 1977 : 367-373) ได้ศึกษาเด็ก 4 กลุ่ม ในจำนวน 3 กลุ่ม ที่ได้รับการเล่านิทานให้ฟัง หลังจากได้ทำกิจกรรมแล้วมีการสนทนา หรือพาไปศึกษานอกสถานที่ หรือแสดงบทบาทเลียนแบบตัวละคร และอีกกลุ่มหนึ่ง เป็นกลุ่มควบคุม ผลการทดลองพบว่า ในการฟังนิทานนั้น ถ้าเด็กได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องไปด้วยจะพัฒนาความคิดต่าง ๆ ได้ดีที่สุดในที่สุด แสดงว่า หลังจากเด็กได้ฟังนิทานแล้ว เด็กมีการสนทนาเล่าเรื่องได้ไปศึกษานอกสถานที่ และได้มีการเลียนแบบตัวละคร จะพัฒนาการคิดได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม โดยเฉพาะกลุ่มที่เด็กได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละคร

ทวิศักดิ์ นุ่มฤทธิ์ (2526 : 128) ได้ศึกษาถึงการเล่านิทานที่มีรูปแบบต่าง ๆ กันเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้นิทาน 3 ประเภท คือ นิทานปรัมปรา นิทานท้องถิ่น และนิทานเกี่ยวกับสัตว์ โดยใช้รูปแบบละ 10 เรื่อง หลังการทดลองผล

ปรากฏว่า นักเรียนที่ใช้นิทานรูปแบบต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนทำการทดลอง แต่รูปแบบของนิทานในแต่ละประเภทจะไม่มีส่วนร่วมกับความแตกต่างของความคิดสร้างสรรค์โดยส่วนรวม แต่ส่วนย่อยนั้นพบว่า นิทานแบบปรัมปรา จะช่วยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่นได้ดีกว่านิทานสัตว์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรรัช ศิริสุข (2530 : 68-69) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กิจกรรม เกม นิทาน และปริศนาคำทาย เพื่อส่งเสริมองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลอง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรม เกม นิทานและปริศนาคำทาย มีความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ไม่แตกต่างกันและนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยกิจกรรม เกม นิทาน และปริศนาคำทายหลังการสอนมีความคิดริเริ่ม

วิลเลียม วิมุกตายน (2531 : 52) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาผลการใช้แบบของคำถาม หลังการฟังนิทาน ที่มีต่อความสามารถในการฟังคำสั่งสอนของเด็กปฐมวัยปรากฏว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มที่ใช้แบบของคำถามหลังการฟังนิทานโดยให้เด็กเทียบเคียงตนเองกับบุคคลตามเนื้อเรื่อง มีคะแนนสูงกว่าเด็กปฐมวัยกลุ่มที่ใช้แบบของคำถามหลังการฟังนิทานโดยให้เด็กตอบคำถามตามเนื้อเรื่องช่วยพัฒนาความสามารถในการฟังคำสั่งมากกว่าแบบของคำถามหลังการฟังนิทานที่ให้เด็กตอบคำถามตามเนื้อเรื่อง

ปาริชาติ อรุณศักดิ์ (2533 : 62) ได้ศึกษาการเล่านิทานที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์ที่มีผลต่อการจัดแบบแผนกมัยของเด็กปฐมวัย ปรากฏว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับฟังการเล่านิทานที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์และเด็กปฐมวัยที่ได้รับฟังการเล่านิทานแบบปกติมีความสามารถในการคิดแบบแผนกมัยแตกต่างกัน การเล่านิทานไม่จบทำให้เด็กคิดเรื่องจนจบ สามารถส่งเสริมการคิดแบบแผนกมัยของเด็กปฐมวัยในทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่มสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับฟังการเล่านิทานแบบปกติ

นอกจากนี้ นิทานยังส่งผลต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็ก จากงานวิจัยของสุภาวดี ไยพิมล (2533 : 62) ได้ศึกษาความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังการเล่านิทาน โดยใช้หุ่นมือและการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติประกอบ ปรากฏว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือ และการเล่านิทาน โดยแสดงบทบาทสมมติประกอบ มีความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

จากงานวิจัย นิทานเป็นกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และพฤติกรรมความซื่อสัตย์ให้กับเด็ก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับครูที่จะจัดกิจกรรมนิทานที่เหมาะสมกับเด็ก

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย

4.1 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก

การจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยได้ทำในรูปกิจกรรมแทนการสอนเป็นวิชาโดยยึดแนวการจัดประสบการณ์หรือหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาเป็นขอบข่ายในการจัดกิจกรรมซึ่งจัดไว้ในรูปของแผนการจัดประสบการณ์ ดังนั้นแผนการจัดประสบการณ์จึงเป็นคู่มือหรือเครื่องมือของครูในการนำไปเป็นแนวทางของการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย

ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2529 : 2) ได้ให้ความหมายการจัดประสบการณ์ไว้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้านทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ในการการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยต้องให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กและเน้นให้เด็กมีโอกาสได้ทำเป็นรายบุคคลให้มากที่สุดตามความสามารถที่แตกต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 36) การจัดประสบการณ์ในรูปของกิจกรรมได้ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้เด็กเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น และมีลักษณะของกิจกรรมดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำตามความสามารถของตน
2. มีหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การทดลอง การพาไปศึกษานอกสถานที่ การสาธิต การศึกษาดูด้วยตนเอง การสนทนาและอภิปราย เป็นต้น
3. ครอบคลุมพัฒนาการเด็กทุกด้าน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมการเล่นตามมุม และเกมการศึกษา

1. กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา)

1.1 ความหมายและความสำคัญของกิจกรรมสร้างสรรค์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 13) เยาวพา เดชะคุปต์ (2528 : 97) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมสร้างสรรค์ผู้วิจัยสรุปได้ว่ากิจกรรมสร้างสรรค์หมายถึง กิจกรรมศิลปะ ซึ่งได้แก่ การวาดภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ ฉีกปะ ตัดปะกระดาษ การประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ มุ่งกระตุ้นให้เด็กคิดจินตนาการ ตลอดจนการฝึกให้เด็กรู้จักสังเกตหาเหตุผล ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนต่อไป

ราศี ทองสวัสดิ์ (2529 : 103 - 104) วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 63 - 68) จงใจ ขจรศิลป์ (2532 : 44) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 6 - 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผู้วิจัยสรุปได้ว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่ายิ่งต่อเด็ก ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การส่งเสริมให้ได้ผลดีนั้นเด็กต้องได้รับความอิสระ ริเริ่มด้วยตนเอง ได้รับการกระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนมีกำลังใจในการคิดสร้างสรรค์ต่อไป

1.2 บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 31) จงใจ ขจรศิลป์ (2532 : 50) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 15 - 16) กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์นั้นครูจะต้องมีความเชื่อในผลงานของเด็กและนี้อยู่เสมอว่า

1. เด็กต้องเป็นผู้ริเริ่ม
2. เด็กต้องเป็นผู้นำทางความคิด
3. เด็กต้องเป็นผู้มีจินตนาการกว้างขวาง
4. เด็กต้องเป็นผู้มีอิสระในการทำงาน
5. เด็กต้องเป็นผู้กระตือรือร้นในการรับรู้

จากนั้นหน้าที่ของครูที่จะผลักดันให้พลังการสร้างสรรค์ของเด็กเกิดขึ้น ครูจะต้องปฏิบัติดังนี้

1. ขณะเด็กทำกิจกรรม ครูต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อคอยให้คำปรึกษาเมื่อเด็กต้องการ แต่ครูจะต้องไม่บอกหรือสั่งให้ทำตามความเห็นของครูหรือทำเหมือนกันทั้งสอง
2. ก่อนเรียนศิลปะในเรื่องใหม่ ๆ ครูต้องอธิบายใช้วัสดุที่ถูกต้องให้เด็กทราบก่อนทุกครั้ง พร้อมทั้งสาธิตให้ดูจนเข้าใจ
3. กระตุ้นให้เด็กคิดเมื่อพบปัญหาแทนการบอก
4. เมื่อเด็กทำงานเสร็จ ควรให้เด็กเล่าเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ทำหรือภาพที่วาดเป็นการพัฒนาภาษาและความคิดของเด็ก
5. ครูควรบันทึกวันที่และรายละเอียดของภาพที่เด็กวาดเพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลงาน
6. ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งควรจัดกิจกรรมไว้นหลาย ๆ อย่าง

7. ครูต้องพยายามให้เด็กได้ทำกิจกรรมหมุนเวียนกันไปให้พอเหมาะ กับเวลาที่กำหนดและให้ทำอย่างน้อย 2 กิจกรรม แล้วจึงไปเล่นตามมุมต่าง ๆ ในห้องเรียนได้

8. เมื่อทำงานเสร็จแล้วทุกคนต้องเก็บวัสดุและเครื่องมือที่ใช้ให้เข้าที่ ดูแลห้องให้สะอาด

9. นำผลงานมาติดป้ายนิเทศโดยการหมุนเวียนผลงานต่าง ๆ ของเด็ก ให้ครบทุกคน

กิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมหนึ่ง โดยครูให้สื่อ دلใจที่เป็นนิทานและใช้คำถามให้เด็กเกิดความคิดและจินตนาการทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

2. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะนี้เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ แสดงออกด้วยตนเองทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เด็กจะคิดวิธีการเคลื่อนไหวทั้งที่มีการเคลื่อนไหวและไม่เคลื่อนไหว รวมทั้งให้คิดท่าทางตามจินตนาการ อาจมีการใช้สื่อประกอบการเคลื่อนไหวได้ทั้ง ในส่วนที่เป็นกิจกรรมพื้นฐาน และส่วนที่สัมพันธ์กับเนื้อหา ซึ่งกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ นั้นมีจุดมุ่งหมายคือ

1. เพื่อออกกำลังกายโดยการเคลื่อนไหวและพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่
2. เพื่อฝึกความจำและความสามารถปฏิบัติตามคำสั่ง
3. เพื่อฝึกจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
4. เพื่อฝึกความมีระเบียบวินัย
5. เพื่อเรียนรู้จังหวะและฝึกฟัง
6. เพื่อฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตาม

3. กิจกรรมในวงกลม

กิจกรรมในวงกลม คือ กิจกรรมที่เด็กส่วนใหญ่มาร่วมกันเพื่อทำกิจกรรม เดียวกัน เช่น ฟังนิทาน การสาธิตและการบรรยาย การทดลอง การเล่นเกม ซึ่งการจัดที่นั่งให้กับ เด็กควรจัดให้นั่งตามความพอใจและจัดที่นั่งในรูปวงกลม วงรี ครึ่งวงกลม หรือรูปเกือกม้า ส่วน กิจกรรมการเรียนการสอนจะเป็นในรูปบูรณาการ ทั้งเนื้อหาวิชาและวิธีการสอน การจัดกิจกรรม ในวงกลมนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะทางสติปัญญาให้เกิดความคิดรวบยอด นอกจากนี้ยัง ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม คือ ฝึกการกล้าแสดงออก การมีระเบียบวินัย การรอคอย การอยู่ ร่วมกันเป็นกลุ่ม และเพื่อให้เกิดความอบอุ่นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดครู

4. กิจกรรมการเล่นตามมุม

เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กโดยการให้เด็กมีโอกาสเล่นเพราะการเล่นนอกจากจะช่วยให้เด็กปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้แล้ว ยังทำให้เด็กเกิดความรู้สึกมั่นคง อบอุ่น เป็นสุข และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ดังนั้นการจัดมุมเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเล่นในห้องจึงเป็นสิ่งที่ควรจะเป็นดังนี้ มุมบ้าน มุมร้านค้า มุมหมอ มุมวิทยาศาสตร์ มุมหนังสือ มุมบล็อก มุมช่างไม้ ฯลฯ การเล่นตามมุมนี้ครูควรจัดมุมไว้ให้พร้อมและให้เด็กเลือกเล่นตามความสนใจ

5. เกมการศึกษา

เกมการศึกษาเป็นสื่อเกมที่มีรูปแบบวิชาการและเกณฑ์กำหนดไว้เด่นชัด ให้เด็กปฏิบัติตาม เกมการศึกษามีหลายประเภทขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการสร้างขึ้นเพื่อฝึกความพร้อมด้านต่าง ๆ เช่น การจำแนก เปรียบเทียบ ขนาดรูปร่าง ลำดับ ฝึกความคิด การสังเกต ฯลฯ แลเกมการศึกษายังช่วยทบทวนเนื้อหาในหน่วยการสอนอีกด้วย

6. กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะเด็กต้องการการเคลื่อนไหวและพัฒนาความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อ โรงเรียนจึงควรมีที่ว่างมากพอที่จะให้เด็กได้วิ่งเล่นโดยไม่ชนกัน เครื่องเล่นก็ควรมีครบเพื่อให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมเต็มที่ กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งจัดได้หลายอย่าง อาทิเช่น การเล่นน้ำ การเล่นชิงช้า การเดิน วิ่ง คลาน กระโดด ปีน ไต่ หมุน บ้านตุ๊กตา เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสของกล้ามเนื้อได้พัฒนาเพิ่มขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 20 - 26)

จึงสรุปได้ว่า กิจกรรมในแต่ละวันของเด็กปฐมวัยจะประกอบด้วย กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมเล่นตามมุม เกมการศึกษา และกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง ซึ่งควรจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของเด็ก โดยสามารถเสนอเป็นตารางไว้ดังนี้

ตารางกิจกรรมประจำวัน

- 07.30 - 08.15 น. รับเด็กเป็นรายบุคคล บันทึกคำพูดเด็ก พาเด็กไปห้องน้ำ
- 08.15 - 08.30 น. เคารพธงชาติ และสวดมนต์
- 08.30 - 08.50 น. สำนวณการมาโรงเรียน สนทนา และตรวจสุขภาพ
- 08.50 - 09.10 น. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

09.10 - 10.00 น. กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) และการเล่นตามมุม

10.00 - 10.10 น. พักรับประทานอาหารว่าง

10.10 - 10.30 น. กิจกรรมในวงกลม

10.30 - 11.00 น. เล่นกลางแจ้ง

11.00 - 12.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

12.00 - 14.00 น. นอนพักนอน

14.00 - 14.20 น. เก็บที่นอน ล้างหน้า ไปห้องน้ำ

14.20 - 14.40 น. พักรับประทานอาหารว่าง

14.40 - 15.00 น. เกมการศึกษา

กิจกรรมการวาดภาพจากการฟังนิทานที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงเวลากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุม โดยมีเนื้อหาในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมพัฒนาการทางการวาดภาพสำหรับเด็ก

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์

2. นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานจะมีความสามารถในการวาดภาพ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีดำเนินการทดลอง
4. แบบแผนการทดลอง
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั่วไป คือ นักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ของโรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวน รวม 200 คน

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ด้วยการสุ่มอย่างง่ายมา 1 ห้องเรียน จำนวน 42 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน
2. แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์
3. แบบทดสอบความสามารถการวาดภาพ

1. แผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน

โครงสร้างและรูปแบบของแผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน

โครงสร้างของแผนจัดเป็น 2 ส่วน คือ หนึ่งกิจกรรมการเล่านิทาน และส่วนที่สอง กิจกรรมการวาดภาพ โดยมีการสร้างดังนี้

1. ศึกษาหลักการจัดประสบการณ์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จากเอกสารเกี่ยวกับแผนการจัดประสบการณ์ก่อนประถมศึกษา ชั้นเด็กเล็ก การเตรียมความพร้อมสนุกกับธรรมชาติ ชั้นอนุบาล เพื่อกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแผนและกิจกรรมให้สอดคล้องกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

2. ศึกษาพัฒนาการทางการวาดภาพของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จากเอกสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ความสามารถทางการวาดภาพคนของเด็กปฐมวัย การสอนลูกเขียนรูป เอกสารการสอนชุดวิชา พฤติกรรมวัยเด็ก เพื่อกำหนดรายละเอียดของกิจกรรม

3. กำหนดจุดประสงค์ของกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน ดังนี้

3.1 สามารถคิดและเล่าเรื่องเหตุการณ์กลางเรื่องเชื่อมโยงเรื่องราวนิทานต้นเรื่องและจบเรื่องได้ จากเรื่องราวเนื้อหาต่าง ๆ ดังนี้ หน้าที่ของเด็กดี ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ การปฏิบัติตัวที่ดีต่อคุณครู การปฏิบัติตัวต่อผู้มีพระคุณ วิธีการช่วยเหลือผู้อื่น การบำรุงรักษาต้นไม้ การกระทำที่แสดงความซื่อสัตย์ การปฏิบัติตนในกลุ่ม เพื่อให้เกิดความสามัคคี การปฏิบัติตนเพื่อการเสียสละความสุขของตนเองให้ผู้อื่น ลักษณะของบุคคลที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โทษของการตัดต้นไม้ทำลายป่า สัตว์ป่า สัตว์เลี้ยง ที่อยู่อาศัยของสัตว์ สัตว์ที่เลี้ยงไว้ให้เป็นอาหาร สัตว์ที่อยู่ในน้ำ ลักษณะของบุคคลที่มีความเมตตา กรุณา

3.2 สามารถสื่อความหมายเหตุการณ์กลางเรื่องโดยการวาดภาพระบายสี

3.3 สามารถเรียนรู้ศิลปะขั้นพื้นฐาน เส้น รูปร่าง และสี

4. เลือกนิทานให้สอดคล้องกับจุดประสงค์โดยพิจารณาความยากง่ายของนิทาน ได้นิทาน 18 เรื่อง ดังนี้

ตาราง 1 สารสำคัญของนิทาน ภาษาที่ใช้ และเวลาที่กำหนด

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	เวลา (นาที)	สารสำคัญและภาษาที่ใช้
1	หน้าที่ของเด็กดี จุดประสงค์ สามารถบอกหน้าที่ของเด็กดี	2	เด็ก ๆ ต้องไปโรงเรียน เพื่อศึกษาหา ความรู้ ภาษาที่ใช้มีอยู่ในชีวิตประจำวัน ของเด็ก ๆ เช่น พ่อ แม่ ลูก การรับประทานอาหาร ขับรถ เป็นต้น
2	หนูคิดไปเชียงใหม่ จุดประสงค์ บอกชื่อพาหนะที่ใช้ในการ เดินทาง	2	รถไฟเป็นรถที่มีขนาดใหญ่และยาวมาก เหมาะสำหรับเดินทางไกล ประหยัด ค่าใช้จ่ายและปลอดภัย ภาษาที่ใช้ส่งเสริม ความคิด จินตนาการ เช่น การเดินทาง ที่ไกลที่สุด ตื่นเต้นกับการเดินทางสอง ข้างทางที่ผ่านได้เห็นต้นไม้ ภูเขา เป็นต้น
3	วันหยุดของน้อยหน้า จุดประสงค์ บอกชื่อสถานที่ท่องเที่ยว ที่เป็นธรรมชาติ	2	ทะเล เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็น ธรรมชาติ ภาษาที่ใช้ส่งเสริมความคิด จินตนาการ เช่น ทางแกงเอี่ยมสีน้ำเงิน ที่คุณแม่ซื้อให้ใหม่ สูดอากาศบริสุทธิ์ ท่ามกลางธรรมชาติที่สวยงาม เล่นน้ำได้ คลื่น เป็นต้น
4	แจ๋วเป็นเด็กดี จุดประสงค์ บอกวิธีการปฏิบัติที่ดีต่อคุณครู	2	การช่วยคุณครูถือของเป็นการแสดง ความมีน้ำใจที่ดี ภาษาที่ใช้มีอยู่ในชีวิต ประจำวันของเด็ก ๆ เช่น โรงเรียน ห้องเรียน เคารพธงชาติ ภาษาที่ส่งเสริมความคิด จินตนาการ เช่น คุณครูเดินถือของ พะรุงพะรัง

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	เวลา (นาทีก)	สาระสำคัญและภาษาที่ใช้
5	หนูป้อมเป็นเด็กดี จุดประสงค์ บอกวิธีปฏิบัติตัว ต่อผู้มีพระคุณ	2	ลูกที่ดีต้องช่วยเหลือแบ่งเบาภาระพ่อแม่ ภาษาที่ใช้มีอยู่ในชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ เช่น ตลาด ทำความสะอาด ภาษาที่ส่งเสริม ความคิดจินตนาการ เช่น อาชีพขายของ ในตลาด ส่งเสียให้หนูป้อมเรียนสูง ๆ แบ่งเบาภาระ เป็นต้น
6	จ๋อนกับฟ้า จุดประสงค์ บอกวิธีการ ช่วยเหลือผู้อื่น	2	เมื่อพบสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บควรให้การ ช่วยเหลือ ภาษาที่ใช้ส่งเสริมความคิดและ จินตนาการ เช่น ในสวนแห่งหนึ่งมีดอกไม้ นา ๆ ชนิด ช่วยกันปลูกต้นไม้ บ้านเมืองจะ สวยงามน่าอยู่ คงมีคนใจร้ายใช้หนังสือตีก ยิงมัน เป็นต้น
7	ต้นไม้ของหนูดำ จุดประสงค์ บอกวิธีการบำรุง รักษาต้นไม้	2	การรดน้ำต้นไม้เป็นการบำรุงรักษาต้นไม้ ภาษาที่ใช้ส่งเสริมความคิดและจินตนาการ เช่น หนูแดงพาหนูดำขึ้นไปเล่นตุ๊กตาอยู่ ชั้นบน ไปดูต้นไม้ในสวนหลังบ้าน ดอกไม้ หลายชนิด บำรุงรักษาต้นไม้ให้ดี เป็นต้น
8	เตาผู้ซื่อสัตย์ จุดประสงค์ บอกการกระทำ ที่แสดงความซื่อสัตย์	2	ไม่คือนำของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ภาษาที่ใช้ส่งเสริมความคิดและจินตนาการ เช่น คุณพ่อคุณแม่มีอาชีพทำสวนผลไม้ ไปวัดทุกวันพระ ภาษาที่ใช้กับพระ เช่น พระเทศน์

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	เวลา (นาที)	สาระสำคัญและภาษาที่ใช้
9	โรงเรียนของนพ จุดประสงค์ บอกการปฏิบัติตน ในกลุ่มเพื่อให้มีความสามัคคี	2	การช่วยกันทำงานแสดงถึงความสามัคคี ภาษาที่ใช้ส่งเสริมความคิดและจินตนาการ เช่น โรงเรียนสะอาด ดอกไม้สวยงาม ต้นไม้ ใหญ่ร่มรื่น พายุใหญ่พัดพาเศษขยะ ภาษา กับพระ เช่น ภูทิวหลวงตา ซึ่งหมายถึง ที่อยู่ ของพระ
10	ใจผู้เสียสละ จุดประสงค์ บอกการปฏิบัติตน เพื่อการเสียสละความสุขของ ตนเองให้ผู้อื่น	3	การให้ความช่วยเหลือผู้เดือดร้อน เป็นการ เสียสละความสุขของตนเองให้ผู้อื่น ภาษาที่ใช้ส่งเสริมความคิดและจินตนาการ เช่น ยืนหลบฝนแต่หลบไม่พ้น ลมพัดแรง ฝนสาดเข้ามา เป็นต้น
11	ขนมของบุม จุดประสงค์ บอกลักษณะของ บุคคลที่มีน้ำใจเพื่อเผื่อแผ่ได้	3	การแบ่งปันขนมให้เพื่อน เป็นการแสดง น้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ภาษาที่ใช้ส่งเสริม ความคิดและจินตนาการ เช่น นางฟ้า เห็นความดีของบุม สัตว์ที่บาดเจ็บ สัตว์ ที่หิวโหย เป็นต้น
12	ป่องรักป่า จุดประสงค์ บอกโทษของการ ตัดไม้ทำลายป่า	3	การตัดต้นไม้ เป็นการทำลายป่า และที่อยู่อาศัยของสัตว์จะต้องถูกลบโทษ ตามกฎหมาย ภาษาที่ใช้ส่งเสริมความคิด และจินตนาการ เช่น มีเสียงกึกก้องไป ทั้งป่าหนึ่กันจาละหวั่น ต้นไม้ล้มระเกะระกะ เป็นต้น

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	เวลา (นาท)	สาระสำคัญและภาษาที่ใช้
13	โชคดีของกระต่าย จุดประสงค์ บอกชื่อของ สัตว์ป่าได้	3	ช้างเป็นสัตว์ป่าที่ไม่กินเนื้อสัตว์ แต่กินผัก และผลไม้ ภาษาที่ใช้ส่งเสริมความคิดและ จินตนาการ เช่น ป่าที่มีภูเขาล้อมรอบ แอบหนีไปวิ่งเล่น ท่าทางน่าเกรงขาม เป็นต้น
14	สัตว์เลี้ยงของน้องแป้ง จุดประสงค์ บอกชื่อสัตว์ เลี้ยงได้	2	แมวเป็นสัตว์เลี้ยงชนิดหนึ่งชอบจับหนู และชอบกินปลาเป็นอาหาร ภาษาที่ใช้ ส่งเสริมความคิดและจินตนาการ เช่น ความรักของสัตว์ทำให้ผลิตเพลิน มีความสุข มันชอบจับหนู เป็นต้น
15	บ้านของสัตว์ จุดประสงค์ บอกที่อยู่อาศัย ของสัตว์ได้	2	แมวเป็นสัตว์เลี้ยงที่อาศัยอยู่ในบ้านกับ คน ภาษาที่ใช้ส่งเสริมความคิดและ จินตนาการ เช่น ไปเที่ยวสวนส้ม ไปเก็บส้ม ในสวน ร้องไห้โยเย ไม่ยอมกลับบ้าน โดวัน โตขึ้น เป็นต้น
16	อาหารไข จุดประสงค์ บอกชื่อสัตว์ ที่เลี้ยงไว้ให้ไข่เป็นอาหารได้	3	เปิดและไก่ เป็นสัตว์เลี้ยงที่เลี้ยงไว้ เพื่อไข่ไขเป็นอาหาร ภาษาที่ใช้ส่งเสริม ความคิดและจินตนาการ เช่น เวลาฝนตก อากาศเย็นสบาย มองไปบนท้องฟ้าเห็นรัง กินน้ำ เป็นต้น
17	แม่เตียวไต้ จุดประสงค์ บอกชื่อสัตว์ที่อยู่ ในน้ำได้	2	กิ้ง หอย ปู ปลา เป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ ในน้ำ ภาษาที่ใช้ส่งเสริมความคิดและ จินตนาการ เช่น ว่ายน้ำ และดำน้ำอย่าง สนุกสนาน ตื่นเต้นมากที่ได้พบสัตว์ใต้น้ำ

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	เวลา (นาทีก)	สาระสำคัญและภาษาที่ใช้
18	ป๋องเป็นเด็กดี จุดประสงค์ บอกลักษณะ ของบุคคลที่มีความเมตตา กรุณาได้	2	การให้อาหารต่อสัตว์ที่หิวโหย แสดงว่า มีความเมตตา กรุณาต่อสัตว์ ภาษาที่ใช้ ส่งเสริมความคิดและจินตนาการ เช่น ป๋องชอบช่วยยายทำอาหาร เดินโซเซ ทำทางจะหิวมาก ภาษาที่ใช้กับพระ เช่น ทำอาหารไปถวายพระ

~~5.~~ กำหนดกิจกรรมการวาดภาพให้สอดคล้องกับนิทาน

จากนิทานเวลาที่กำหนด และทฤษฎีพัฒนาการทางการวาดภาพ จึงได้เลือก
กำหนดกิจกรรมการสื่อความหมายของภาพ โดยใช้หลักวิชาดังนี้

1. พัฒนาการทางการวาดภาพของเด็กปฐมวัยจะพัฒนาเป็นลำดับตามวัย
ตามพัฒนาการของการใช้กล้ามเนื้อมือย่อย และประสาทสัมผัสระหว่างตากับมือ จึงเลือก
กำหนดกิจกรรมลากเส้นตามเส้นประ ให้สื่อความหมายของภาพ และต่อเติมให้สมบูรณ์ เพื่อฝึก
ทักษะประสาทสัมผัสระหว่างตากับมือ

2. การใช้เส้น เด็กวัย 5 - 6 ปี พัฒนาการการถึงขั้นเป็นเส้นตรง เส้นนอน
เส้นทแยงมุม เส้นหยัก (ฟันปลา) เส้นโค้ง จึงเลือกกำหนดกิจกรรม การเรียนรู้ กิจกรรมศิลปะขั้น
พื้นฐานเรื่องเส้นจากภาพสื่อการสอน และกำหนดเส้นต่าง ๆ ลงในภาพเส้นประเพื่อให้ลากเส้นและ
ต่อเติมเป็นรูปร่างต่าง ๆ ตามต้องการ

3. การวางตำแหน่ง เริ่มจากการวางแบบสะเปะสะปะ ตรงไหนว่างก็จะเขียน
ลงไปและพัฒนาขึ้นตามประสบการณ์ที่เรียนรู้ ผู้วิจัยจึงกำหนดตำแหน่งของภาพเส้นประลงใน
ภาพส่วนใดส่วนหนึ่ง แล้วให้เด็กต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ เหมาะสมตามความต้องการ

4. รูปร่าง เริ่มจากการเขียนรูปร่างกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมผืนผ้า สี่เหลี่ยม
จตุรัส วงรี จึงเลือกกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะขั้นพื้นฐาน เรื่องรูปร่างจากภาพ
สื่อการสอน

5. สีส เด็กยังใช้สีไม่เป็นธรรมชาติ ใช้สีตามใจชอบ จึงเลือกกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะขั้นพื้นฐาน เรื่องสี โดยกำหนดสีขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ประกอบด้วย น้ำเงิน แดง เหลือง เขียว ส้ม ม่วง

6. เรื่องราวในภาพ ระยะเวลาจะเป็นเรื่องราวใกล้ตัว คือ คน สัตว์ บ้าน ต้นไม้ แต่จะขาดความชัดเจนในบางส่วน จึงเลือกกำหนดกิจกรรมเรื่องราวการวาดภาพ จากนั้นหาที่เป็นเรื่องราวสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย คือ คน บ้าน โรงเรียน ต้นไม้ ดอกไม้ สัตว์ เลี้ยง สัตว์น้ำ สัตว์ป่าที่รู้จักกันดี

6. จัดทำแผนการจัดกิจกรรม โดยกำหนดแผนการจัดกิจกรรม 18 แผน ในแต่ละแผนใช้เวลา 1 ชั่วโมง แต่ละแผนมีรายละเอียดดังนี้

6.1 กำหนดแผนการจัดกิจกรรมเป็น 4 ชั้น คือ

6.1.1 ขั้นนำ

1.2.2 ขั้นขยายความคิด

1.2.3 ขั้นกิจกรรม

1.2.4 ขั้นสรุป

6.2 สร้างแผนการจัดกิจกรรมแต่ละชั้น

6.2.1 ขั้นนำ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนใจให้นักเรียนคิดและจินตนาการตามเนื้อเรื่องที่เล่า ในขั้นนี้ผู้วิจัยใช้วิธีเล่านิทานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยเล่าเหตุการณ์ตอนต้นเรื่องและเหตุการณ์ตอนจบเรื่อง โดยมีขั้นตอนการสร้างนิทาน ดังนี้

6.2.1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนิทานเพื่อกำหนดเนื้อหา ภาษาให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียน กำหนดให้นิทานมีเพียงเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่อง ไม่มีเหตุการณ์ตอนกลางเรื่อง เพื่อทิ้งปัญหาให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์

6.2.2 ขั้นขยายความคิดแบ่งเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ศิลปะขั้นพื้นฐาน ได้แก่ เส้น รูปร่าง และสี โดยเชื่อมโยงจากเรื่องราวในนิทาน

ตอนที่ 2 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนคิดเชื่อมโยงเหตุการณ์ตอนต้นเรื่องและตอนจบเรื่อง ทั้งสองตอนนี้ผู้วิจัยใช้วิธีตั้งคำถามให้นักเรียนได้ใช้ความคิด มีวิธีการสร้างคำถามดังนี้

6.2.2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตั้งคำถาม

6.2.2.2 สร้างคำถามโดยให้เป็นคำถามเชื่อมโยงเรื่องราวจากนิทาน ไปสู่หัวข้อศิลปะพื้นฐาน เส้น รูปร่าง และสี และคำถามเชื่อมโยงเหตุการณ์เรื่องราวในนิทาน เพื่อให้ได้เหตุการณ์กลางเรื่อง

6.2.3 ชั้นกิจกรรม มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนวาดภาพเชื่อมโยงเหตุการณ์จากนิทานได้ ในขั้นนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวาดภาพตามเส้นประ เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถวาดภาพได้โดยมีวิธีการดังนี้

6.2.3.1 ครูนำภาพคำตอบ 3 ภาพให้นักเรียนดูหน้าห้อง

6.2.3.2 เมื่อนักเรียนเลือกคำตอบเป็นภาพเส้นประใด ครูแจกภาพเส้นประนั้นให้นักเรียน

6.2.3.3 ให้นักเรียนวาดภาพตามเส้นประ และสามารถต่อเติมภาพระบายสีให้สวยงามตามความต้องการ เสร็จแล้วนำผลงานมาส่งครู และเล่าผลงานที่ทำเพื่อให้ครูจดบันทึก

6.2.4 ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปคำตอบแต่ละข้อว่าเป็นอย่างไร นำผลงานของนักเรียนที่ถูกต้องมาเป็นสื่อในการสรุปโยงไปถึงหัวข้อศิลปะขั้นพื้นฐาน เส้น รูปร่าง และสี

6.3 การกำหนด การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน ใช้ระยะเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ครั้ง ๆ ละ 1 เรื่อง รวมใช้นิทาน 18 เรื่อง จัดทำเป็นแผนตามตารางดังนี้

ตาราง 2 แผนการสอนจำแนกตามจุดประสงค์เชิงความคิดสร้างสรรค์ จุดประสงค์เชิงวาดภาพ ตามเรื่องและสัปดาห์ที่สอน

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	จุดประสงค์ของ นิทาน	จุดประสงค์เชิงความคิดสร้างสรรค์	จุดประสงค์เชิง วาดภาพ
1	หน้าที่ของเด็กดี	สามารถหน้าที่ของเด็กดี	1.สามารถเลือกภาพเหตุการณ์กลางเรื่องเพื่อเชื่อมโยงนิทานต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดยการวาดภาพระบายสีต่อเติมจากภาพที่เลือกให้สมบูรณ์ได้	1.สามารถลากเส้นตรงแนวตั้ง () และบอกสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นเส้นแนวตั้งได้ 2.สามารถเชื่อมโยงเส้นให้เกิดเป็นภาพที่มีความหมายได้

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	จุดประสงค์ของ นิทาน	จุดประสงค์เชิงความ คิดสร้างสรรค์	จุดประสงค์เชิง วาดภาพ
2	หนูนิดไปเชียงใหม่	บอกชื่อยานพาหนะ ที่ใช้ในการเดินทาง	3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้ 1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่ เลือกให้สมบูรณ์ได้ 3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้	3.เพื่อให้ระบายสีให้ สวยงามตามความ ต้องการ 1.สามารถเขียนวงกลม (O) และบอกสิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะกลมได้ 2.สามารถเชื่อม โยงเส้นให้เกิดเป็น ภาพที่มีความหมายได้ 3.สามารถระบายสีให้ สวยงามตามความ ต้องการ
3	วันหยุดของ น้อยหน้า	บอกชื่อสถานที่ ท่องเที่ยวที่เป็น ธรรมชาติ	1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่ เลือกให้สมบูรณ์ได้ 3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้	1.สามารถแยก สีน้ำเงินโดยการบอกสิ่ง ต่าง ๆ ที่เป็นสีน้ำเงินได้ 2.สามารถระบายสี รูปร่างต่าง ๆ ในภาพ แบบแยกสีได้ 3.เพื่อให้สามารถเชื่อม โยงเส้นให้เกิดเป็น ภาพที่มีความหมายได้
4	แจ๋วเป็นเด็กดี	บอกวิธีการปฏิบัติ ตัวที่ดีต่อคุณครู	1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่ เลือกให้สมบูรณ์ได้	1.สามารถลากเส้นแนว นอน (—) และบอก สิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะ เป็นเส้นแนวนอนได้ 2.สามารถเชื่อม โยงเส้นให้เกิดเป็น ภาพที่มีความหมายได้ 3.สามารถระบายสีให้

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	จุดประสงค์ของ นิทาน	จุดประสงค์เชิงความ คิดสร้างสรรค์	จุดประสงค์เชิง วาดภาพ
5	หนูป้อมเป็นเด็กดี	บอกวิธีปฏิบัติตัว ต่อผู้มีพระคุณ	3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้ 1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่ เลือกให้สมบูรณ์ได้ 3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้	สวยงามตามความ ต้องการ 1.สามารถเขียนสาม เหลี่ยม ($\triangle$) และ บอกสิ่งต่างๆที่มี ลักษณะสามเหลี่ยม หรือใกล้เคียงได้ 2.สามารถเชื่อม โยงเส้นให้เกิดเป็น ภาพที่มีความหมายได้ 3.สามารถระบายสีให้ สวยงามตามความ ต้องการ
6	จ๋อนกับฟ้า	บอกวิธีการช่วย เหลือผู้อื่น	1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่ เลือกให้สมบูรณ์ได้ 3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้	1. สามารถแยก สีแดงโดยการบอกสิ่ง ต่างๆที่เป็นสีแดงได้ 2.สามารถระบายสี รูปร่างต่างๆ ในภาพ แบบแยกสีได้ 3.สามารถเชื่อม โยงเส้นให้เกิดเป็น ภาพที่มีความหมายได้
7	ต้นไม้ของหนูดา	บอกวิธีการบำรุง รักษาต้นไม้	1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่ เลือกให้สมบูรณ์ได้	1.สามารถลากเส้นเฉียง ขวา ($\diagup$) และบอก สิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะ เป็นเส้นเฉียงขวาได้ 2.สามารถเชื่อม โยงเส้นให้เกิดเป็น ภาพที่มีความหมายได้ 3.สามารถระบายสีให้

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	จุดประสงค์ของ นิทาน	จุดประสงค์เชิงความ คิดสร้างสรรค์	จุดประสงค์เชิง วาดภาพ
8	เตาผู้ซื่อสัตย์	บอกการกระทำ ที่แสดงความซื่อสัตย์	3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้ 1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่ เลือกให้สมบูรณ์ได้ 3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้	สวยงามตามความ ต้องการ 1.สามารถเขียนสี่ เหลี่ยม (□) และ บอกสิ่งต่างๆที่มี ลักษณะสี่เหลี่ยม ผืนผ้าได้ 2.สามารถเชื่อม โยงเส้นให้เกิดเป็น ภาพที่มีความหมายได้ 3.สามารถระบายสีให้ สวยงามตามความ ต้องการ
9	โรงเรียนของนพ	บอกการปฏิบัติตน ในกลุ่มเพื่อให้มี ความสามัคคี	1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่ เลือกให้สมบูรณ์ได้ 3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้	1.สามารถแยก สีเหลือง โดยการบอก สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสี เหลืองได้ 2.สามารถระบายสีรูป ร่างต่างๆ ในภาพแบบ แยกสีได้ 3.สามารถเชื่อม โยงเส้นให้เกิดเป็น ภาพที่มีความหมายได้
10	ใจผู้เสียสละ	บอกการปฏิบัติตน เพื่อการเสียสละ ความสุขของตนเอง ให้ผู้อื่น	1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่ เลือกให้สมบูรณ์ได้	1.สามารถลากเส้นเฉียง ซ้าย (↖) และบอก สิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะ เป็นเส้นเฉียงซ้ายได้ 2.สามารถเชื่อม โยงเส้นให้เกิดเป็น ภาพที่มีความหมายได้ 3.สามารถระบายสีให้

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	จุดประสงค์ของ นิทาน	จุดประสงค์เชิงความ คิดสร้างสรรค์	จุดประสงค์เชิง วาดภาพ
11	ขนมของบูม	บอกลักษณะของ บุคคลที่มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ได้	3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้ 1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่ เลือกให้สมบูรณ์ได้ 3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้	สวยงามตามความ ต้องการ 1.สามารถเขียนสี เหลี่ยมจตุรัส (☐) และบอกสิ่งต่างๆที่มี ลักษณะสีเหลี่ยม จตุรัสได้ 2.สามารถเชื่อมโยง เส้นให้เกิดเป็น ภาพที่มีความหมายได้ 3.สามารถระบายสีให้ สวยงามตามความ ต้องการ
12	ป๋องรักป่า	บอกโทษของ การตัดไม้ทำลายป่า	1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่ เลือกให้สมบูรณ์ได้ 3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้	1.สามารถแยกสี เขียวโดยการบอกสิ่ง ต่าง ๆ ที่เป็นสีเขียวได้ 2.สามารถระบายสีรูป ร่างต่างๆ ในภาพแบบ แยกสีได้ 3.สามารถเชื่อมโยง เส้นให้เกิดความ ภาพที่มีความหมายได้
13	โชคดีของกระต่าย	บอกข้อดีสัตว์ป่าได้	1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่	1.สามารถลากเส้นหยัก (☐) และบอกสิ่ง ต่าง ๆ ที่มีลักษณะ เป็นเส้นหยักได้ 2.สามารถเชื่อมโยง เส้นให้เกิดเป็น ภาพที่มีความหมายได้

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	จุดประสงค์ของ นิทาน	จุดประสงค์เชิงความ คิดสร้างสรรค์	จุดประสงค์เชิง วาดภาพ
14	สัตว์เลื้อยของน้อง แป้ง	บอกชื่อสัตว์เลื้อยได้	เลือกให้สมบูรณ์ได้ 3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้ 1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่ เลือกให้สมบูรณ์ได้ 3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้	3.สามารถระบายสีให้ สวยงามตามความ ต้องการ 1.สามารถเขียนวงรี (O) และบอกสิ่งต่างๆที่มี ลักษณะวงรีได้ 2.สามารถเชื่อม โยงเส้นให้เกิดเป็น ภาพที่มีความหมายได้ 3.สามารถระบายสีให้ สวยงามตามความ ต้องการ
15	บ้านของสัตว์	บอกที่อยู่อาศัย ของสัตว์ได้	1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่ เลือกให้สมบูรณ์ได้ 3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้	1.สามารถแยกสี ส้มโดยการบอกสิ่ง ต่าง ๆ ที่เป็นส้มได้ 2.สามารถระบายสีรูป ร่างต่าง ๆ ในภาพ แบบแยกสีได้ 3.สามารถเชื่อม โยงเส้นให้เกิดความ ภาพที่มีความหมายได้

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	จุดประสงค์ของ นิทาน	จุดประสงค์เชิงความ คิดสร้างสรรค์	จุดประสงค์เชิง วาดภาพ
16	อาหารไข	บอกชื่อสัตว์ที่ เลี้ยงไว้ให้ไขเป็น อาหารได้	1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่ เลือกให้สมบูรณ์ได้ 3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้	1.สามารถลากเส้นโค้ง บน () และบอกสิ่ง ต่างๆที่มีลักษณะเป็น เส้นโค้งบนได้ 2.สามารถเชื่อมโยง เส้นให้เกิดเป็น ภาพที่มีความหมายได้ 3.สามารถระบายสีให้ งามตามความ ต้องการได้
17	แม่เที่ยวได้น้ำ	บอกชื่อสัตว์ที่อยู่ ในน้ำได้	1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่ เลือกให้สมบูรณ์ได้ 3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้	1.สามารถแยกสี ม่วงโดยการบอกสิ่ง ต่าง ๆ ที่เป็นสีม่วงได้ 2.สามารถระบายสี รูปร่างต่าง ๆ ในภาพ แบบแยกสีได้ 3.สามารถเชื่อมโยง เส้นให้เกิดความ ภาพที่มีความหมายได้
18	ป่องเป็นเด็กดี	บอกคุณลักษณะ ของบุคคลที่มีความ เมตตากรุณาได้	1.สามารถเลือกภาพ เหตุการณ์กลางเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงนิทาน ต้นเรื่องและจบเรื่องได้ 2.ขยายความคิดโดย การวาดภาพระบายสี ต่อเติมจากภาพที่ เลือกให้สมบูรณ์ได้ 3.สามารถสรุปเรื่องราว ของนิทานได้	1.สามารถลากเส้นโค้ง ล่าง () และบอกสิ่ง ต่างๆที่มีลักษณะเป็น เส้นโค้งล่างได้ 2.สามารถเชื่อมโยง เส้นให้เกิดเป็น ภาพที่มีความหมายได้ 3.สามารถระบายสีให้ งามตามความ ต้องการได้

การตรวจสอบคุณภาพ

ในการตรวจสอบคุณภาพได้ดำเนินการ 2 ขั้นตอน

1. ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการจัดกิจกรรม ให้มีความสอดคล้องระหว่างเรื่องราวนิทาน จุดประสงค์ของนิทาน จุดประสงค์ความคิดสร้างสรรค์ จุดประสงค์เชิงวาดภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยมีประสบการณ์การสอน 20 ปี จากสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

1.2 อาจารย์ผู้มีประสบการณ์การทำงานวิจัย การสอนและการจัดการเรียน การสอนอนุบาล ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 4 คน ดังรายนามในภาคผนวก

1.3 ปรับปรุงตามข้อแก้ไขของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดดังนี้

ตาราง 3 รายละเอียดการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงแผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบ การฟังนิทาน

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	ส่วนที่ให้ปรับปรุง	ปรับปรุงตามคำแนะนำของ ผู้เชี่ยวชาญ
1	หน้าที่ของเด็กดี	จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้รู้ หน้าที่ของเด็กดี จะต้องไป ศึกษาหาความรู้ที่โรงเรียน	จุดประสงค์ข้อที่ 1 บอก หน้าที่ของเด็กดีได้
2	หนูหนีไปเชียงใหม่	จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้ รู้จักการใช้อยานพาหนะที่ เหมาะสมกับการเดินทาง	จุดประสงค์ข้อที่ 1 บอกชื่อ ยานพาหนะที่ใช้ในการ เดินทางได้
3	วันหยุดของน้อยหน้า	จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้รู้จัก สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็น ธรรมชาติ	จุดประสงค์ข้อที่ 1 บอกชื่อ สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็น ธรรมชาติ

ตาราง 3 (ต่อ)

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	ส่วนที่ให้ปรับปรุง	ปรับปรุงตามคำแนะนำของ ผู้เชี่ยวชาญ
4	แจวเป็นเด็กดี	1.จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้ รู้จักการปฏิบัติตัวที่ดีต่อคุณครู 2. ภาพที่ 1 หนูแจวผลักคุณครู	จุดประสงค์ข้อที่ 1 บอกร วิธีการปฏิบัติตัวที่ดีต่อคุณครู 2. ภาพที่ 1 หนูแจวยื่นดูคุณครู
5	หนูป้อมเป็นเด็กดี	จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้ รู้จักกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ	จุดประสงค์ข้อที่ 1 บอกร วิธีการปฏิบัติตัวต่อผู้มีพระคุณ ได้
6	จ๋อนกับฟ้า	1. จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น 2. ภาพที่ 1 จ๋อนกับฟ้าตีนก 3. ชั้นสรุปข้อที่ 1 จ๋อนกับฟ้า ตีนก	1. บอกรวิธีการช่วยเหลือผู้อื่น 2. ภาพที่ 1 จ๋อนกับฟ้าไล่นก 3. ชั้นสรุปข้อที่ 1 จ๋อนกับฟ้า ไล่นก
7	ต้นไม้ของหนูดา	1. จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้ รู้จักการบำรุงรักษาต้นไม้ 2. ภาพที่ 2 หนูดาชมดอกไม้ 3. ชั้นสรุปข้อที่ 2 หนูดาชม ดอกไม้	1. จุดประสงค์ข้อที่ 1 บอกร วิธีการบำรุงรักษาต้นไม้ 2. ภาพที่ 2 หนูดาชมดอกไม้ 3. ชั้นสรุปข้อที่ 2 หนูดาชม ดอกไม้
8	เต่าผู้ซื่อสัตย์	1. จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้ รู้จักการกระทำที่เป็นความ ซื่อสัตย์ 2. สำนวน “ไม่ตรงกับต้องไป โรงเรียน” 3. ภาพ เต่านำเงิน 500 บาท ไปซื้อของเล่น ในภาพเป็นเด็ก ผู้ชายถือเชือกผูกกรรขของเล่น อีกมือหนึ่งส่งเงิน 500 บาท	1. จุดประสงค์ข้อที่ 1 บอกร การกระทำที่แสดงความ ซื่อสัตย์ 2. เป็น “วันหยุดไม่ต้องไป โรงเรียน” 3. ปรับภาพเป็น เด็กผู้ชาย ถือกรรขของเล่น อีกมือหนึ่ง ส่งเงิน 500 บาท

ตาราง 3 (ต่อ)

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	ส่วนที่ให้ปรับปรุง	ปรับปรุงตามคำแนะนำของ ผู้เชี่ยวชาญ
9	โรงเรียนของนพ	จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้รู้จัก ความสามัคคี	บอกการปฏิบัติตนในกลุ่ม เพื่อให้มีความสามัคคี
10	ใจผู้เสียสละ	จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้รู้จัก การเสียสละความสุขของ ตนเองให้ผู้อื่น	บอกการปฏิบัติตนเพื่อการ เสียสละความสุขของตนเอง ให้ผู้อื่น
11	ขนมของบุ่ม	1. จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้ รู้จักการมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 2. ภาพที่ 1 บุ่มเก็บไว้นก คนเดียว 3. ภาพที่ 2 บุ่มเอาขนมไปทิ้ง 4. ในชั้นสรุปข้อที่ 1 บุ่มเก็บ ไว้นกคนเดียว 5. ในชั้นสรุปข้อที่ 2 บุ่มเอา ขนมไปทิ้ง การนำขนมไปทิ้ง ไม่มีประโยชน์ต่อใครเลย เป็น การทำลายของ	1. บอกลักษณะของบุคคลที่มี น้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 2. ภาพที่ 1 บุ่มนั่งกินขนม คนเดียว 3. ภาพที่ 2 บุ่มเก็บขนมไว้ในตู้ 4. ในชั้นสรุปข้อที่ 1 บุ่มนั่งกิน ขนมคนเดียว 5. ในชั้นสรุปข้อที่ 2 บุ่มเก็บ ขนมไว้ในตู้ การนำขนมไปทิ้ง ในตู้ โดยไม่นำไปทำอะไรเลย นานไปขนมจะเสียไม่เกิด ประโยชน์อะไร
12	ป๋องรักป่า	จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้รู้จัก โทษของการตัดไม้ทำลายป่า	บอกโทษของการตัดไม้ทำลาย ป่า
13	โชคดีของกระต่าย	จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้รู้จัก สัตว์ป่า	บอกชื่อของสัตว์ป่าได้
14	สัตว์เลี้ยงของน้องแป้ง	จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้รู้จัก สัตว์เลี้ยง	บอกชื่อสัตว์เลี้ยงได้

ตาราง 3 (ต่อ)

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	ส่วนที่ให้ปรับปรุง	ปรับปรุงตามคำแนะนำของ ผู้เชี่ยวชาญ
15	บ้านของสัตว์	จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้รู้จักที่อยู่อาศัยของสัตว์	บอกที่อยู่อาศัยของสัตว์
16	อาหารไข	1. จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้รู้จักสัตว์เลี้ยง ที่เลี้ยงไว้คอยไขเป็นอาหาร 2. ประโยค “คุณแม่นำมาทำอาหารที่มีประโยชน์บำรุงร่างกายให้เจริญเติบโต 3. ภาพที่ 1 เลี้ยงแมวกับสุนัข 4. ชั้นสรุปข้อที่ 1 เลี้ยงแมวกับสุนัข แมวกับสุนัขเป็นสัตว์เลี้ยงที่น่ารัก แต่ไม่ได้เลี้ยงไว้เป็นอาหารและไม่สามารถออกไขได้	1. บอกชื่อสัตว์ที่เลี้ยงไว้เพื่อไขไขเป็นอาหารได้ 2. “คุณแม่จัดนำไขไปประกอบอาหารให้รับประทานทุกวัน ซึ่งล้วนแต่มีประโยชน์บำรุงร่างกายให้เจริญเติบโตแข็งแรง 3. ภาพที่ 1 เลี้ยงนกกับปลา 4. ชั้นสรุปข้อที่ 1 เลี้ยงนกกับปลา นกกับปลาเป็นสัตว์เลี้ยงที่น่ารัก แต่ก็ไม่มีใครเลี้ยงไว้เพื่อกินไขของมันจะเลี้ยงไว้ดูเล่นมากกว่า
17	แปมเทียวได้น้ำ	จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้รู้จักสัตว์ที่อยู่ในน้ำ	บอกชื่อสัตว์ที่อยู่ในน้ำ
18	ป่องเป็นเด็กดี	1. จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อให้รู้จักความเมตตากรุณา 2. ภาพที่ 1 ป่องดีสุนัข 3. ในชั้นสรุปข้อที่ 1 ป่องดีสุนัข การดีสุนัขเป็นการทำร้ายสัตว์ เพราะจะทำให้เจ็บ และมีอาการฟกช้ำ	1. บอกลักษณะของบุคคลที่มีความเมตตากรุณาได้ 2. ภาพที่ 2 ป่องอาบน้ำให้สุนัข 3. ในชั้นสรุปข้อที่ 1 ป่องอาบน้ำให้สุนัข การอาบน้ำให้สุนัขที่หลงทางมา อาจเป็นอันตรายกับเราได้ เพราะ

ตาราง 3 (ต่อ)

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	ส่วนที่ให้ปรับปรุง	ปรับปรุงตามคำแนะนำของ ผู้เชี่ยวชาญ
			สุนัขไม่คุ้นเคยกับเรา อาจกัด เราได้ หรืออาจเป็นสุนัขบ้าได้

นอกจากรายละเอียดดังกล่าวผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะถึงเรื่องการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ต้องคำว่า เพื่อให้ ออก ถ้ามีคำว่า เพื่อให้ เป็นคำสั่งที่ให้ครูสอน ต้องใช้คำว่า สามารถแทน เพราะจะเป็นไปตามความสามารถของนักเรียน ในส่วนของภาพเส้นประปรับตามข้อแก้ไข และลดจำนวนเส้นประและรายละเอียดของภาพลง

2. ตรวจสอบกับนักเรียน

นำแผนการจัดกิจกรรมที่ปรับปรุงแก้ไข ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ตั้งใจฟังนิทาน ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม เลือกภาพ และระบายสีเป็นอย่างดี แต่ใช้เวลาถึง 1 ชั่วโมง 30 นาที ทั้งนี้เนื่องจากเสียเวลาในการควบคุมชั้นเรียนในขั้นสรุปในการวาดภาพนักเรียนจะทำงานเสร็จไม่พร้อมกัน ใครเสร็จก่อนก็จะไปเล่นตามมุมก่อน เมื่อเสร็จหมดทุกคนจึงจะรวมนักเรียนทั้งห้องมาสรุปพร้อมกัน ในขณะที่เรียนรวมจะเสียเวลามาก ทำให้กิจกรรมล่าช้าออกไป ดังนั้นในการทดลองจริง ผู้วิจัยจึงปรับเวลาโดยการกำหนดเวลาวาดภาพ 40 นาที ทุกคนต้องทำงานเสร็จ และส่งให้เรียบร้อย และกำหนดเวลาในการสรุปให้ชัดเจนในแต่ละวัน

2. แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์

แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ คือ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยการวาดภาพของ เจลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban.1986:138-155) ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นแบบทดสอบที่สามารถนำมาใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาได้ดี โครงสร้างและรูปแบบของแบบทดสอบจัดเป็น 2 ส่วน คือ หนึ่งแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ และส่วนที่สองเกณฑ์การประเมิน

1. การสร้างแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์

แบบทดสอบนี้สร้างขึ้นโดยยึดถือทฤษฎีกระบวนการคิด (Mental Domain Theories) ของสไตน์เนอร์ (Steiner. 1983) ในเรื่องระบบการเรียนรู้ (Learning System) 3 ด้าน

คือ ด้านความรู้ ความจำ หรือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านอารมณ์ จิตใจ หรือจิตพิสัย (Affective Domain or Emotionality) และด้านความมุ่งมั่นตั้งใจ (Conative or Volitional Domain) มาเป็นหลักในการสร้างและกำหนดตัวแปรของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ สามารถแจกแจงและวัดระบบความคิดสร้างสรรค์ แยกออกมาได้ 3 ด้านหลัก คือ

1.1 ด้านความรู้ ความจำ หรือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ประกอบไปด้วย 4 ตัวแปร คือ การต่อเติม ความสมบูรณ์ การต่อเนื่องด้วยเส้น และการแสดงความคิดใกล้เคียง - ไกล หรือมิติของภาพ ซึ่งแสดงออกด้านการคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) อันหมายถึงความเข้าใจ สร้างเรื่องราวการประยุกต์ดัดแปลงสิ่งต่าง ๆ และการคิดเชิงวิเคราะห์

ตัวแปรอีก 6 ตัวแปรคือ การสร้างภาพขึ้นใหม่ การดัดแปลงใหม่ ไม่คิดตามแบบแผน ในการวางหรือใช้กระดาษ ภาพที่เป็นนามธรรม ภาพที่ต่อเติมไม่ใช่ภาพที่วาดกันแพร่หลาย การต่อเนื่องที่ทำให้เกิดเรื่องราว และการข้ามเส้นกันเขตโดยการใช้ชิ้นส่วนที่กำหนดให้ นอกกรอบใหญ่ แสดงออกด้านการคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) ในการตีความ ความกระหายใคร่รู้ การดัดแปลงแตกต่างไปไม่เหมือนปกติธรรมดา การไม่ชอบอยู่ในข้อกำหนดกฎเกณฑ์ หรือข้อบังคับ การสังเคราะห์รวบรวมสิ่งใหม่ และลักษณะของการมองเห็น สังเกตเห็นและนำมาใช้ประโยชน์ของสิ่งต่าง ๆ

1.2 ด้านอารมณ์ จิตใจ หรือจิตพิสัย (Affective Domain or Emotionality) ประกอบไปด้วย 2 ตัวแปร คือ อารมณ์ขัน และภาพรวมของรูปทรง เครื่องหมายสัญลักษณ์ แสดงออกถึงความคิดเชิงบวกอย่างสร้างสรรค์ เป็นความคิดความเข้าใจที่เกิดขึ้นเองจากภายใน และความดัดแปลงแตกต่างไปไม่เหมือนปกติธรรมดา ความคิดเหล่านี้เกี่ยวข้องกับความรู้สึกทางอารมณ์ ซึ่งอาจจะเป็นรูปแบบของความสนุกสนาน ความซึมซาบเข้าใจ หรือระดับของความรู้สึกที่อ่อนไหวต่อสิ่งต่าง ๆ รวมถึงความประทับใจด้วย

1.3 ด้านความมุ่งมั่นตั้งใจ (Conative or Volitional Domain) ถูกระบุว่าสามารถแสดงออกมาได้จาก ความกระหายใคร่รู้ การมีพลังของการคิด และการคิดได้รวดเร็ว ชันแข็ง ประกอบไปด้วย 2 ตัวแปร คือ การข้ามเส้นกันเขตอย่างอิสระ โดยไม่ใช้ส่วนที่กำหนดให้ นอกกรอบใหญ่ และความเร็ว ซึ่งแสดงให้เห็นและวัดได้ชัดเจนในเรื่องของความกระหายใคร่รู้ตอบสนองได้ทันทีทันใด ความกล้าเสี่ยง การออกนอกกรอบที่กำหนด และลักษณะของการพยายามขันแข็งสู่ให้สำเร็จ

2. ลักษณะของแบบทดสอบ

แบบทดสอบนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทีซีที - ดีพี (TCT-DP) (Test For Creative Thinking Drawing Production) ซึ่งเป็นการวัดความคิดสร้างสรรค์โดยการวาดภาพต่อเติมจากภาพที่กำหนดไว้ 1 ภาพ ในภาพมีสิ่งเร้าที่วาดไว้อย่างไม่สมบูรณ์ 6 รูปแบบ ได้แก่

1 รูปครึ่งวงกลม

2 รูปมุมฉาก

3 รูปรอยเส้นประ

4 รูปเส้นโค้ง

5 รูปจุด

6 รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสแบบไม่สมบูรณ์

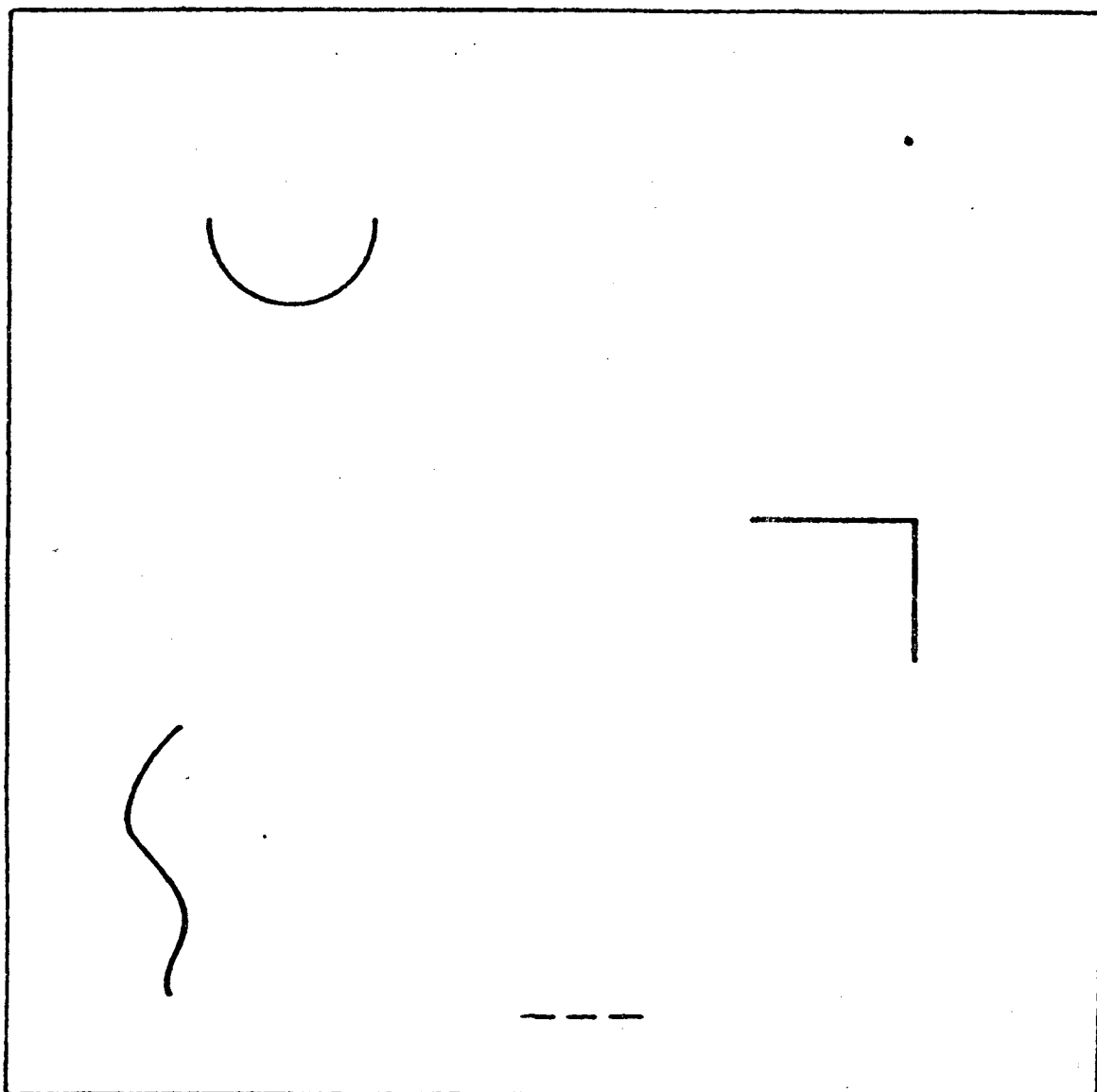
TSD-Z

TCT-DP

AGE: _____ GENDER/SEX: _____ NAME/INITIALS: _____ COUNTRY: _____

60

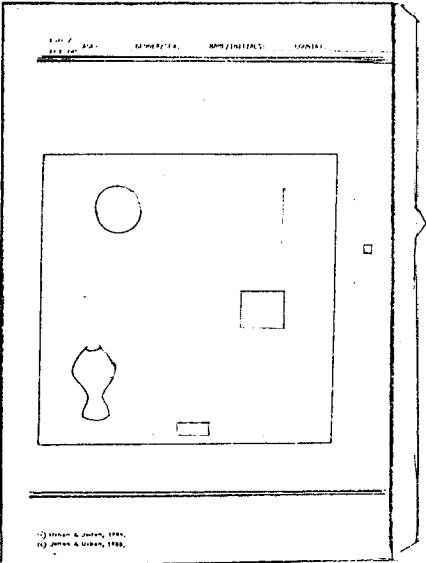
ตัวอย่างแบบทดสอบ
วัดความคิดสร้างสรรค์

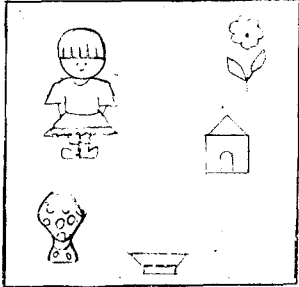
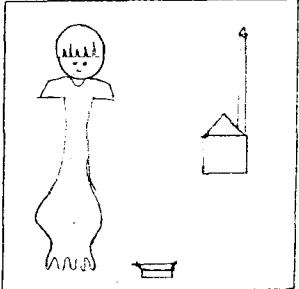
3. เกณฑ์การประเมิน

การประเมินผลแบบทดสอบ ดำเนินการตามเกณฑ์การประเมินผลของแบบทดสอบ ความคิดสร้างสรรค์โดยการวาดภาพของเจเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986 : 138 - 155) ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินผลทั้งหมด 11 เกณฑ์ ดังตาราง

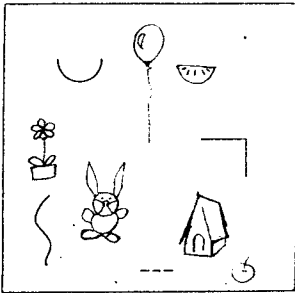
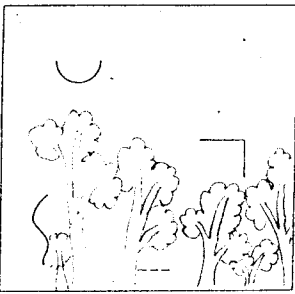
ตาราง 4 แสดงเกณฑ์การประเมิน

ลำดับที่	เกณฑ์	การวาดภาพ	คะแนนที่ได้
1	การต่อเติม (Cn : Countinuation	ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติม(ครึ่งวงกลม จุด มุมฉาก เส้นโค้ง เส้นประ และ สี่เหลี่ยมจัตุรัสเล็กปลายเปิดนอก กรอบสี่เหลี่ยมใหญ่) (จะได้คะแนน การต่อเติม ชิ้นส่วนละ 1 คะแนน ตัวอย่าง 	คะแนนสูงสุด คือ 6 6

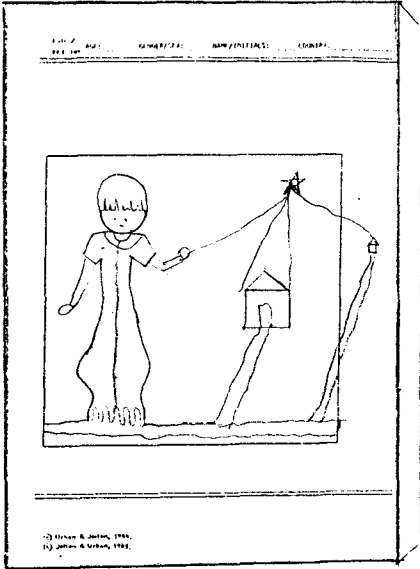
ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	เกณฑ์	การวาดภาพ	คะแนนที่ได้
2	ความสมบูรณ์ (Cm: Completions)	หากมีการต่อเติมจากเดิมในข้อ 1 ให้เต็มหรือให้สมบูรณ์มากขึ้น จะได้ คะแนนขึ้นส่วนละ 1 คะแนน ถ้าต่อเติมโดยใช้รูปที่กำหนด 2 รูป มารวมเป็นเรื่องเดียว เช่น 	คะแนนสูงสุด คือ 6 6 คะแนนที่ได้ 4

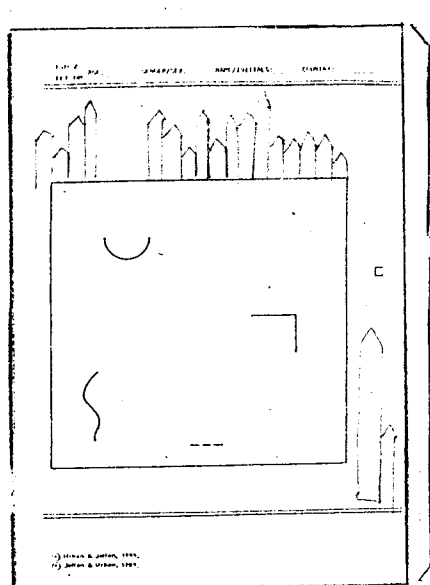
ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	เกณฑ์	การวาดภาพ	คะแนนที่ได้
3	ภาพที่สร้างขึ้นใหม่ (No:Connections made with Lines)	ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่นอกจากข้อ 1 และ 2 จะได้คะแนนเพิ่มอีกภาพละ 1 คะแนน แต่ภาพที่วาดซ้ำ ๆ หลาย ๆ ภาพเหมือน ๆ กัน เช่น ภาพป่าที่มีจำนวนต้นไม้(หลาย ๆ ต้น ซ้ำ ๆ กัน) จะให้ 2-3 คะแนน 	คะแนนสูงสุดคือ 6 คะแนน 6 2-3

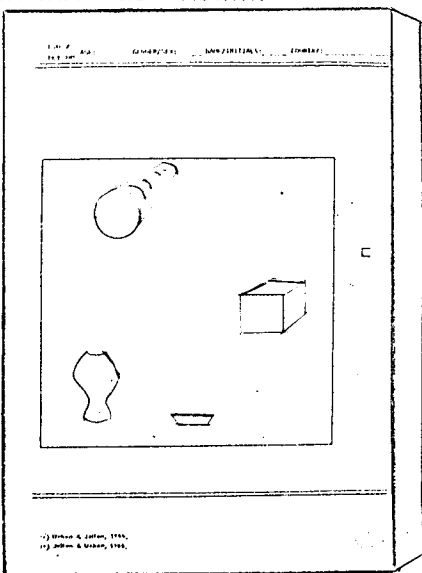
ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	เกณฑ์	การวาดภาพ	คะแนนที่ได้
4	การต่อเนื้ดว้ดว้ด (Cl:Connections made with Lines)	แต่ละภาพหรือส่วนของภาพ (ทั้งภาพที่สร้างเสร็จใหม่ในข้อ 2.3.3) หากมีเส้นลากโยงเข้าด้วยกันทั้งภายในและภายนอกกรอบ 4 จะให้คะแนนการโยงเส้นละ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดในข้อนี้คือ 6 คะแนน 	6
5	การต่อเนื้ดที่ท้ดให้เก้ดเป็นเรื่งราว (Cth:-Connections made that contribute to a theme)	ภาพใดหรือส่วนของภาพที่ท้ดให้เก้ดเป็นเรื่งราวหรือเป็นภาพรวมจะได้อีก 1 คะแนน ต่อ 1 ช้้น ความสำคัญอยู่ที่การต่อเติมเนื้ด ท้ดให้ได้อภาพที่สมบูรณ้ตามความหมายที่ต้้งไว้ จากภาพตัวอย่างในข้อ 4 ถ้าผู้ถูกทดสอบต้้งชื่อภาพว่า นางฟ้าเนรมิตบ้านจะได้ ถ้าผู้ถูกทดสอบต้้งชื่อภาพว่านางฟ้าจะได้คะแนนสูงสุดคือ 6 คะแนน	6 1

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	เกณฑ์	การวาดภาพ	คะแนนที่ได้
6	การข้ามเส้นกันเขตโดย การใช้ชิ้นส่วนที่กำหนด ให้นอกกรอบใหญ่ (Bfd: Boundary breaking being Fragment Dependent)	การต่อเติมหรือโยงเส้นปิดรูปสี่เหลี่ยม จัดรูปสลายเปิด ซึ่งอยู่นอกกรอบ สี่เหลี่ยมใหญ่จะได้	6
7	การข้ามเส้นกันเขตอย่าง อิสระ โดยไม่ใช่ส่วนที่ กำหนดให้นอกกรอบ ใหญ่ (Bfi: Boundary breaking being Fragment Independent)	การต่อเติม โยงเส้นออกไปนอกกรอบ หรือการวาดภาพนอกกรอบสี่เหลี่ยม ใหญ่จะได้ 6 คะแนน 	6 คะแนน

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	เกณฑ์	การวาดภาพ	คะแนนที่ได้
8	การแสดงความคิด ใกล้-ไกลหรือมิติของภาพ (Pe:Perspective)	ภาพที่วาดให้เห็นส่วนลึกมีระยะ ใกล้-ไกล หรือวาดภาพในลักษณะ 3 มิติ ให้ภาพละ 1 คะแนน หากภาพที่ปรากฏเป็นเรื่องราว ทั้งภาพแสดงความเป็นสามมิติ มีความลึก หรือใกล้ - ไกล จะได้ คะแนนเต็ม	2
9	อารมณ์ขัน (Hu:Humor)	ภาพที่แสดงให้เห็นหรือก่อให้เกิด อารมณ์ ขัน จะได้ขึ้นส่วนละ 1 คะแนน หรือดูภาพรวม ถ้าให้อารมณ์ขันมาก ก็จะให้คะแนนมากขึ้นเป็นลำดับ ภาพที่แสดงอารมณ์ขันนี้ ประเมินจาก เด็กในหลาย ๆ ทาง เช่น เด็กสามารถ ล้อเลียนตัวเองจากภาพวาด เด็ก สามารถผนวกข้อที่แสดงอารมณ์ขัน เข้าไป หรือ วาดเพิ่มเข้าไป และหรือ เด็กสามารถผนวกลายเส้นและภาษา เข้าไปเหมือนการวาดภาพการ์ตูน คะแนนสูงสุดของข้อนี้	6

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	เกณฑ์	การวาดภาพ	คะแนนที่ได้
10	การคิดแปลกใหม่ ไม่คิดตามแบบแผน (Uc:Unconventionality)	ภาพที่แสดงความคิดแปลกใหม่ แตกต่างไปจากความคิดปกติธรรมดาทั่วไป มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ 1) การวาง หรือการใช้กระดาษ แตกต่างไปจากเมื่อวางกระดาษทดสอบให้แบบปกติธรรมดา เช่น พับ หมุน หรือพลิกกระดาษไปข้างหลัง แล้วจึงวาดภาพ จะได้ 2) ภาพที่เป็นนามธรรม หรือไม่เป็นภาพของจริง เช่น การใช้ชื่อที่เป็นนามธรรมหรือสัตว์ประหลาด จะได้ 3) ภาพรวมของรูปทรง เครื่องหมาย สัญลักษณ์ ตัวอักษร หรือตัวเลขและ/หรือ การใช้ชื่อหรือภาพที่เหมือนการ์ตูน จะได้ 3 4) ภาพที่ต่อเติม ภาพที่ต่อเติมไม่ใช่ภาพที่วาดกันแพร่หลายทั่วไป ให้ แต่หากมีการต่อเติมภาพในลักษณะต่าง ๆ ต่อไปนี้ 1) รูปครึ่งวงกลม ต่อเป็นพระอาทิตย์ หน้าคนหรือวงกลม 2) รูปมุมฉาก ต่อเป็นบ้าน กล้อง หรือสี่เหลี่ยม 3) รูปเส้นโค้ง ต่อเป็นงู ต้นไม้หรือดอกไม้ 4) รูปเส้นประ ต่อเป็นถนน ตรอก หรือทางเดิน 5) รูปจุด ทำเป็นตาของนก หรือสายฝน	3 3 3

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	เกณฑ์	การวาดภาพ	คะแนนที่ได้														
		รูปทำนองนี้ต้องหักออก 1 คะแนน จาก 3 คะแนนเต็มในข้อ 4) นี้ แต่ไม่มี คะแนนติดลบคะแนนสูงสุดในข้อ 10 นี้คือ 1)+2)+3)+4) เท่ากับ 12															
11	ความเร็ว (Sp:Speed)	ภาพที่ใช้เวลาวาดน้อยกว่า 12 นาที จะได้คะแนนเพิ่ม ดังนี้ <table><tr><td>ต่ำกว่า 2 นาที</td><td>6</td></tr><tr><td>ต่ำกว่า 4 นาที</td><td>5</td></tr><tr><td>ต่ำกว่า 6 นาที</td><td>4</td></tr><tr><td>ต่ำกว่า 8 นาที</td><td>3</td></tr><tr><td>ต่ำกว่า 10 นาที</td><td>2</td></tr><tr><td>ต่ำกว่า 11 นาที</td><td>1</td></tr><tr><td>มากกว่าหรือเท่ากับ 12 นาที</td><td>0</td></tr></table>	ต่ำกว่า 2 นาที	6	ต่ำกว่า 4 นาที	5	ต่ำกว่า 6 นาที	4	ต่ำกว่า 8 นาที	3	ต่ำกว่า 10 นาที	2	ต่ำกว่า 11 นาที	1	มากกว่าหรือเท่ากับ 12 นาที	0	
ต่ำกว่า 2 นาที	6																
ต่ำกว่า 4 นาที	5																
ต่ำกว่า 6 นาที	4																
ต่ำกว่า 8 นาที	3																
ต่ำกว่า 10 นาที	2																
ต่ำกว่า 11 นาที	1																
มากกว่าหรือเท่ากับ 12 นาที	0																

ด้านหลังของข้อสอบมีช่องเล็ก ๆ อยู่ 11 ช่อง แต่ละช่องจะมีรหัสสำหรับให้คะแนน วิธีการให้คะแนนเพียงแต่พับส่วนล่างของแบบทดสอบขึ้นมาก็สามารถให้คะแนนได้ทันที คะแนนรวมสูงสุดของแบบทดสอบ TCT-DP คือ 72 คะแนน (อนินทิตา ไปชะกฤษณะ.2535 : 8-11)

4. การตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบ

ตาราง 5 แสดงการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบในต่างประเทศ ในประเทศ และการหาความเชื่อมั่นในการตรวจให้คะแนนโดยผู้วิจัย

การตรวจสอบในต่างประเทศ	การตรวจสอบในประเทศ	การหาความเชื่อมั่นในการตรวจให้คะแนนโดยผู้วิจัย
เจเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986 : 138-155) นำไปทดสอบกับเด็กต่างระดับความรู้ ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้ 1. นำไปใช้กับเด็กพิเศษ หญิง ในระดับเกรด 7 อายุ 13-14 ปี จำนวน 22 คน “School for the Disabled” ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ค่าความเชื่อมั่น .91 2. นำไปใช้กับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ในระดับเกรด 7 อายุ 13-14 ปี จำนวน 27 คน ที่ “Comprehensive School” ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ค่าความเชื่อมั่น .97 3. นำไปใช้กับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ในระดับเกรด 7 อายุ 13-14 ปี จำนวน 18 คน ที่ “European Academic 2 School” ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ค่าความเชื่อมั่น .89	ในประเทศไทย อนินทิตา โปษะภุชณะ (2532 : 50-51) ได้นำไปใช้กับเด็กในระดับก่อนประถมศึกษา อายุ 4.7-6.2 ปี จำนวน 48 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่ม 1 เป็นเด็กระดับก่อนประถมศึกษา (ชั้นอนุบาลปีที่ 2) อายุ 4.7-5.6 ปี จำนวน 21 คน ที่โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย กรุงเทพฯ ได้ค่าความเชื่อมั่น .77 กลุ่ม 2 เป็นเด็กระดับก่อนประถมศึกษา (ชั้นอนุบาลปีที่ 2) อายุ 5.7-6.2 ปี จำนวน 27 คน ที่โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย กรุงเทพฯ ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.96	1. นำแบบทดสอบนี้ไปใช้กับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ซึ่งไม่ใช่กลุ่มทดลองจำนวน 30 คน 2. นำแบบทดสอบที่ได้ดำเนินการทดสอบแล้วมาตรวจให้คะแนนผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP 2 คน ดังรายนามในภาคผนวก 3. ความเชื่อมั่นในการตรวจให้คะแนนจะดูผลการให้คะแนนของผู้ตรวจ ทั้ง 3 คน คะแนนจะแตกต่างกันได้ไม่เกิน 3 คะแนน ถ้าคะแนนแตกต่างกันมากกว่า 3 คะแนนขึ้นไป ผู้ตรวจทั้ง 3 คน จะต้องร่วมกันพิจารณาประเมินผลและอภิปรายหาข้อสรุปที่เป็นเอกฉันท์

ตาราง 5 (ต่อ)

การตรวจสอบในต่างประเทศ	การตรวจสอบในประเทศ	การหาความเชื่อมั่นในการตรวจให้คะแนนโดยผู้วิจัย
4. นำไปใช้กับเด็กที่เรียนโปรแกรมคณิตศาสตร์ ในระดับเกรด 7 อายุ 13-14 ปี จำนวน 45 คน ที่ “Mathematics Project School” ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ค่าความเชื่อมั่น .94		

5. การใช้แบบทดสอบ

5.1 ผู้ถูกทดสอบจะได้รับการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP และดินสอดำซึ่งไม่มียางลบ เพื่อมิให้ผู้ตอบเปลี่ยนภาพที่วาดแล้ว

5.2 ผู้ทดสอบอ่านคำสั่งซ้ำ ๆ และชัดเจน “ภาพที่อยู่ข้างหน้านักเรียนขณะนี้ เป็นภาพที่ยังไม่สมบูรณ์ ขอให้นักเรียนวาดภาพให้เป็นภาพที่สมบูรณ์จะวาดเป็นภาพอะไรก็ได้ตามที่นักเรียนต้องการ ไม่มีการวาดภาพใด ๆ ที่ถือว่าผิด ภาพทุกภาพที่วาดเป็นสิ่งถูกต้องทั้งสิ้น เมื่อวาดภาพเสร็จแล้วขอให้เอามาส่งให้คุณครู” ผู้ทดสอบอาจย้ำอีกครั้งหนึ่งก็ได้ว่า “จะวาดภาพอะไรก็ได้ตามต้องการ”

5.3 เมื่อผู้ถูกทดสอบเข้าใจแล้ว ให้ลงมือวาดภาพ ถ้าหากมีคำถามในช่วงที่กำลังทดสอบ ผู้ทดสอบอาจตอบในลักษณะ “นักเรียน ๆ อยากวาดภาพอะไรก็ได้ตามที่อยากจะวาดทุกรูปที่วาดเป็นสิ่งถูกต้องทั้งสิ้น ทำอย่างไรก็ได้ ไม่มีสิ่งใดผิด”

5.4 ในการทดสอบกำหนดเวลา 15 นาที หลังจากนั้น ผู้ทดสอบจะเก็บแบบทดสอบทั้งหมด เขียนชื่อ อายุ เพศ และชื่อเรื่องหรือชื่อภาพที่ผู้ถูกทดสอบเป็นผู้ก่อตั้งไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบ

5.5 ผู้ทดสอบจับบันทึกเวลาการทำแบบทดสอบของผู้ที่ทำเสร็จก่อน 12 นาที ไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบ

3. แบบทดสอบความสามารถการวาดภาพ

แบบทดสอบความสามารถการวาดภาพ คือ แบบทดสอบวาดภาพที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น โครงสร้าง และรูปแบบของแบบทดสอบจัดเป็น 2 ส่วน คือ หนึ่งหัวข้อที่กำหนดให้วาด และส่วนที่สองเกณฑ์การให้คะแนน มีการสร้างดังนี้

1. ศึกษาพัฒนาการทางการวาดภาพของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จากเอกสารเกี่ยวกับพัฒนาการการวาดภาพของเด็กปฐมวัย ความสามารถในการวาดภาพของเด็กปฐมวัย การสอนศิลปะในโรงเรียน การสอนลูกเขียนรูป ศิลปศึกษา และเอกสารการสอนชุดพฤติกรรมสำหรับเด็กเพื่อกำหนดรูปแบบ และเกณฑ์การให้คะแนน

2. ทฤษฎีที่ใช้ในการสร้าง

แบบทดสอบนี้สร้างขึ้นโดยยึดถือทฤษฎีพัฒนาการวาดภาพของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld) เคลลล็อก (Kellogg) ประภัสสร นิยมธรรม และวิชัย วงษ์ใหญ่ ในขั้นพัฒนาการวาดภาพของเด็กอายุ 5 - 6 ปี 4 ด้านคือ

1. การร่างภาพ หมายถึง การใช้เส้นต่าง ๆ มาสร้างภาพให้เกิดรูปร่าง เรื่องราวในภาพ

2. การวางตำแหน่งในบริเวณว่าง หมายถึง การกำหนดเรื่องราวที่จะวาดลงบนกระดาษ

3. การใช้สี หมายถึง การระบายสีลงในภาพให้เกิดความสมบูรณ์

4. เรื่องราว หมายถึง การสื่อความหมายของภาพทั้งหมด

3. ลักษณะของแบบทดสอบ

ลักษณะของแบบทดสอบ คือ กระดาษวาดภาพ ขนาด A4 1 แผ่น สีขาว

4. เกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การประเมินแบบทดสอบความสามารถการวาดภาพ มีเกณฑ์การประเมินทั้งหมด 4 เกณฑ์ ดังนี้

4.1 การร่างภาพ พิจารณาจากส่วนต่าง ๆ ดังนี้

4.1.1 เส้น เส้นทุกเส้นที่ปรากฏในภาพต้องชัดเจนในการแสดงออกถึงเรื่องที่กำหนดให้วาด แสดงถึงผู้ลากเส้นมีความมั่นใจ มีความกล้า จะได้ 5 คะแนนเต็ม แต่ถ้าเส้นขยุกขยิกสะเปะสะปะต่อกันเป็นช่วงสั้น ๆ ต่อ ๆ กัน จะลดคะแนนลงตามลำดับ คือ 4, 3, 2 และ 1

4.1.2 การร่างภาพ เป็นรูปร่างที่ปรากฏในภาพชัดเจนไม่สับสน รู้ได้ทันทีว่าเป็นอะไรรูปร่างของสิ่งใด จะได้คะแนนเต็ม แต่ถ้าบางรูปร่างดูแล้วสับสนไม่ชัดเจน จะลดคะแนนลงตามลำดับ คือ 4, 3, 2 และ 1

4.2 การใช้เนื้อหาของกระดาษอย่างเหมาะสม การวาดใด ๆ ลงในบริเวณว่างของกระดาษ มีความสัมพันธ์กลมกลืนกันไม่หนักไปทางด้านใดด้านหนึ่ง จะได้ 5 คะแนนเต็ม แต่ถ้าขาดความเหมาะสมหนักไปทางใดทางหนึ่งคะแนนจะลดลงตามลำดับ คือ 4, 3, 2 และ 1

4.3 การใช้สี ทั้งรูปและพื้น พิจารณาจากส่วนต่าง ๆ ดังนี้

4.3.1 การระบายสีส่วนที่เป็นรูปและเป็นพื้น จะต้องระบายให้อยู่ในขอบเขตของสิ่งที่จะระบาย ไม่เลยออกนอกเขต จะได้ 5 คะแนนเต็ม แต่ถ้าเกินเลยออกมาจนเลอะเทอะ คะแนนจะลดลงตามลำดับ คือ 4, 3, 2 และ 1

4.3.2 สามารถแยกและเลือกสีมาระบายภาพได้อย่างเหมาะสมให้รู้ว่าเป็นอะไร เช่น การระบายสีต้นไม้กับพื้นดิน เด็กสามารถระบายสีให้เกิดความแตกต่างระหว่างส่วนที่เป็นใบ ลำต้น และพื้นดินได้ชัดเจนจะได้ 5 คะแนน แต่ถ้าระบายสีต้นไม้กับพื้นดินเป็นสีเดียวกัน แสดงว่ายังแยกสีไม่ได้ คะแนนจะลดลงตามลำดับ คือ 4, 3, 2 และ 1

4.4 เรื่องราว การสื่อความหมายของภาพแสดงเรื่องราวที่ปรากฏในภาพเป็นรูปธรรม มีความสอดคล้องกันของรูปร่างทั้งหมดในภาพ สื่อความหมายเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องราวเดียวกันกับหัวข้อที่กำหนดให้ จะได้ 5 คะแนน แต่ถ้าไม่สอดคล้องกันคะแนนจะลดลงตามลำดับ คือ 4, 3, 2 และ 1

5. การตรวจสอบคุณภาพ

ในการตรวจสอบคุณภาพได้ดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ

1. ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบหัวข้อที่กำหนดและเกณฑ์การให้คะแนนให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับพัฒนาการทางการวาดภาพของเด็กวัย 5 - 6 ปี โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสำหรับเด็กเล็ก โดยมีประสบการณ์การสอน 15 ปี 1 คน

1.2 อาจารย์ผู้มีประสบการณ์การสอนและการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา 4 คน ดังรายนามในภาคผนวก

1.3 ปรับปรุงตามข้อแก้ไขของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 6 รายละเอียดการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่กำหนดให้วาดภาพ

ลำดับที่	ชื่อเรื่องเดิม	ชื่อเรื่องใหม่ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
1	ฉันไปเที่ยวกับคุณพ่อคุณแม่	* ฉันไปเที่ยว
2	เมืองในฝัน	เมืองในฝัน
3	โรงเรียนของฉัน	โรงเรียนของฉัน

ตาราง 7 รายละเอียดการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนนการวาดภาพ

เกณฑ์การให้คะแนน	เกณฑ์การให้คะแนนที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
1. การร่างภาพ พิจารณาจากส่วนต่าง ๆ ดังนี้ 1.1 เส้นทุกเส้นที่ปรากฏในภาพต้องชัดเจน แสดงถึงผู้ลากมีความมั่นใจ มีความกล้า จะได้ 5 คะแนนเต็ม แต่ถ้าเส้นขยุกขยิกสะเปะสะปะ ต่อกันเป็นช่วงสั้น ๆ ต่อ ๆ กัน จะลดคะแนนตามลำดับคือ 4, 3, 2 และ 1 1.2 รูปร่าง รูปร่างที่ปรากฏในภาพชัดเจน ไม่สับสน รู้ได้ทันทีว่าเป็นอะไร จะได้คะแนนเต็ม แต่ถ้าบางรูปร่างดูแล้วสับสนไม่ชัดเจน จะลดคะแนนลงตามลำดับ คือ 4, 3, 2 และ 1 2. การใช้เนื้อที่ของกระดาษอย่างเหมาะสม การวาดภาพใด ๆ ลงในบริเวณว่างของกระดาษ มีความสัมพันธ์กลมกลืนกัน ไม่เหลือพื้นที่	1. การร่างภาพ พิจารณาจากส่วนต่าง ๆ ดังนี้ 1.1 เส้น เส้นทุกเส้นที่ปรากฏในภาพต้องชัดเจนในการแสดงออกถึงเรื่องที่กำหนดให้วาด แสดงถึงผู้ลากมีความมั่นใจ มีความกล้า จะได้ 5 คะแนนเต็ม แต่ถ้าเส้นขยุกขยิก ต่อกันเป็นช่วงสั้น ๆ ต่อ ๆ กัน จะลดคะแนนตามลำดับคือ 4, 3, 2 และ 1 1.2 การร่างภาพเป็นรูปร่าง ที่ปรากฏในภาพชัดเจน ไม่สับสน รู้ได้ทันทีว่าเป็นรูปร่างของสิ่งใด จะได้ 5 คะแนน แต่ถ้าบางรูปร่างดูแล้วสับสนไม่ชัดเจน จะลดคะแนนลงตามลำดับ คือ 4, 3, 2 และ 1 2. การใช้เนื้อที่ของกระดาษอย่างเหมาะสม การวาดภาพใด ๆ ลงในบริเวณว่างของกระดาษ มีความสัมพันธ์กลมกลืนกัน ไม่หนักไปด้านใด

ตาราง 7 (ต่อ)

เกณฑ์การให้คะแนน	เกณฑ์การให้คะแนนที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
มากหรือน้อยเกินไป ไม่ไปด้านใดด้านหนึ่ง จะได้ 5 คะแนนเต็ม แต่ถ้าขาดความเหมาะสม คะแนนจะลดลงตามลำดับคือ 4, 3, 2 และ 1 3. การใช้สี ทั้งรูปและพื้น พิจารณาจากส่วน ต่าง ๆ ดังนี้ 3.1 การระบายสีในรูปร่างจะต้องระบายอยู่ ในขอบเขตของรูปร่างของสิ่งที่จะระบาย ไม่เลยออกนอกเขตจะได้ 5 คะแนน แต่ถ้าเกิน ออกมาจนเลอะเทอะ คะแนนจะลดลงตาม ลำดับ คือ 4, 3, 2 และ 1 3.2 สามารถแยกแยะและเลือกสีระบายภาพ ได้อย่างเหมาะสม เช่น การระบายสีต้นไม้กับ พื้นดิน เด็กสามารถระบายสีให้เกิดความ แตกต่างระหว่างส่วนที่เป็นใบ ลำต้น และ พื้นดินได้ชัดเจน จะได้ 5 คะแนน แต่ถ้าระบาย สีต้นไม้กับพื้นดินเป็นสีเดียวกัน แสดงว่ายังแยก สีไม่ได้ คะแนนจะลดลงตามลำดับคือ 4, 3, 2 และ 1 4. เรื่องราว การสื่อความหมายของภาพ แสดง เรื่องราวที่ปรากฏในภาพเป็นรูปธรรม มีความ สอดคล้องกันของรูปร่างทั้งหมดในภาพ สื่อความหมายเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องราว เดียวกันกับหัวเรื่องที่กำหนดให้ จะได้ 5 คะแนน แต่ถ้าไม่สอดคล้องกัน คะแนนจะลดลงตาม ลำดับคือ 4, 3, 2 และ 1	ด้านหนึ่ง จะได้ 5 คะแนนเต็ม แต่ถ้าขาด ความเหมาะสมคะแนนจะลดลงตามลำดับคือ 4, 3, 2 และ 1 3. การใช้สี ทั้งรูปและพื้น พิจารณาจากส่วน ต่าง ๆ ดังนี้ 3.1 การระบายสีในส่วนที่เป็นรูปและเป็นพื้น จะต้องระบายให้อยู่ในขอบเขตของสิ่งที่จะ ระบาย ไม่เลยออกนอกเขต แต่ถ้าเกินเลย ออกมาจนเลอะเทอะ คะแนนจะลดลงตาม ลำดับ คือ 4, 3, 2 และ 1 3.2 สามารถแยกแยะและเลือกสีได้อย่าง เหมาะสม <u>ให้รู้ว่าเป็นอะไร</u> เช่น การระบายสี ต้นไม้กับพื้นดิน เด็กสามารถระบายสีให้เกิด ความแตกต่างระหว่างส่วนที่เป็นใบ ลำต้น และพื้นดินได้ชัดเจน จะได้ 5 คะแนน แต่ถ้า ระบายสีต้นไม้กับพื้นดิน เป็นสีเดียวกัน แสดงว่า ยังแยกสีไม่ได้ คะแนนจะลดลงตามลำดับคือ 4, 3, 2 และ 1 4. เรื่องราว การสื่อความหมายของภาพ แสดง เรื่องราวที่ปรากฏในภาพเป็นรูปธรรม มีความ สอดคล้องกันของรูปร่างทั้งหมดในภาพ สื่อความหมายเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องราว เดียวกันกับหัวเรื่องที่กำหนดให้ จะได้ 5 คะแนน แต่ถ้าไม่สอดคล้องกัน คะแนนจะลดลงตาม ลำดับคือ 4, 3, 2 และ 1

ตาราง 8 รายละเอียดการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาการวาดภาพ

กำหนดเวลาเดิม	กำหนดเวลาที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
30 นาที	1 ชั่วโมง

2. ตรวจสอบกับนักเรียน

นำแบบทดสอบความสามารถการวาดภาพที่ปรับปรุงแก้ไข ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี อายุ 5 - 6 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน โดยสุ่มตัวอย่างง่าย โดยวิธีจับฉลาก หัวข้อเรื่องที่กำหนดให้วาดภาพ เรื่อง โรงเรียนของฉัน จากการทำการทดสอบ พบว่า นักเรียนทุกคนตั้งใจทำงาน ระยะเวลาในการทำงาน พบว่านักเรียนคนสุดท้ายที่ส่งงาน ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที ดังนั้นผู้วิจัยจึงปรับเวลาการทดสอบเป็น 1 ชั่วโมง 30 นาที

3. การหาความเชื่อมั่นในการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบความสามารถการวาดภาพ

นำแบบทดสอบที่ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี อายุ 5 - 6 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของครอนบัค (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 170 - 171) ได้ค่าความเชื่อมั่นของการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบความสามารถการวาดภาพ เท่ากับ 0.90

6. การใช้แบบทดสอบ

6.1 ผู้ถูกทดสอบจะได้รับกระดาษ A4 สีขาว 1 แผ่น ดินสอ 1 แท่ง สีเทียน 1 กลอง

6.2 ผู้ทดสอบอ่านคำสั่งซ้ำ ๆ และชัดเจนว่า “วันนี้เราจะมาวาดภาพระบายสีกันให้นักเรียนวาดภาพในหัวข้อเรื่อง (โรงเรียนของฉัน, ฉันไปเที่ยว, เมืองในฝัน) ระบายสีให้สวยงามขอให้นักเรียนตั้งใจทำ เพราะครูจะนำผลงานของนักเรียนมาติดบอร์ดหน้าห้องเรียน เพื่อให้เพื่อน ๆ ห้องอื่นมาดู”

6.3 ในการทดสอบ ให้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

6.4 หลังจากนั้น ผู้ทดสอบจะเก็บแบบสอบถามทั้งหมด เขียนชื่อ และเรื่องราวในภาพโดยถามจากผู้ถูกทดสอบ

วิธีดำเนินการทดลอง

ในการดำเนินการทดลองผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมความพร้อมก่อนการทดลอง

1.1 พบผู้บริหารโรงเรียน เพื่อชี้แจงพร้อมอธิบายจุดประสงค์และรูปแบบการวิจัย

1.2 พบครูประจำชั้น เพื่อชี้แจงรูปแบบของงานวิจัย พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการลงมือปฏิบัติการทดลอง

1.3 สร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

2. ขั้นการทดลอง ดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นนำ ครูเล่านิทานเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่อง

2.2 ขั้นขยายความคิด ตอนที่ 1 ครูตั้งคำถามจากเรื่องราวในนิทานเชื่อมโยงกับศิลปะขั้นพื้นฐาน ได้แก่ เส้น รูปร่างและสี ตอนที่ 2 ครูตั้งคำถามเชื่อมโยงจากนิทานเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่อง เพื่อให้เกิดเชื่อมโยงเหตุการณ์ตอนกลางเรื่อง

2.3 ขั้นกิจกรรม ครูนำภาพคำตอบ 3 ภาพ โดยภาพจะเป็นภาพเส้นประที่ไม่สมบูรณ์มาให้นักเรียนดูหน้าห้อง พร้อมกับบอกว่าเป็นภาพอะไร เพื่อตัดสินใจเลือกคำตอบ หลังจากนั้นให้นักเรียนเดินไปหยิบคำตอบซึ่งครูวางไว้บนโต๊ะ เมื่อได้ภาพคำตอบแล้วให้นักเรียนต่อเติมภาพตามเส้นประ และต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ตามความคิดของนักเรียนเอง ระบายสีให้สวยงาม นักเรียนนำผลงานมาส่งและเล่าเพื่อให้ครูจดบันทึก

2.4 ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงคำตอบแต่ละข้อว่าเป็นอย่างไร เพื่อให้รู้ถึงคำตอบที่ถูก จากนั้นยกตัวอย่างผลงานของนักเรียน 2 - 3 ภาพ มาสรุปให้เชื่อมโยงกับศิลปะขั้นพื้นฐาน เส้น รูปร่าง และสี

2.5 ระยะเวลาในการดำเนินการทดลองใช้เวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง ดำเนินการในวันจันทร์ พุธ ศุกร์

3. ขั้นติดตามผล เพื่อดูความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการวาดภาพ ดำเนินการดังนี้

3.1 วิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยเปรียบเทียบความก้าวหน้าของความคิดสร้างสรรค์ ทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ เมื่อเรียนไปแล้วทุก 6 แผนการสอน จนครบ 18 แผนการสอน รวมทดสอบ 3 ครั้ง เปรียบเทียบเกณฑ์ตามทฤษฎีของเจเลนและเออร์บัน

3.2 วิเคราะห์ความสามารถการวาดภาพ โดยเปรียบเทียบความก้าวหน้าของความสามารถการวาดภาพ ทดสอบด้วยแบบทดสอบการวาดภาพ เมื่อเรียนไปแล้วทุก 6 แผนการสอน จนครบ 18 แผนการสอน รวมทดสอบ 3 ครั้ง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการทดลองแบบ One Shot Case Study

ตาราง 9 แบบแผนการทดลอง

กลุ่มทดลอง		ทดลอง	สอบหลัง
E		X	T ₂
E	แทน	ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	
X	แทน	การจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน	
T ₂	แทน	การสอบหลังการทดลอง	

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบให้คะแนนแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ตามเกณฑ์การให้คะแนนของเจเลน และเออร์บัน
2. ตรวจสอบให้คะแนนแบบทดสอบความสามารถการวาดภาพ ตามเกณฑ์ที่สร้างขึ้น
3. หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการกระจายของคะแนนและหาค่าความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบ Repeated - Measure Anova หากพบว่าค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test Statistics) มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ก็จะมีการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่แบบ Studentized Range ต่อไปที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (สุณีย์ เหมาะประสิทธิ์. 2536 : 438)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 หาคะแนนเฉลี่ย (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 59)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนข้อมูล

1.2 ความแปรปรวนของคะแนน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 62 - 63) โดยใช้สูตร

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2. การหาความเชื่อมั่นของเกณฑ์การประเมินพัฒนาการทางการวาดภาพ โดย
หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และ
อังคณา สายยศ. 2536 : 107 -171)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum Si^2}{S^2_t} \right]$$

เมื่อ α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
Si^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
St^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของคะแนนรวม
$\sum Si^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

3. หาค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 โดยใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบ Repeated - Measure Avova. สรุปเป็นตารางดังนี้ (สุณีย์ เหมาะประสิทธิ์. 2536 : 131)

แหล่งของความผันแปร	SS	df	MS	F
แต่ละหน่วยศึกษา	$\sum_{i=1}^n \frac{T_i^2}{K} - \frac{T^2}{N}$	$n - 1$	SS_1 $n - 1$	
สิ่งทดลอง	$\sum_{k=1}^K \frac{T_k^2}{n} - \frac{T^2}{N}$	$K - 1$	SS $K - 1$	MS MS_{res}
ที่เหลือ	$SS_t - SS_1 - SS_0$	$(n - 1) (K - 1)$	SS_{res} $(n - 1) (K - 1)$	
รวม	$\sum_{k=1}^K \sum_{i=1}^n X_{ik}^2 - \frac{T^2}{N}$	$N - 1$		

เมื่อ	SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบน
	df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
	MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของความแปรผัน
	F	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณา F - distribution
	T	แทน	คะแนน
	k	แทน	จำนวนกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจกับผู้วิจัย ขอเสนอสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของความแปรผัน
F	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาใน F - distribution

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน

ตอนที่ 2 ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จากกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน

ตอนที่ 3 ความสามารถในการวาดภาพของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จากกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน

นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย - หญิง โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540

ตาราง 10 แสดงลักษณะทั่วไปของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพ
ประกอบการฟังนิทาน

เพศ	จำนวน/คน	อายุ/ปี	ฐานะทางเศรษฐกิจ
ชาย	21	5 - 6	ปานกลาง - ดี
หญิง	21	5 - 6	ปานกลาง - ดี
รวม	42		

ตอนที่ 2 ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จากกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน

ตาราง 11 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดสร้างสรรค์จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ภายหลัง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การทดสอบหลังการทดลอง	2	296.76	148.38	5.06*
ค่าเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์	18 ครั้ง		12 ครั้ง	6 ครั้ง
ภายหลังการทดลอง	(22.54)		(19.54)	(14.38)
18 ครั้ง (22.54)	-		3.00*	8.16*
12 ครั้ง (19.54)			-	5.16*
6 ครั้ง (14.38)				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 11 แสดงว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ทำกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และ ครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า ความคิดสร้างสรรค์จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 ด้วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านพุทธิพิสัยแสดงการคิด
 เอกนัย จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบ
 ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การทดสอบหลังการทดลอง	2	131.72	65.86	13.66*
ค่าเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ด้านพุทธิพิสัย	18 ครั้ง	12 ครั้ง	6 ครั้ง	
แสดงการคิดเอกนัย ภายหลังการทดลอง		(8.95)	(8.47)	(7.35)
18 ครั้ง (8.95)	-	0.48	1.60	
12 ครั้ง (8.47)	-	1.12		
6 ครั้ง (7.35)	-			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 12 แสดงว่า ความคิดสร้างสรรค์ด้านพุทธิพิสัย แสดงการคิดเอกนัย ของ
 นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ทำกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน จากการทดสอบหลังการ
 ทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการทดสอบ
 ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ด้านพุทธิพิสัย แสดงการคิด
 เอกนัยจากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12
 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านพุทธิพิสัยแสดงการคิด
 อเนกนัย จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบ
 ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การทดสอบหลังการทดลอง	2	192.04	96.02	10.75*
ค่าเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ด้านพุทธิพิสัย	18 ครั้ง	12 ครั้ง	6 ครั้ง	
แสดงการคิดอเนกนัย ภายหลังการทดลอง		(7.88)	(6.85)	(4.90)
18 ครั้ง (7.88)		-	1.03	2.98
12 ครั้ง (6.85)			-	1.95
6 ครั้ง (4.90)				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 13 แสดงว่า ความคิดสร้างสรรค์ด้านพุทธิพิสัย แสดงการคิดอเนกนัย ของ
 นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ทำกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน จากการทดสอบหลังการ
 ทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการทดสอบ
 ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ด้านพุทธิพิสัย แสดงการคิด
 อเนกนัยจากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12
 สูงกว่าครั้งที่ 6 ด้วย อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 14 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านเจตคติ จากการทดสอบ
หลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย
เป็นรายคู่ภายหลัง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การทดสอบหลังการทดลอง	2	12.96	6.48	3.92*
ค่าเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ด้านเจตคติ	18 ครั้ง	12 ครั้ง	6 ครั้ง	
ภายหลังการทดลอง	(1.14)	(0.92)	(0.38)	
18 ครั้ง (1.14)	-	0.22	0.76	
12 ครั้ง (0.92)	-	0.54		
6 ครั้ง (0.38)	-	-		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 14 แสดงว่า ความคิดสร้างสรรค์ด้านเจตคติ ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
ที่ทำกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12
และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่าง
ค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ด้านเจตคติจากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่
18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 ด้วย อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05

ตาราง 15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านความมุ่งมั่นตั้งใจ จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การทดสอบหลังการทดลอง	2	87.12	43.81	7.47*
ค่าเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์		18 ครั้ง	12 ครั้ง	6 ครั้ง
ด้านความมุ่งมั่นตั้งใจ ภายหลังการทดลอง		(3.66)	(3.28)	(1.73)
18 ครั้ง (3.66)		-	0.38	1.93
12 ครั้ง (3.28)			-	1.55
6 ครั้ง (1.73)				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 15 แสดงว่า ความคิดสร้างสรรค์ด้านความมุ่งมั่นตั้งใจ ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ทำกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ด้านความมุ่งมั่นตั้งใจจากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 ด้วยอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ความสามารถในการวาดภาพของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จากกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน

ตาราง 16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความสามารถการวาดภาพ จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การทดสอบหลังการทดลอง	2	678.91	339.54	26.91*
ค่าเฉลี่ยความสามารถการวาดภาพ	18 ครั้ง	12 ครั้ง	6 ครั้ง	
ภายหลังการทดลอง	(19.59)	(16.35)	(13.92)	
18 ครั้ง (19.59)	-	3.24*	5.67*	
12 ครั้ง (16.35)	-	-	2.43	
6 ครั้ง (13.92)	-	-	-	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 16 แสดงว่า ความสามารถในการวาดภาพของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ทำกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า ความสามารถในการวาดภาพจากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนความสามารถการวาดภาพจากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความสามารถการวาดภาพเรื่อง “เส้น” จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การทดสอบหลังการทดลอง	2	20.32	10.16	16.12*
ค่าเฉลี่ยความสามารถวาดภาพเรื่อง “เส้น” ภายหลังการทดลอง	18 ครั้ง (3.42)		12 ครั้ง (2.83)	6 ครั้ง (2.45)
18 ครั้ง (19.59)	-		0.59	0.97
12 ครั้ง (16.35)			-	0.38
6 ครั้ง (13.92)				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 17 แสดงว่า ความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “เส้น” ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ทำกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า ความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “เส้น” จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 ด้วยอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดสร้างสรรค์เรื่อง “การร่างภาพเป็นรูปร่าง” จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การทดสอบหลังการทดลอง	2	16.3	8.15	15.98*
ค่าเฉลี่ยความสามารถการวาดภาพเรื่อง “การร่างภาพเป็นรูปร่าง” ภายหลังการทดลอง		18 ครั้ง (3.19)	12 ครั้ง (2.76)	6 ครั้ง (2.30)
18 ครั้ง (3.19)		-	0.43	0.89
12 ครั้ง (2.76)			-	0.46
6 ครั้ง (2.30)				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 18 แสดงว่า ความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “การร่างภาพเป็นรูปร่าง” ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ทำกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า ความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “การร่างภาพเป็นรูปร่าง” จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 ด้วย อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 19 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดสร้างสรรค์เรื่อง “การใช้เนื้อที่ของกระดาษอย่างเหมาะสม” จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การทดสอบหลังการทดลอง	2	10.14	5.07	8.59*
ค่าเฉลี่ยความสามารถการวาดภาพเรื่อง		18 ครั้ง	12 ครั้ง	6 ครั้ง
“การใช้เนื้อที่ของกระดาษอย่างเหมาะสม”		(3.57)	(3.11)	(2.88)
ภายหลังการทดลอง				
18 ครั้ง (3.57)		-	0.46	0.69
12 ครั้ง (3.11)			-	0.23
6 ครั้ง (2.88)				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 19 แสดงว่า ความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “การใช้เนื้อที่ของกระดาษอย่างเหมาะสม” ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ทำกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานจากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า ความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “การใช้เนื้อที่ของกระดาษอย่างเหมาะสม” จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 ด้วย อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 20 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดสร้างสรรค์เรื่อง “การระบายสีส่วนที่เป็นรูปและเป็นพื้น” จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การทดสอบหลังการทดลอง	2	23.3	11.65	7.81*
ค่าเฉลี่ยความสามารถการวาดภาพเรื่อง	18 ครั้ง	12 ครั้ง	6 ครั้ง	
“การระบายสีส่วนที่เป็นรูปและเป็นพื้น”	(3.02)	(2.40)	(1.97)	
ภายหลังการทดลอง				
18 ครั้ง (3.02)	-	0.62	1.05	
12 ครั้ง (2.40)	-	0.43		
6 ครั้ง (1.97)	-	-		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 20 แสดงว่า ความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “การระบายสีส่วนที่เป็นรูปและเป็นพื้น” ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ทำกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า ความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “การระบายสีส่วนที่เป็นรูปและเป็นพื้น” จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 ด้วย อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดสร้างสรรค์เรื่อง “การแยกสีและเลือกสีมาระบายได้อย่างเหมาะสม” จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การทดสอบหลังการทดลอง	2	20.04	10.02	12.07*
ค่าเฉลี่ยความสามารถการวาดภาพเรื่อง		18 ครั้ง	12 ครั้ง	6 ครั้ง
“การแยกสีและเลือกสีมาระบายได้อย่างเหมาะสม” ภายหลังการทดลอง		(3.07)	(2.54)	(2.09)
18 ครั้ง (3.07)		-	0.53	0.98
12 ครั้ง (2.54)			-	0.45
6 ครั้ง (2.09)				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 21 แสดงว่า ความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “การแยกสีและเลือกสีมาระบายได้อย่างเหมาะสม” ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ทำกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า ความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “การแยกสีและเลือกสีมาระบายได้อย่างเหมาะสม” จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่า ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 ด้วย อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 22 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดสร้างสรรค์เรื่อง “เรื่องราวการสื่อความหมายของภาพ” จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง และผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ภายหลัง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การทดสอบหลังการทดลอง	2	20.04	10.02	12.07*
ค่าเฉลี่ยความสามารถการวาดภาพเรื่อง	18 ครั้ง	12 ครั้ง	6 ครั้ง	
“เรื่องราวการสื่อความหมายของภาพ”	(3.30)	(2.69)	(2.23)	
ภายหลังการทดลอง				
18 ครั้ง (3.30)	-	0.61	1.07	
12 ครั้ง (2.69)	-	0.46		
6 ครั้ง (2.23)	-			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 22 แสดงว่า ความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “เรื่องราวการสื่อความหมายของภาพ” ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ทำกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า ความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “เรื่องราวการสื่อความหมายของภาพ” จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 ด้วย อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองที่มุ่งศึกษาความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถทางการวาดภาพของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การวาดภาพให้ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ประโยชน์ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถการวาดภาพแก่เด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

✓ จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จากการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน
2. เพื่อศึกษาความสามารถทางการวาดภาพของชั้นอนุบาลปีที่ 2 จากการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน

✓ สมมติฐานการวิจัย

1. ชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังจากได้รับกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์
2. ชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังจากได้รับกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานจะมีความสามารถในการวาดภาพ

✓ ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั่วไป คือ นักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ของโรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 200 คน

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ด้วยการสุ่มตัวอย่างมา 1 ห้องเรียน

✓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน
2. แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์
3. แบบทดสอบความสามารถการวาดภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งแบบทดสอบนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

✓ วิธีการดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองดังนี้

1. เตรียมความพร้อมก่อนการทดลอง
 - 1.1 พบผู้บริหารโรงเรียน เพื่อชี้แจงความพร้อม อธิบายจุดประสงค์และรูปแบบการวิจัย
 - 1.2 พบครูประจำชั้น เพื่อชี้แจงรูปแบบการวิจัย พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการลงมือปฏิบัติการทดลอง
 - 1.3 สร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. ขั้นการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองกับกลุ่มทดลองตามแผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน
3. ขั้นติดตามผล เพื่อดูความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถทางการวาดภาพดำเนินการดังนี้
 - 3.1 วิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก โดยเปรียบเทียบความก้าวหน้าของความคิดสร้างสรรค์ ทดสอบด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ เมื่อเรียนไปแล้วทุก 6 แผนการสอน จนครบ 18 แผนการสอน รวมทดสอบ 3 ครั้ง เปรียบเทียบเกณฑ์ตามทฤษฎีของเจนเลน และเออร์บัน
 - 3.2 วิเคราะห์ความสามารถการวาดภาพ โดยเปรียบเทียบความก้าวหน้าของความสามารถการวาดภาพ ทดสอบด้วยแบบทดสอบความสามารถการวาดภาพ เมื่อเรียนไปแล้วทุก 6 แผนการสอน จนครบ 18 แผนการสอน รวมทดสอบ 3 ครั้ง โดยได้ค่าเฉลี่ยและความแปรปรวน

✓ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ตามเกณฑ์การให้คะแนนของ เจลเลนและเออร์บัน
2. ตรวจสอบให้คะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถวาดภาพตามเกณฑ์ที่สร้างขึ้น
3. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ และแบบทดสอบความสามารถทางการวาดภาพ
4. หาค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบ Repeated - Measure Anova หากพบว่าค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test Statistics) มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ก็จะมีการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่แบบ Studentized Range ต่อไปที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

✓ สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน มีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 ด้วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.1 มีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) แสดงการคิดเอกนัย (Convergent Thinking) จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 มีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) แสดงการคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 มีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ด้านเจตคติ (Affective Domain) จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4 มีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ด้านความมุ่งมั่นตั้งใจ (Conative or Volitional Domain) จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่าการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน มีความสามารถในการวาดภาพ จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.1 มีความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “เส้น” จากการทดสอบหลังการทดลอง ครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่า ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 มีความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “การร่างภาพเป็นรูปร่าง” จากการทดสอบ
หลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า การทดสอบหลังการทดลอง
ครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

2.3 มีความสามารถในการวาดภาพเรื่อง“การใช้เนื้อที่ของกระดาษอย่างเหมาะสม” จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 มีความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “การระบายสีส่วนที่เป็นรูปและเป็นพื้น” จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 มีความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “การแยกและเลือกสีมาระบายอย่างเหมาะสม” จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.6 มีความสามารถในการวาดภาพเรื่อง “เรื่องราวการสื่อความหมายของภาพ” จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพัฒนาการความก้าวหน้าด้านความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถการวาดภาพของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน อภิปรายผลตามสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่านักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ จากการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความคิดสร้างสรรค์จากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า ความคิดสร้างสรรค์จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 ด้วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อจำแนกความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย แสดงการคิดเอกลัคนัย ด้านพุทธิพิสัย แสดงการคิดอเนกนัย ด้านเจตคติ ด้าน

ความมุ่งมั่นตั้งใจ จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้งพบว่า การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากกิจกรรมการวาดภาพประกอบ การฟังนิทานทั้งชั้นนำ ขันขยายความคิด ขันกิจกรรม และขันสรุป ส่งผลให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ กล่าวคือ ในชั้นนำ ผู้วิจัยใช้วิธีเล่านิทาน ซึ่งมีเพียงเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่องทำให้นักเรียนเกิดจินตนาการ เป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับสรชัย ศรีสุข (2530 : 71) ได้ศึกษา พบว่า การที่เด็กได้ฟังนิทาน ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ ปาริชาติ อรุณศักดิ์ (2533 : 62) ได้ศึกษาพบว่า การเล่านิทานไม่จบเรื่องสมบูรณ์ สามารถส่งเสริมพัฒนาการทางด้านการคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม ในชั้นขยายความคิด แบ่งออกเป็น 2 ตอน ทั้ง 2 ตอนนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับศิลปะขั้นพื้นฐาน ได้แก่ เส้น รูปร่าง และสี โดยเชื่อมโยงจากเรื่องราวในนิทาน เป็นการชี้นำการคิด ทำให้เกิดการรวบรวมความรู้และประสบการณ์เดิมมาตอบคำถาม และนำรูปภาพต่าง ๆ ที่ประกอบด้วย เส้น รูปร่าง และสีที่กำหนดขึ้นมาให้เด็ก ๆ ดู และค้นหา เส้น รูปร่าง และสีที่กำหนดขึ้นจากภาพ คำถามที่ใช้เป็นคำถามอเนกนัย เช่น “อะไรบ้างที่มีลักษณะเป็นเส้นตรง?” “อะไรบ้างที่มีลักษณะวงกลม?” “อะไรบ้างที่มีส่วนประกอบของสีเหลือง?” “อะไรบ้างที่เป็นสีแดง?” “อะไรบ้างในภาพที่เป็นเส้นโค้ง?” การใช้คำถามอเนกนัยเพื่อชี้นำความคิดทำให้เกิดการรวบรวมความรู้ และประสบการณ์เดิมมาตอบคำถาม ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของจิมล์ม โกวิททางกูร (2530 : 79) ที่พบว่าการฝึกคิดอย่างอเนกนัยสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้สูงขึ้นได้ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเชื่อมโยงนิทานเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่อง เพื่อเปิดโอกาสให้นักความรู้และประสบการณ์มาคิดเหตุการณ์กลางเรื่อง สอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ ที่กล่าวว่า เด็กวัย 2 - 7 ปี อยู่ในขั้นเริ่มใช้เหตุผล (Preoperational Stage) สามารถเชื่อมโยงระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์หรือมากกว่ามาเกี่ยวข้องกันและกันได้ ในการศึกษครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัย 5 - 6 ปี ซึ่งอยู่ในขั้นพัฒนาการใกล้เคียงความคิดรวบยอดอย่างมีเหตุผล (Intuitive thought Phase) เมื่อได้รับคำถามที่เหมาะสมกระตุ้น เด็กสามารถหาคำตอบโดยนำความรู้หนึ่งมาอธิบาย หรือแก้ปัญหาอีกสิ่งหนึ่ง สามารถใช้เหตุผลทั่ว ๆ ไป โดยไม่วิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน หากได้รับการฝึกฝนพัฒนาความคิด สติปัญญาจะพัฒนาขึ้น (กรภัสสร ประเสริฐศักดิ์. 2539 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1982 : 236 - 246) ขันกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียน

เลือกภาพคำตอบเส้นประที่ไม่สมบูรณ์ จากภาพคำตอบทั้งหมด 3 ภาพ เพื่อทำกิจกรรมวาดภาพระบายสี โดยเลือกภาพคำตอบเพียง 1 ภาพที่ถูกต้อง ผู้เลือกจะต้องมีความมั่นใจในตนเอง แสดงความกล้าในการตัดสินใจเลือกภาพใดภาพหนึ่ง ส่งผลให้เกิดคุณลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ (มุสดี ภูมิอินทร์. 2526 : 71 ; อ้างอิงมาจาก Logo and Hershey. 1989) ภาพคำตอบที่เลือกไปนั้นเป็นภาพเส้นประที่ไม่สมบูรณ์ เปิดโอกาสให้ต่อเติมส่วนที่ขาดหาย เพื่อเติมส่วนที่ควรจะเป็นระบายสีให้สวยงามตามความต้องการ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ตามความคิดและจินตนาการ เป็นการฝึกให้รู้จักการทำงานด้วยตัวเอง แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทั้งความคิดและการกระทำ สื่อความหมายเป็นเรื่องราวผ่านผลงานการวาดภาพ ดังคำกล่าวของ โลเวนเฟลด์ (เพียงจิต วิจารณ์ศุภรัตน์. 2531 : 87 ; อ้างอิงมาจาก Lowenfeld and Brittain. 1970 : 21 - 33) ศิลปะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และวิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 11) กล่าวว่า การวาดภาพเป็นการแสดงออกเพื่อเรียนรู้การสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสาตินี บุโรดม (2523 : 68 - 91) พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกวาดภาพ จะมีพัฒนาทางความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดละออสูงขึ้น ในขั้นสรุป เป็นการสรุปคำตอบแต่ละข้อโดยผู้วิจัยใช้คำถามเพื่อให้เด็กแสดงเหตุผลที่ตนเลือก เป็นการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดอย่างอิสระ เป็นการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เมื่อนำผลงานของเด็กมาเป็นสื่อสรุปถึงหัวข้อศิลปะขั้นพื้นฐาน เป็นการฝึกการสังเกต การดูภาพ ให้ผู้วิจัยใช้คำถาม เช่น “นี่คือภาพของน้องภรเด็ก ๆ ลองดูซิว่าในภาพนี้มีอะไรบ้างที่เป็นเส้นโค้ง?” การฝึกเด็กให้เป็นคนช่างสังเกต จะทำให้เกิดคุณลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับลูโก และเฮอร์ซี (มุสดี ภูมิอินทร์. 2526 : 71 ; อ้างอิงมาจาก Logo and Hershey. 1989) ที่ว่าการสังเกตเป็นคุณลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์เพราะสามารถรับรู้รายละเอียดสิ่งต่าง ๆ ได้มาก

สมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่านักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานจะมีความสามารถในการวาดภาพ จากการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนความสามารถการวาดภาพจากการทดสอบหลังการทดลอง 6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า ความสามารถในการวาดภาพจากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อจำแนกความสามารถการวาดภาพออกเป็น 6 ด้าน คือ “เส้น” “การร่างภาพเป็นรูปร่าง” “การใช้เนื้อที่กระดาษอย่างเหมาะสม” “การระบายสีส่วนที่เป็นรูปและเป็นพื้น” “การแยกและเลือกสีมาระบายอย่างเหมาะสม” และ “เรื่องราวการสื่อความหมายของภาพ”

จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานเป็นกิจกรรมที่มีนิทานเหตุการณ์ต้นเรื่อง และเหตุการณ์จบเรื่องเป็นสิ่งที่เร้า เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจ ก่อนที่จะนำไปสู่การวาดภาพ ความสนใจของเด็กจะอยู่ที่เหตุการณ์กลางเรื่องคืออะไร ซึ่งแต่ละคนจะมีคำตอบเป็นของตนเอง เมื่อครูนำภาพคำตอบเส้นประที่ไม่สมบูรณ์มาให้เลือก ก็จะเลือกภาพที่ตรงกับความคิดหรือใกล้เคียงกับความคิดของตนเอง เมื่อเลือกภาพได้แล้วสิ่งที่เด็กกระทำคือ ลากเส้นตามเส้นประที่กำหนดไว้ในภาพต่อเติมจากเส้นประที่ไม่สมบูรณ์ สื่อความหมายของภาพให้เกิดความสมบูรณ์และชัดเจน โดยเพิ่มเติมรายละเอียด และสิ่งที่ต้องการลงในบริเวณว่างของพื้นที่แล้วจึงระบายสี กิจกรรมดังกล่าวเป็นการฝึกทักษะกล้ามเนื้อมือและประสาทตาให้สัมพันธ์กัน/ (เลิศ อำนันทนะ. 2519 : 18) ในช่วงแรกของการทดลองเป็นช่วงที่เด็กเรียนรู้กระบวนการทำงาน คือต่อเติมภาพให้สมบูรณ์และระบายสี เด็กหลายคนมุ่งคำนึงว่าภาพของใครจะเป็นคำตอบที่ถูก ทั้งนี้เด็กเกิดความวิตกกังวลกลัวว่าตนเองจะเลือกผิดและจะรู้เพื่อนไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการ 8 ขัน ของอิริคสัน (สุภัททา บิณฑะแพทย์. 2527 : 51) กล่าวว่า พัฒนาการของเด็กวัย 5 - 6 ปี การตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง บางครั้งเกิดความมั่นใจในสิ่งที่กระทำ หรือเกิดความขัดแย้งในสิ่งที่ตนทำลงไปแล้ว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประสบการณ์ เงื่อนไขต่าง ๆ ที่แต่ละคนได้รับมา ผู้วิจัยได้พยายามลดความวิตกกังวลของเด็กโดยในขั้นสรุปผู้วิจัยหาเหตุผลมาสรุปคำตอบแต่ละข้อ ให้เป็นคำตอบที่ถูก และให้ความสำคัญกับการต่อเติมภาพ การระบายสี ความตั้งใจทำงาน เมื่อเด็กลดความวิตกกังวลจะสนุกกับการฟังนิทาน การเลือกภาพคำตอบการวาดภาพระบายสี ในขณะที่เด็กกำลังวาดภาพ ผู้วิจัยจะคอยเสริมแรง ให้กำลังใจ และคอยชี้แนะ โดยการใช้คำถาม เช่น เมื่อผู้วิจัยเห็นเด็กวาดภาพคนลอยบนกระดานไม่มีส่วนที่เป็นพื้นก็จะใช้คำถามชี้แนะว่า “น้องแอร์ต่อเติมเป็นภาพเด็กผู้หญิงน่ารักมากแล้วเด็กผู้หญิงยืนอยู่ที่ไหน?” “ถ้ายืนอยู่บนพื้นดิน เราจะทำอย่างไรให้รู้ว่าอยู่บนพื้นดิน?” ทั้งนี้เพื่อให้รู้จักการแยกพื้นที่ และแก้ปัญหาภาพลอยบนกระดาน การระบายสี ในช่วงแรกเด็กจะไม่ระบายสีพื้นส่วนบน เหตุผลก็คือ “ส่วนบนคือ อากาศ มีสีขาวไม่ต้องระบายสี” ผู้วิจัยแก้ปัญหาโดยอธิบายว่า “การวาดภาพเป็นงานที่เราสร้างขึ้นมา ต้นไม้ บ้าน คน ฯลฯ ที่อยู่ในภาพไม่ใช่ของจริง เราสามารถระบายสีตามความต้องการของเรา เช่นเดียวกับอากาศที่อยู่ในภาพ เราสามารถระบายสีอากาศให้สวยงามตามความต้องการได้” เด็ก ๆ จะกล้าระบายสีมากขึ้น ในช่วงแรกเด็กจะระบายสีไม่เรียบ ผู้วิจัยจะแนะนำและระบายให้ดูและบอกว่า “เด็ก ๆ ต้องกดสีลงบนกระดาน

แรง ๆ เนื้อสีบนกระดาษจะแน่น จะไม่มีสีขาวเหลืออยู่ ภาพจะสวยงามมากขึ้น” ผู้วิจัยให้กำลังใจโดยการกล่าวชื่นชม ผลงานของเด็ก ๆ และเอาใจใส่ดูแลตลอดเวลาการทำงาน ในขั้นสรุปนอกเหนือจากขั้นตอนที่กำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยนำผลงานของเด็ก ๆ มายกตัวอย่าง วิพากษ์ วิเคราะห์ร่วมกับเด็ก ๆ และกล่าวชมผลงานนั้น ๆ แต่ถ้ามผลงานของนักเรียนที่ไม่ตั้งใจทำก็จะมาด่าทอ แต่ก็ให้กำลังใจว่า “อาจเป็นเพราะเหนื่อย เมื่อยมือ จึงทำให้งานออกมาเป็นแบบนี้ คราวหน้าต้องดีกว่านี้แน่เลย” ถ้าผลงานของใครพัฒนาดีขึ้นจากที่ผ่านมา ก็จะนำมาให้เพื่อน ๆ ดู และให้เพื่อนปรบมือให้กำลังใจ คำพูดที่ผู้วิจัยพูดบ่อย ๆ ในขณะทำ กิจกรรมคือ “ชั้นหนึ่ง เลยลูก” “เยี่ยมมาก” “เก่งมากลูก” “ดีมากลูก” “ถ้าระบายสีตรงนี้อีกนิด จะชั้นหนึ่งเลย” สิ่งที่ผู้วิจัยกระทำสอดคล้องกับเอลเลียต ไอส์เนอร์ (Elliot Eisner) (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2532 : 12 - 15) นักวิชาการศิลปศึกษา กลุ่มยึดหลักเกณฑ์ (Discipline Centered Movement) ซึ่งกล่าวว่า การพัฒนาการด้านการแสดงออก และความรู้ทางศิลปะของเด็กนั้นจะต้องได้รับการสอน การแนะนำจากครู หรือผู้ใหญ่ การทำกิจกรรมการวาดภาพระบายสีบ่อย ๆ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความชำนาญ ผลงานของเด็กจะดีขึ้น สอดคล้องกับกฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike) (พัชรี สอนแก้ว. 2536 : 50) ที่กล่าวว่า ถ้าเด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ เด็กจะเกิดความพอใจ และเมื่อผลงานที่ออกมาเป็นที่น่าพอใจ เด็กก็ต้องการที่จะทำงานนั้นซ้ำ ๆ อีก เมื่อมีโอกาสกระทำซ้ำบ่อย ๆ และมีการปรับปรุงอยู่เสมอ ผลงานนั้นก็ดีขึ้น ผู้กระทำก็จะชำนาญขึ้น ดังเช่น ผลงานการวาดภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำลองครั้งนี้

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษา

1. สัปดาห์แรกที่เริ่มทำการทดลอง เด็กให้ความสนใจและเรียนรู้กระบวนการทำกิจกรรม ตั้งแต่ขั้นนำจนถึงขั้นสรุป เมื่อเลือกภาพไปแล้ว มีเด็กผู้หญิงหลายคนที่ยังกังวลเรื่องคำตอบ กลัวจะตอบผิด ผู้วิจัยลดความวิตกกังวลของเด็ก โดยให้ความสำคัญกับการตอบคำถามระบายสี ความตั้งใจทำงาน เมื่อผ่านไปสัปดาห์ที่ 2 ความวิตกกังวลของเด็กจะน้อยลง ทำงานได้ดีขึ้น
2. เด็กส่วนใหญ่ต้องการคำชม หรือต้องการเป็นที่ยอมรับของครู เด็กบางคนยังทำงานไม่เสร็จ ก็นำผลงานของตนมาให้ดูแล้วถามว่า “ของหนูดีมัย” “สวยมัย” “ชั้นหนึ่งหรือเปล่า”
3. การวาดภาพในขั้นตอนการร่างภาพโดยดินสอ เด็ก ๆ จะวาดรายละเอียดลงในภาพมาก แต่พอถึงขั้นระบายสี เด็กส่วนใหญ่จะเกิดปัญหา ไม่สามารถระบายสีในรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ตนเองวาดได้ จึงระบายสีทับลงไปจนมองไม่เห็นรายละเอียดนั้น ๆ

4. เด็กบางคนชอบวาดภาพด้วยดินสออย่างเดียว ไม่ชอบระบายสี อาจเนื่องมาจากไม่ชอบข้อจำกัดของการระบายสีที่ต้องอยู่ในขอบเขต บังคับกลัมน้ำมือเวลาระบายสีไม่ได้ ทำให้ภาพที่ระบายสีไม่สวยงามตามความต้องการของตนเอง

5. ในขั้นสรุป ผู้วิจัยนำผลงานของเด็กมายกตัวอย่าง เด็ก ๆ จะสนใจมาก และรอคอยว่าเมื่อไรจะถึงผลงานของตนเอง ก่อนถึงเวลาสรุป เด็กบางคนจะบอกผู้วิจัยว่าวันนี้ขอให้ยกตัวอย่างภาพของตนเอง

6. เมื่อเด็กทำงานเสร็จ จะนำผลงานของตนเองมาส่งทันที เมื่อนำมาส่งแล้วก็จะไปเล่นตามมุม เล่นบทบาทสมมติ ไม่เก็บสี ไม่รักษาของใช้ ต้องคอยให้บอกทุกครั้ง

7. เด็กใช้เวลาในการทำงานไม่เท่ากัน บางคนเสร็จภายในเวลาครึ่งชั่วโมง บางคนใช้เวลาถึง 1 ชั่วโมงครึ่ง โดยไม่สนใจว่าใครจะเล่นอะไร ไปถึงไหนแล้ว แต่ตนเองก็ทำงานด้วยความตั้งใจ

8. เด็กบางคนอยากทำงานให้เต็มที่ แต่เกิดข้อจำกัดของกลัมน้ำมือ เช่น เมื่อยปวดมือ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้หญิง

9. ในการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ครั้งสุดท้าย เด็ก ๆ ไม่อยากทำ ทั้งนี้เนื่องจากเด็ก ๆ อยากทำกิจกรรมที่ใช้ทดลองมากกว่า ซึ่งก่อนการทำสอบ เด็ก ๆ จะเกิดอาการผิดหวังที่ไม่ได้ทำกิจกรรมที่ตนอยากทำ

10. ทฤษฎีพัฒนาการทางการวาดภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld) ร่วมกับนักการศึกษาไทย ซึ่งส่วนใหญ่ก็อ้างอิงมาจากโลเวนเฟลด์ ดังนั้นพัฒนาการที่อ้างจึงเป็นพัฒนาการของเด็กตะวันตก ซึ่งมีสภาพแวดล้อมการเลี้ยงดูต่างกับเด็กไทย เมื่อผู้วิจัยทำการทดลองกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 อายุ 5 - 6 ปี พบว่า นักเรียนบางคนยังมีพัฒนาการการวาดภาพไม่ถึงขั้นแสดงรูปให้มีเครื่องหมายได้ แสดงออกเพียงการลากเส้นลงบนกระดาษที่ยังไม่สามารถสื่อสารกับคนอื่นได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดู สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อพัฒนาการด้านนี้ ดังนั้น ทฤษฎีพัฒนาการการวาดภาพของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld) จะสอดคล้องกับเด็กไทยบางคนหรือบางกลุ่มเท่านั้น

11. ภาพรวมของเด็กโดยทั่วไปของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 อายุ 5 - 6 ปี ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ สภาพฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางถึงดี อาชีพของผู้ปกครอง คือ รับจ้างทั่วไป ข้าราชการ และพ่อค้านักธุรกิจ สภาพสังคมอยู่ในสังคมเมืองที่มีสาธารณูปโภคที่ดี

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัย พบว่า เด็กนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน มีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถการวาดภาพสูงขึ้น ซึ่งให้เห็นว่า การที่เด็กได้ฟังเรื่องราวของนิทานที่มีเพียงเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่อง เปิดโอกาสให้ตัดสินใจเลือกภาพ และลงมือทำกิจกรรมการวาดภาพตามเส้นประที่ไม่สมบูรณ์ ต่อเติมภาพให้เกิดเป็นภาพที่มีความหมาย ระบายสีให้สวยงาม แสดงออกอย่างเป็นตัวของตัวเอง เมื่อเด็กได้มีโอกาสกระทำบ่อย ๆ จะทำให้เด็กมีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ และมีความสามารถในการวาดภาพ เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี / ครูหรือผู้เกี่ยวข้องจะต้องเอาใจใส่ดูแล เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด แสดงออก สนับสนุนให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทาง ให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ จะเป็นการเพิ่มประสบการณ์ และส่งเสริมความสามารถที่มีในตัวเด็ก และเด็กจะได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

2. การทำกิจกรรมการวาดภาพระบายสี วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้จะต้องพร้อม และมีคุณภาพ ก่อนทำกิจกรรม ดินสอต้องเหลาให้พร้อม เด็กสามารถหยิบไปใช้ได้ทันที สีที่ใช้ต้องมีคุณภาพดี อย่าคิดว่าเด็กอนุบาลใช้สีอะไรก็ได้ สีที่ดี เช่น สีที่เกาะติดกระดาษ มีกำลังส่องสว่างสูง มีความสดใสน่าดู จะทำให้เด็กเกิดความสนใจและสนุกเวลาระบาย

3. การใช้แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ TCT - DP ควรใช้กับเด็กประมาณ 20 คน หากเป็นกลุ่มใหญ่ จะทำให้ดูแลสังเกต จับเวลาได้ไม่ทั่วถึง อาจต้องใช้ผู้ควบคุมอย่างน้อย 2 คน

4 การเลือกโรงเรียนที่ใช้ในการทดลอง ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนอนุบาลตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีมาตรฐานในระดับเดียวกัน กำหนดไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นกิจกรรมนี้น่าจะสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นที่จะเกิดขึ้นได้ในระดับอนุบาล เช่น ด้านจริยธรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง วิธีการแก้ปัญหา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรภัสสร ประเสริฐศักดิ์. ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
ศิลปะสร้างสรรค์ ประกอบคำถามเชิงเหตุผลและคำถามเชิงเปรียบเทียบ. ปรินิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.
- กุลรัศมี ภูมิมาส. บริการและกิจกรรมของห้องสมุด. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
วิทยาลัยครูจันทระเกษม, 2521.
- กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์. “เทคนิคการเล่นิทาน,” ใน เทคนิคนำรู้ควรรู้เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ :
2535.
- เกศินี นิสัยเจริญ. “การสอนศิลปะสำหรับเด็กเล็ก,” เอกสารการฝึกอบรม ผดด. รุ่นที่ 2. ขอนแก่น :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2527.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. สอนให้เป็นอัจฉริยะตามแนวนีโอฮิวแมนนิส. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วน
จำกัดภาพพิมพ์, 2536.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. แผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา
ชั้นเด็กเล็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2534.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ :
2526.
- จงใจ ขจรศิลป์. การศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม ที่มีต่อ
ความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปรินิพนธ์
กศ.ม.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- จัมลิ้ม โกวิททางกูร. การศึกษาลักษณะการศึกษาศิลปะสร้างสรรค์และพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- จวีลักษณ์ บุญญาญจน. “เทคนิคการเล่นิทาน,” ใน การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้ห้องสมุด.
กรุงเทพฯ : 2526.
- ฉวีวรรณ กินาวงศ์. การศึกษาเด็ก. โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก :
พัฒนาศ. 2526.
- ฉัตรชดา เรียรปรีชา. พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในบรรยากาศ
ที่มีเสียงดนตรีประกอบ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

ชาญชัย อินทรประวัตติ. “ระเบียบวินัยกับความคิดสร้างสรรค์,” *วิทยาศาสตร์*. 8 : 19 ; กรกฎาคม 2518.

ชื่นจิต การบุญ. *อิทธิพลของการฝึกความสามารถทางการคิดแบบอเนกนัยที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียนพรหมพรณวิทยา อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.อัดสำเนา.*

ทวีศักดิ์ นุ่มฤทธิ์. *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากการเล่านิทานที่มีรูปแบบต่างกัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.*

นนท์ศุภกรีย์ คำตันเจริญ. *การศึกษาคุณลักษณะทางเชาว์ปัญญาของเด็กไทยในระดับอนุบาล โดยใช้แบบทดสอบวาดภาพ กู๊ดอินฟ-แฮร์ริส. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.*

นิตินันท์ วิจิตชลชัย. *ผลของการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.*

บุญไท เจริญผล. *ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางสติปัญญากับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.*

ประสาธ อินศรปรีชา. *จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน. กรุงเทพฯ ; กราฟิคอาร์ต, 2523.*

ประวัตติ จิระวรพงศ์. *หลักการและทฤษฎีเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : 2527.*

ปาริชาติ อรุณศักดิ์. *การศึกษาการเล่านิทานที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์ มีผลต่อการคิดแบบอเนกนัย ของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.*

ปรีดา ปัญญาจันทร์. *เล่านิทานอย่างไรให้สนุก. กรุงเทพฯ : แพรวเพื่อนเด็ก, 2537.*

มุสดี กุฎอินทร์. “เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์,” *เอกสารการสอน ชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.*

พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข. *การศึกษารูปแบบการเล่านิทานที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟัง และ ความคงทนในการจำวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.*

- พัชรีย์ สนวนแก้ว. จิตวิทยาพัฒนาการ และการดูแลเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ดวณมล, 2536.
- พิตร ทองชั้น. สมรรถภาพทางสมองบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถทางศิลปะของ
นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัย
วิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2511. อัดสำเนา.
- เพียงจิต ไรจน์สุภรัตน์. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ทำ
กิจกรรมการวาดรูปเป็นกลุ่ม กับรายบุคคล. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- ไพพรรณ อินทนิล. เทคนิคการเล่นิทาน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2534.
- ภัทรา สุคนธ์ทรัพย์. พัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยในชั้นประถมศึกษาตอนต้น. ปรินญานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2505. อัดสำเนา.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. เอกสารประกอบการสอนวิชา ทฤษฎีความรู้และศิลปะศึกษา. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.
- เยาวนา ดลแมน. การศึกษาการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหว และ
จังหวะ กับกิจกรรมในวงกลมมีผลต่อความคิดของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.บ.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ-ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- เยาวพา เดชะคุปต์. กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.
- รัชนี ศรีไพรวรรณ. “การเล่นิทานและเล่าเรื่อง,” สื่อภาษาชุมนุมภาษาไทยของครูสภา. 3(3) : 37-
41 ; เมษายน 2516.
- ราศี ทองสวัสดิ์. “แนวคิดในการเตรียมความพร้อม,” รักลูก. 4 : 101-106 ; เมษายน 2529.
- ลัดดา นิละมณี. “สื่อสารเล่าเรื่องและเล่นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย,” เอกสารการสอนชุดวิชา
สื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา เล่ม 1. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2527.
- ลัดดา ลีตระกูล. ความสามารถทางการวาดภาพคนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
ต่างกัน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- เลิศ อานันทนนะ. ศิลปะในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กราฟิคอาร์ต, 2523.
- _____ “วิเคราะห์ปัญหารูปแบบภาพเขียนเด็ก,” วิทยาสาร. 27(16) : 16 - 19 ; พฤษภาคม
2519.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริม
บริการ, 2536.

- วรรณิ ศิริสุนทร. การเล่นิทาน. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2532.
- วราภรณ์ รักวิจัย. เอกสารประกอบการสอน กร. 531. กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.
- _____. เอกสารประกอบการเรียนเรื่องกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ม.ป.ป.
- วรุณี นวลจันทร์. ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.
- วาสิ ปรงสิงห์. การศึกษารูปแบบกิจกรรมการศึกษาที่จัดในชั้นอนุบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.
- วิจิตร วรุตบางกูร. “ความคิดสร้างสรรค์สำหรับครู,” *ศึกษาศาสตร์*. (2) : 40-48 ; มกราคม - พฤษภาคม 2531.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. ศิลปะเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : กราฟฟิคอาร์ต, 2515.
- _____. “ศิลปะเด็ก : ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ,” ใน *สรุปการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการศิลปะเด็ก (Art Camp)*. หน้า 113-114. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2529.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. เอกสารประกอบการสอนเรื่องกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ. สอนลูกเขียนรูป. กรุงเทพฯ : บริษัทประชาจำกัด, 2520.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. “การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านศิลปะ,” *เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมทักษะนิสัยเด็กระดับปฐมวัยศึกษา* หน่วยที่ 1-7 หน้า 205-206. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิณวลอาร์ต, 2526.
- _____. “เด็กกับศิลปะ” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก* หน่วยที่ 12. หน้า 284-287. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2531.

วิลเลียม วิมุกตายน. การศึกษาผลการใช้แบบของคำถามหลังการฟังนิทานที่มีผลต่อความสามารถในการใช้คำสั่งของเด็กปฐมวัย. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. “การเล่านิทานเพื่อเสริมพัฒนาการทางอารมณ์แก่เด็กก่อนวัยเรียน,” ประชาศึกษา. 29(3) : 37-39 ; พฤศจิกายน 2520.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. แผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ระยะที่ 7 พ.ศ. 2535 - 2539). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.

สรชัย ศรีสุข. เปรียบเทียบองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรม เกมนิทาน และปริศนาคำทางของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ลาตินี บุโรดม. การสร้างแบบฝึกวาดภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2323. อัดสำเนา.

✓ สุนีย์ เหมาะประสิทธิ์. สถิติประยุกต์เพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2536.

สุขสมร ประพัฒน์ทอง. อิทธิพลของการใช้นิทานสำหรับเด็กและการอบรมเลี้ยงดู ที่มีต่อพฤติกรรมไม่สัมฤทธิ์ของเด็ไทย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2521. อัดสำเนา.

สุดาวดี ไยพิมล. ความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือและการเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติประกอบ. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

สุภัททา บิณฑะแพทย์. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, 2527.

อนินทิศา ไปชะกฤษณะ. การวัดระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเซาท์อีสต์ เอเชีย คาร์บอนเดล, 2532. อัดสำเนา.

อารี พันธมณี. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : 1412, 2534.

_____. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : 1412, 2537.

อารี รังสินนท์. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : ธารการพิมพ์, 2526.

_____. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : ธารการพิมพ์, 2527.

- Bell, C.A. "Stories Told by Six and Seven Years. Old Boys : Associations with Intelligence and Creativity," *Dissertation Abstracts International*. 45(05) : 2752-A ; March, 1985.
- Dale, Edgar. *Audio Visual Methods in Teaching*. 3rd. New York : Dryden Press, 1969.
- Dexon,D.J.J. and E. Saltz. "Traning Disadvantaged Perschoolers on Various Fantasy Activities Effects on Cognitive Functioning and Impulse Control," *Child Development*. Wayne state University. 2 : 369; June, 1977.
- Guilford, J.P. "Traits of Creativity," in *Creativity and Its Cultivation*. New York : Harper & Row, 1969.
- Guilford, J.P. and R. Hopefner. *The Analysis of Intelligence*. New York : McGraw-Hill, 1971.
- Hillgard, E.R. and R.C. Athinson. *Introduction to Psychology*. New York : Harcourt, Brace and World, 1967.
- Hurlock, E.B. *Child Development*. 5th ed. New York : McGraw-Hill, 1972.
- Jellen, G and K. Urban. *The Creative Child and Adult Quarterly*. Volume XI (3X : 137-152 ; Autumn, 1986)
- Mackinnon D.W. "The National and Nature of Creative Talent," *American Psychologist*. 17 : 484-495 ; July, 1962.
- Rice, J.P. *The Gifted : Developing Total Talent*. Illinois : Charles C. Thomas Publishers, 1970.
- Whipple, G. "Appraisal of the Interest Apeal for Illustration," in *Elementary School Journal*. 53 : 262 - 269 ; January, 1953.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

- รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการจัดกิจกรรม การวาดภาพประกอบการฟังนิทาน
- รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบความสามารถการวาดภาพ
- รายนามผู้เชี่ยวชาญ หาค่าความเชื่อมั่นการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการจัดกิจกรรม การวาดภาพประกอบการฟังนิทาน

1. ผศ.ดร.สุนันท์ ศลโกสุม อาจารย์ประจำสำนักทดสอบทางการศึกษา
และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์กรภัสสร ประเสริฐศักดิ์ อาจารย์ประจำภาควิชาอนุบาลศึกษา
สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์
3. อาจารย์อารี เกษมวดี อาจารย์ประจำโรงเรียนอนุบาลสามเสน
เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร
4. อาจารย์นาฏศจี แวกประยูร อาจารย์ประจำโรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี
อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
5. อาจารย์เบญจพร สมานมาก อาจารย์ประจำโรงเรียนหนองไผ่งาม 1
อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบความสามารถการวาดภาพ

1. รศ.วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผศ.อำนาจ เย็นสบาย อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์สุพจน์ ไตนวนล อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์นวลลออ ทินานนท์ อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. รศ.ลลิตพันธุ์ ทองงาม อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ประถม)

รายนามผู้เชี่ยวชาญ หาค่าความเชื่อมั่นการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์

1. อาจารย์อนินทิศา ไปชะกฤษณะ ผู้บริหารประจำโรงเรียนอนุบาลหนองคาย
2. อาจารย์ หมอหลวง วัฒมาลย์ เกษมศรี อาจารย์ประจำโรงเรียนอนุบาลหนองคาย

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน

นิทานเรื่อง โรงเรียนของนพ

จุดประสงค์

1. บอกการปฏิบัติตนในกลุ่มเพื่อให้มีความสามัคคี
2. สามารถเลือกภาพเหตุการณ์กลางเรื่องเพื่อเชื่อมโยงนิทานเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่องได้
3. ขยายความคิดโดยการวาดภาพระบายสี ต่อเติมภาพที่เลือกให้สมบูรณ์ได้
4. สามารถสรุปเรื่องราวของนิทานได้
5. สามารถแยกสีเหลือง โดยการบอกสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสีเหลืองได้
6. สามารถระบายสีรูปร่างต่าง ๆ ในภาพแบบแยกสีได้
7. สามารถเชื่อมโยงเส้นให้เกิดเป็นภาพที่มีความหมายได้

ขั้นตอนกิจกรรม

* ขั้นนำ

ครูเล่านิทานเรื่อง โรงเรียนของนพ โดยเล่าเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่อง โดยมีเหตุการณ์ต้นเรื่องดังนี้

นพเป็นเด็กวัดอาศัยอยู่กับหลวงตา นพเป็นเด็กดี ขยันทำงาน คอยดูแลทำความสะอาดกุฏิหลวงตาเสมอ โรงเรียนของนพอยู่ติดกับวัด สะอาด มีดอกไม้สวยงาม มีต้นไม้ใหญ่ร่มรื่น นพและเพื่อนทุกคนรักโรงเรียน วันหนึ่งมีลมพายุใหญ่พัดพาเศษขยะเศษใบไม้มาที่โรงเรียนของนพ ทำให้โรงเรียนสกปรก เลอะเทอะขาดความสวยงาม คุณครูบอกว่า “ถ้าเราอยากให้อาคารเรียนของเราสะอาดสวยงามเหมือนเดิม ความสามัคคีของเราเท่านั้นที่จะช่วยได้” นพและเพื่อนได้แต่คิดว่า จะสามัคคีกันอย่างไรดีละ

เหตุการณ์จบเรื่อง โรงเรียนของนพสะอาดสวยงามเหมือนเดิม ไม่มีเศษขยะ เศษใบไม้ นพและเพื่อนสรุปว่า “โรงเรียนของเราสะอาด และสวยงาม เพราะความสามัคคีของพวกเราทุกคน”

ขั้นขยายความคิด

ตอนที่ 1 ครูตั้งคำถามทั่วไปเพื่อเชื่อมโยงมาสู่เรื่อง สีเหลือง

1. เด็ก ๆ บอกครูซิคะว่าในเรื่องนี้มีใครบ้าง
2. นพอาศัยอยู่กับใคร?
3. หลวงตาเป็นใคร?
4. หลวงตาเป็นพระ แต่งตัวสีอะไร?
5. ครูสรุปว่า “หลวงตาเป็นพระ เครื่องแต่งกายของพระ คือ สบง และจีวร จะใช้สีเหลือง เด็ก ๆ เคยเห็นพระมั๊ยคะ?” (ครูนำภาพพระสงฆ์มาให้นักเรียนดู) นอกจากเครื่องแต่งกายของพระเป็นสีเหลืองแล้ว มีอะไรอีกบ้างที่เป็นสีเหลืองที่เด็กรู้จัก
6. ครูสรุปถึงสิ่งต่างๆ ที่เป็นสีเหลือง พร้อมกับให้ดูรูปประกอบ

ตอนที่ 2 ครูตั้งคำถามเชื่อมโยงเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่อง คือ “เด็ก ๆ ลองคิดดูซิว่า นพและเพื่อนจะสามัคคีกันทำอย่างไรเพื่อให้โรงเรียนสะอาดสวยงามเหมือนเดิม”

ขั้นกิจกรรม

1. ครูนำภาพคำตอบ 3 ภาพ โดยแต่ละภาพเป็นภาพเส้นประที่ไม่สมบูรณ์มาให้นักเรียนดูหน้าห้อง ครูบอกกับนักเรียนว่า “จากคำถามของคุณครู ครูมีภาพคำตอบให้เด็ก ๆ เลือก
 - ภาพที่ 1 นพและเพื่อน ๆ เล่นฟุตบอล
 - ภาพที่ 2 นพและเพื่อน ๆ ร้องเพลงเล่นดนตรี
 - ภาพที่ 3 นพและเพื่อน ๆ ช่วยกันกวาดและเก็บเศษขยะ
 “เด็ก ๆ คิดว่า นพและเพื่อน ๆ จะทำอย่างไร เมื่อคิดออกแล้วมาหยิบภาพที่เลือกบนโต๊ะครูคะ”
2. เมื่อเด็ก ๆ เลือกภาพได้แล้ว ครูบอกว่า ภาพคำตอบเส้นประที่เด็ก ๆ เลือกไปนั้นยังไม่สมบูรณ์ ขอให้เด็ก ๆ วาดภาพต่อเติมจากภาพเส้นประให้สมบูรณ์ ตามความคิดของเด็ก ๆ แล้วระบายสีให้สวยงาม
3. นักเรียนนำผลงานมาส่งและเล่าเพื่อให้ครูจัดบันทึก

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงคำตอบแต่ละข้อว่าเป็นอย่างไร

1. ครูพูดว่า “คนที่คิดว่า นพและเพื่อน ๆ เล่นฟุตบอล มีคนเลือก คน ทำไมเด็ก ๆ จึงคิดว่าเป็นข้อนี้? เพราะอะไร? ครูพิจารณาคำตอบ กล่าวคำชมตามความเหมาะสมและสรุปว่า “การเล่นฟุตบอลเป็นการเล่นกีฬา เพื่อออกกำลังกาย เพื่อความสนุกสนาน ต้องใช้ความสามัคคีในการเล่น แต่การเล่นฟุตบอลไม่ได้ทำให้โรงเรียนสะอาดขึ้น ดังนั้น จึงไม่ใช่คำตอบในข้อนี้

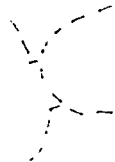
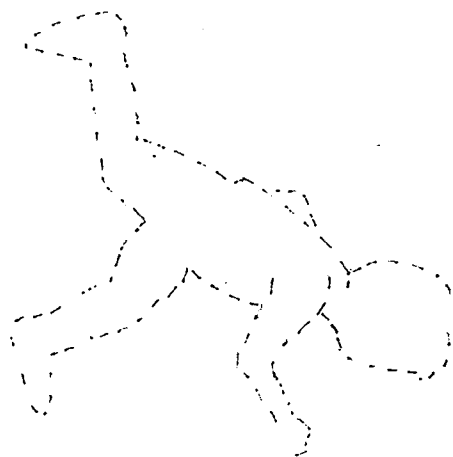
2. ครูพูดว่า “คนที่คิดว่า นพและเพื่อน ๆ ร้องเพลง เล่นดนตรี มีเลือก คน ทำไมเด็ก ๆ จึงคิดว่าเป็นข้อนี้? เพราะอะไร? ครูพิจารณาคำตอบ กล่าวคำชมตามความเหมาะสมและสรุปว่า “การร้องเพลง เล่นดนตรี เป็นการแสดงความสามารถอย่างหนึ่ง ต้องใช้ความสามัคคีของผู้ร้องเพลงและผู้เล่นดนตรี แต่การร้องเพลง เล่นดนตรีก็ไม่ทำให้โรงเรียนสะอาดขึ้น ดังนั้นจึงไม่ใช่คำตอบในข้อนี้

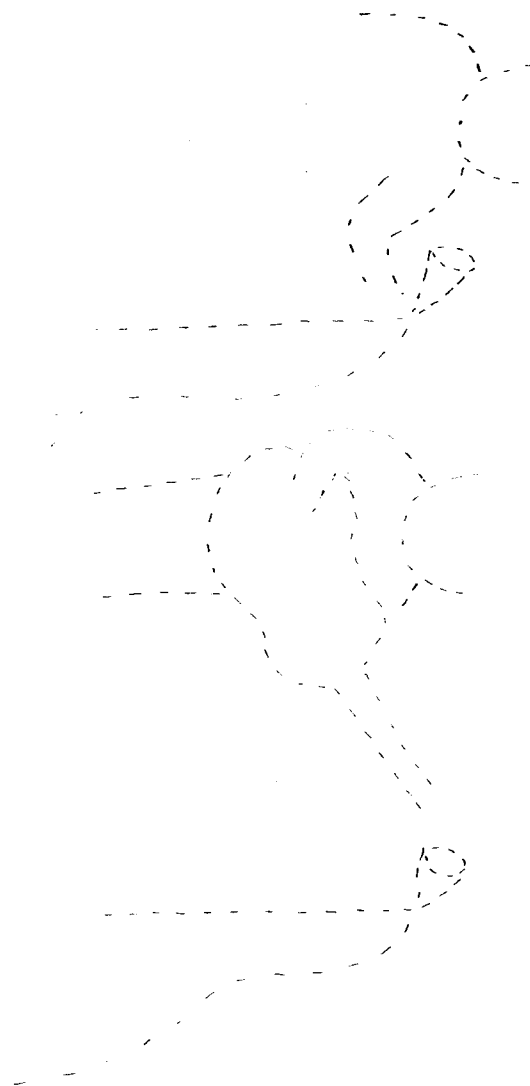
3. ครูพูดว่า “คนที่คิดว่า นพและเพื่อน ๆ ช่วยกันกวาดและเก็บขยะ มีเลือก คน ทำไมเด็ก ๆ จึงคิดว่าเป็นข้อนี้? เพราะอะไร? ครูพิจารณาคำตอบ กล่าวคำชมตามความเหมาะสมและสรุปว่า “เศษขยะที่อยู่ในโรงเรียนเป็นจำนวนมาก ต้องอาศัยคนหลาย ๆ คน มาช่วยกันเก็บกวาด จึงจะทำให้โรงเรียนสะอาดขึ้น ดังนั้นข้อนี้จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

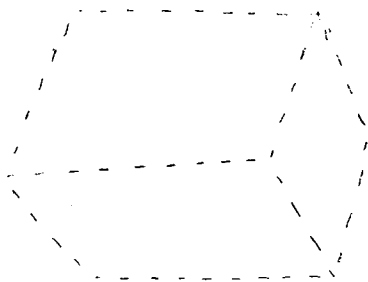
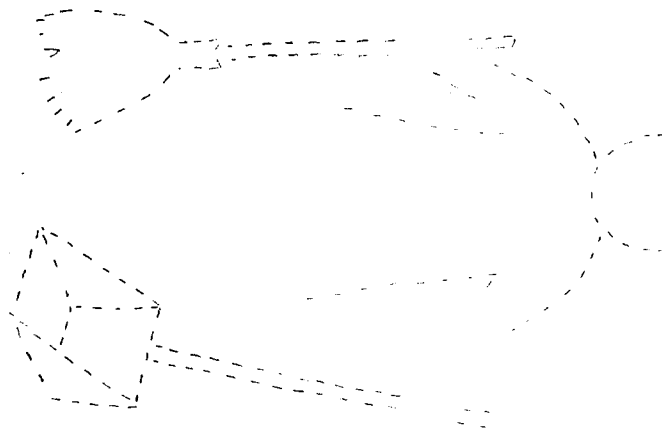
4. ครูสรุปถึงเรื่องสีเหลือง โดยนำผลงานของนักเรียนที่เลือกคำตอบที่ถูกต้องมา ยกตัวอย่าง “ภาพนี้เป็นภาพของ น้อง เด็ก ๆ ลองช่วยกันดูซิว่าในภาพนี้มีอะไรที่เป็นสีเหลืองบ้าง?” ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปจากภาพ

สื่อการสอน

1. รูปภาพพระสงฆ์
2. รูปภาพสิ่งของเครื่องใช้ ดอกไม้ต่าง ๆ ที่เป็นสีเหลือง

นิทานเรื่อง ขนมหงอก

จุดประสงค์

1. บอกลักษณะของบุคคลที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ได้
2. สามารถเลือกภาพเหตุการณ์กลางเรื่องเพื่อเชื่อมโยงนิทานเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่องได้
3. ขยายความคิดโดยการวาดภาพบรรยายสี ต่อเติมภาพที่เลือกให้สมบูรณ์ได้
4. สามารถสรุปเรื่องราวของนิทานได้
5. สามารถเขียนสี่เหลี่ยมจตุรัส (□) และบอกสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะสี่เหลี่ยมจตุรัสได้
6. สามารถเชื่อมโยงเส้นให้เกิดเป็นภาพที่มีความหมายได้
7. สามารถให้ระบายสีให้สวยงามตามความต้องการได้

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูเล่านิทานเรื่อง ขนมหงอก โดยเล่าเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่องโดยมีเหตุการณ์ต้นเรื่องดังนี้

บ่มเป็นเด็กดี เชื่อฟังคุณพ่อ คุณแม่ ไม่ดื้อ ไม่เกเร มาโรงเรียนบ่มก็ไม่ดื้อ เชื่อฟังคุณครู อยู่กับเพื่อนก็ไม่เคยแกล้งเพื่อน หรือพูดจาไม่เพราะกับเพื่อน บ่มมีอะไรก็จะแบ่งปันเพื่อนเสมอ บ่มพบสัตว์ที่บาดเจ็บ สัตว์ที่หิวโหย บ่มก็จะช่วยเหลือ นางฟ้าเห็นความดีของบ่มจึงมาหาบ่มและให้ของขวัญบ่ม 1 อย่าง ให้บ่มเลือก บ่มจึงขอขนมลูกเต๋ากับนางฟ้า เพราะเป็นขนมที่บ่มชอบรับประทานมากที่สุด นางฟ้าจึงมอบขนมลูกเต๋ามาให้บ่ม บ่มดีใจมาก เพราะได้ขนมลูกเต๋ามากเป็นจำนวนมาก บ่มคิดหาวิธีที่จะทำอะไรกินขนมเหล่านี้

เหตุการณ์ตอนจบเรื่อง นางฟ้ามาหาบ่มบอกว่าบ่มทำถูกต้องแล้ว ถือว่าบ่มมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ขอให้บ่มรักษาความดีนี้ไว้ บ่มดีใจที่ได้รับคำชมและจะทำอย่างนี้ตลอดไป

ขั้นขยายความคิด

ตอนที่ 1 ครูตั้งคำถามทั่วไปเพื่อเชื่อมโยงมาสู่เรื่องสี่เหลี่ยมจตุรัส (□)

1. เด็ก ๆ บอกครูซิว่าเรื่องนี้ใครบ้าง ?
2. นางฟ้าให้ขนมอะไรบ่ม ?

3. ใครเคยรับประทานขนมลูกเต๋บ้าง ? ขนมลูกเต๋ามีลักษณะอย่างไร ? (ครูนำขนมลูกเต๋ามาให้นักเรียนดู)
4. ครูสรุปว่า “ขนมลูกเต๋ามีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส คือ ด้านทุกด้านมีขนาดเท่ากัน
5. เด็ก ๆ ลองคิดดูซิว่าในห้องเรียนของเรา มีอะไรบ้างที่มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสเหมือนลูกเต๋
6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะสี่เหลี่ยมจัตุรัส (□) พร้อมกับให้ดูภาพประกอบ

ตอนที่ 2 ครูตั้งคำถามเชื่อมโยงเหตุการณ์ต้นเรื่องและเหตุการณ์จบเรื่อง คือ “บูนจะทำอย่างไรกับขนมที่ได้มาเป็นจำนวนมาก จนนางฟ้าชมว่าบูนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่”

ขั้นกิจกรรม

1. ครูนำภาพคำตอบ 3 ภาพ โดยแต่ละภาพเป็นภาพเส้นประที่ไม่สมบูรณ์มาให้ นักเรียนดูหน้าห้อง ครูบอกกับนักเรียนว่า “จากคำถามของคุณครู ครูมีภาพคำตอบให้เด็ก ๆ เลือกภาพที่ 1 บูนนั่งกินขนมคนเดียว
ภาพที่ 2 บูนเก็บขนมไว้ในตู้
ภาพที่ 3 บูนแบ่งขนมให้เพื่อน
“เด็ก ๆ คิดว่า บูนจะทำอย่างไร ? เมื่อคิดออกแล้วมานิยภาพที่เลือกบนโต๊ะครูค่ะ”
2. เมื่อเด็ก ๆ เลือกภาพได้แล้ว ครูบอกว่า ภาพคำตอบที่เด็ก ๆ เลือกไปนั้นยังไม่สมบูรณ์ ขอให้เด็ก ๆ วาดภาพต่อเติมจากภาพเส้นประให้สมบูรณ์ ตามความคิดของเด็ก ๆ แล้วระบายสีให้สวยงาม
3. นักเรียนนำผลงานมาส่งและเล่าเพื่อให้ครูจดบันทึก

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงคำตอบแต่ละข้อว่าเป็นอย่างไร

1. ครูพูดว่า “คนที่คิดว่า บูนนั่งกินขนมคนเดียว มีเลือกเหมือนกัน คน ทำไม่เด็ก ๆ จึงคิดว่าเป็นข้อนี้ เพราะอะไร ?” ครูพิจารณาคำตอบ กล่าวชมตามความเหมาะสม และสรุปว่า “การเก็บขนมจำนวนมากไว้ในคนเดียว ถ้าขนมเหลืออยู่หลายวันอาจทำให้ขนมเสีย รับประทานไม่ได้ ต้องทิ้ง และไม่เป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่” ดังนั้นคำตอบที่ถูกต้องจึงใช่ข้อนี้หรือไม่”

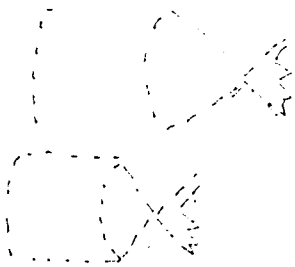
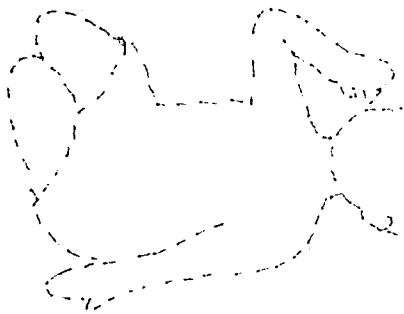
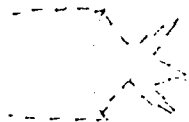
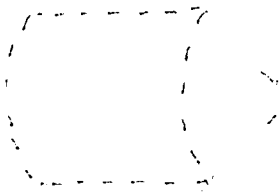
2. ครูพูดว่า “คนที่คิดว่า บุ่มเอาขนมเก็บไว้ในตู้เลือกเหมือนกัน คน ทำไม่เด็ก ๆ จึงคิดว่าเป็นข้อนี้ เพราะอะไร ?” ครูพิจารณาคำตอบ กล่าวชมตามความเหมาะสม และสรุปว่า “การนำขนมไปเก็บไว้ใน ไม่ทำอะไรเลย นานไปขนมก็จะเสีย ดังนั้นคำตอบที่ถูกใช้ข้อนี้หรือไม่”

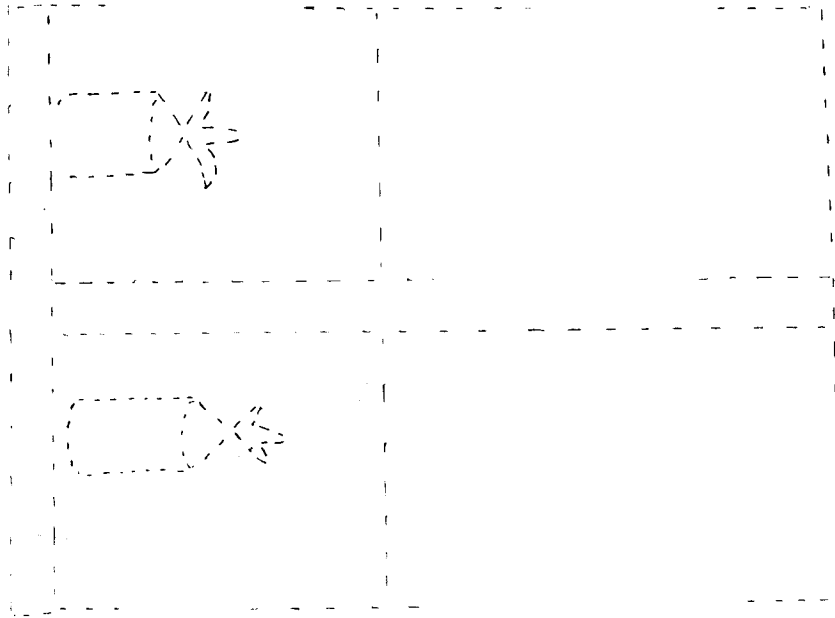
3. ครูพูดว่า “คนที่คิดว่า บุ่มแบ่งขนมให้เพื่อน ๆ มีเลือกเหมือนกัน คน ทำไม่เด็ก ๆ จึงคิดว่าเป็นข้อนี้ เพราะอะไร ?” ครูพิจารณาคำตอบ กล่าวชมเชยตามความเหมาะสม และสรุปว่า “การแบ่งขนมให้เพื่อนเป็นการแสดงความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่” ดังนั้น ข้อนี้จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

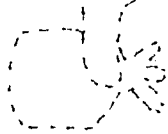
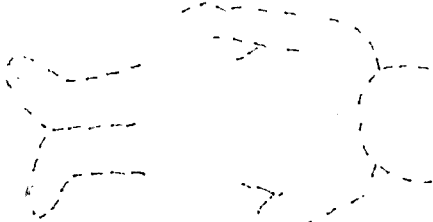
4. ครูสรุปถึงเรื่องสี่เหลี่ยมจตุรัส (□) โดยนำผลงานของนักเรียนที่เลือกคำตอบที่ถูกต้องมายกตัวอย่าง “ภาพนี้เป็นภาพของ น้อง เด็ก ๆ ลองช่วยกันดูซิว่าในภาพนี้มีอะไรที่เป็นสี่เหลี่ยมจตุรัส (□) บ้าง ?” ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปจากภาพ

สื่อการสอน

1. ขนมลูกเต๋า
2. ภาพสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มีลักษณะและส่วนประกอบของสี่เหลี่ยมจตุรัส

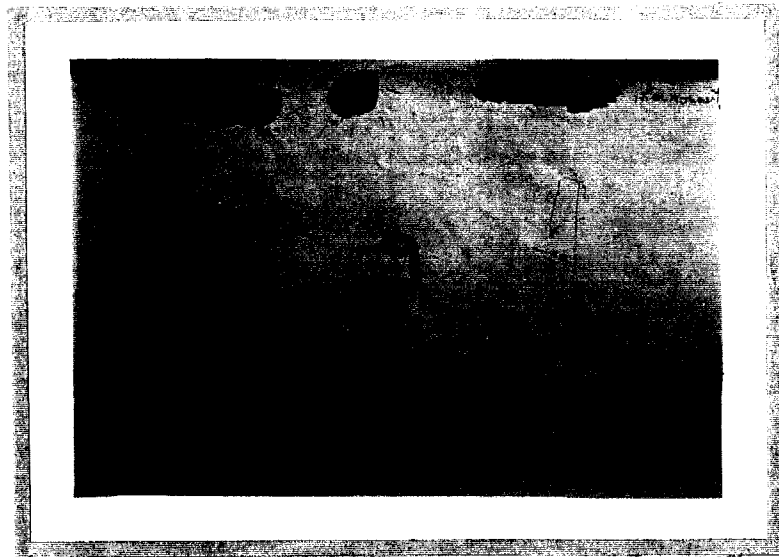

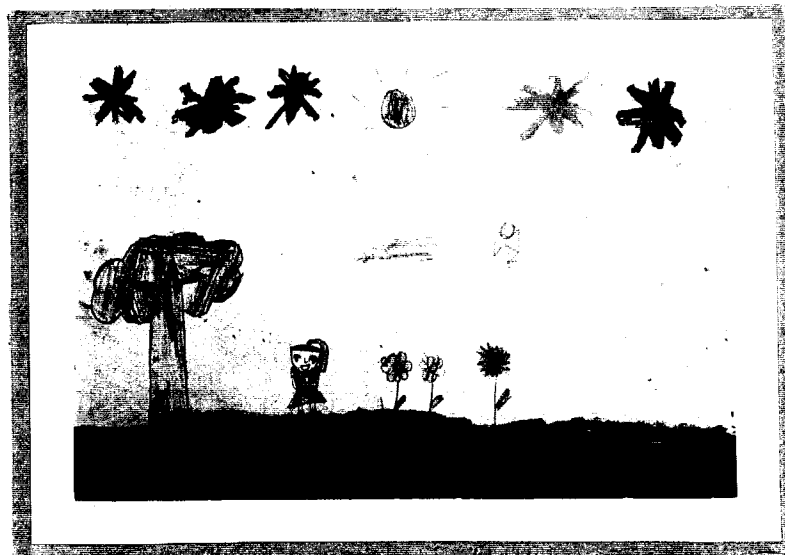

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างพัฒนาการผลงานการวาดภาพจากการทดสอบหลังการทดลอง
6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง

การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6

การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 12

การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์จากแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์
ของเจเลน และเออร์บัน จากการทดสอบหลังการทดลอง
6 ครั้ง 12 ครั้ง และ 18 ครั้ง

TSD-Z

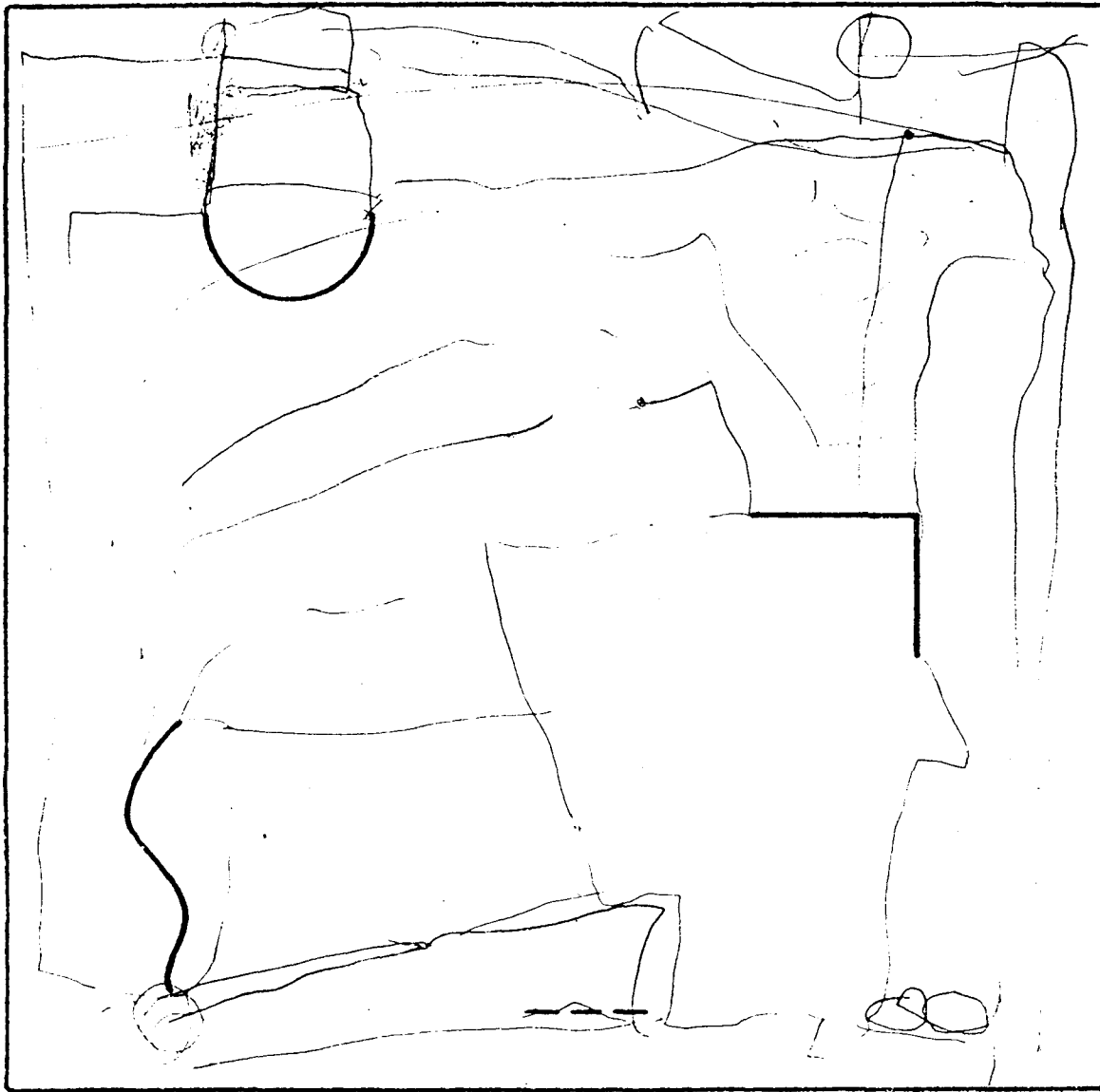
TCT-DP

AGE: _____

GENDER/SEX: _____

NAME/INITIALS: _____

COUNTRY: _____

การสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ครั้งที่ 6 ปีการศึกษา ๒๕๒๕ วิชาภาษาไทย (นักเรียนชาย) ๘ ปี

22 ธันวาคม

© Urban & Jellen, 1984.

© Jellen & Urban, 1985.

TSD-Z

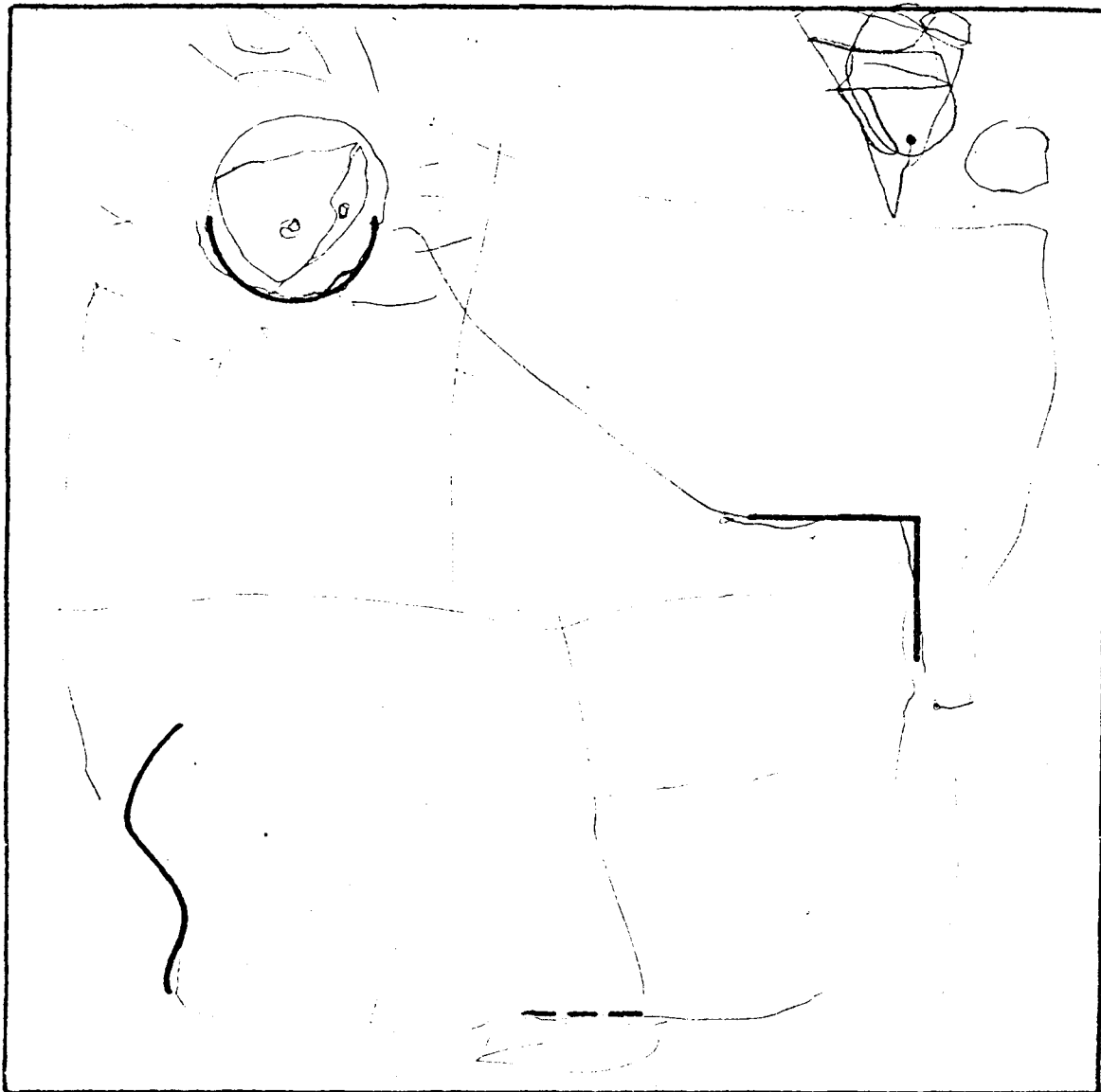
TCT-DP

AGE: _____

GENDER/SEX: _____

NAME/INITIALS: _____

COUNTRY: _____

C

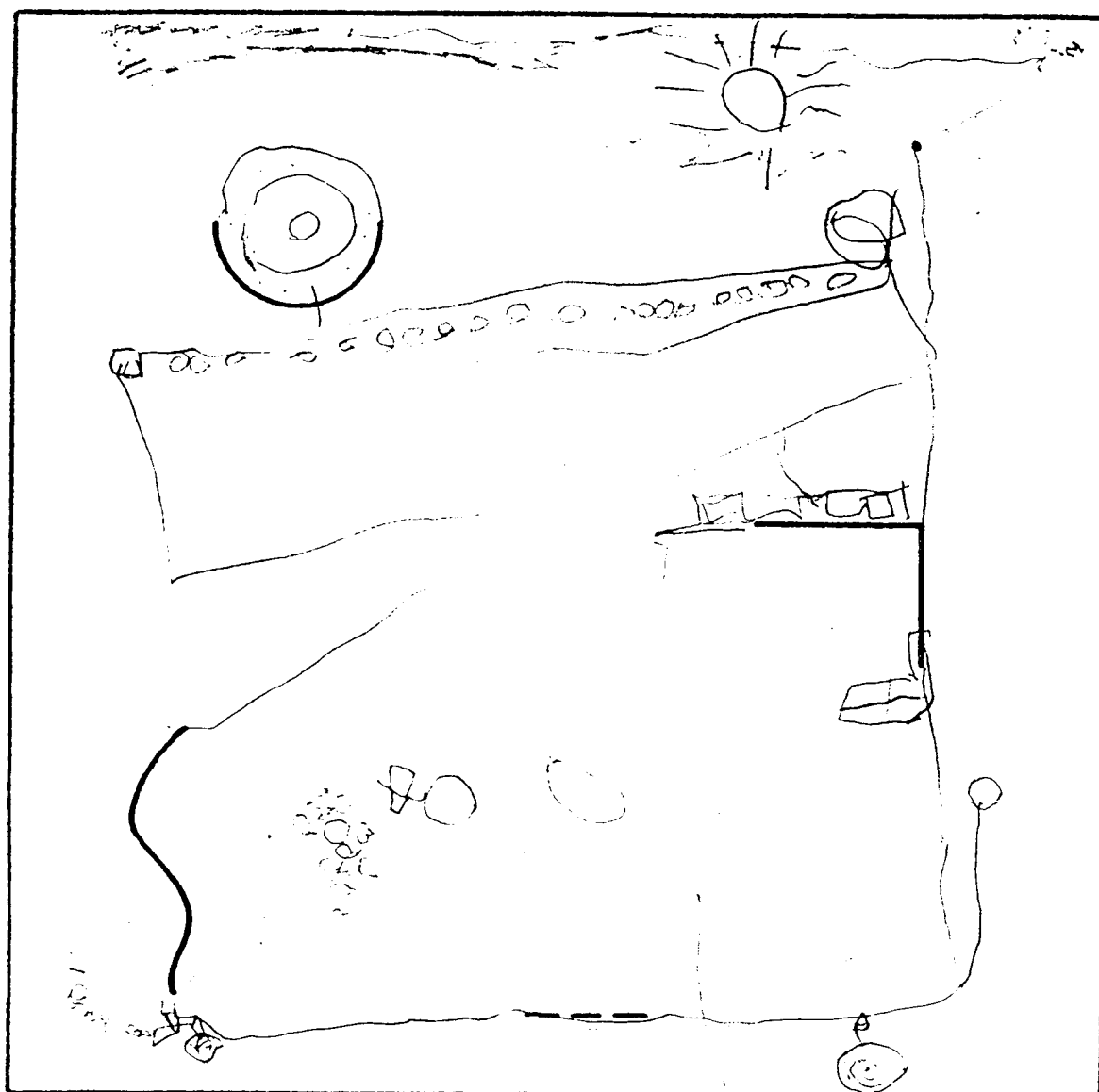
การสอบทบทวนการทดสอบ ครั้งที่ 12 ด.ช. ชัยณรงค์ นามแฝง: ส.อ.ต.ร. 102-พ.อ.น.ช.อ.ร.ก (พ.อ.ท.ร.อ.ร.ก)

4 นาที

28 ต.ค. 1.244

© Urban & Jellen, 1984.

© Jellen & Urban, 1985.

กรมการปกครอง วันที่ 18 ธันวาคม 2563 นายอำเภอเมือง (นายสมชาย)

5 2-2 40 10000

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวจงลักษณ์ ช่างปลื้ม
เกิด	8 ธันวาคม 2514
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	104 หมู่ 2 ตำบลไร่รถ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี 72170
สถานที่ทำงาน	สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2533	นางศิลปชั้นกลาง ปีที่ 3 จากวิทยาลัยนางศิลปอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง
พ.ศ.2536	กศ.บ. (ดุริยางคศาสตร์ไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ.2541	กศ.ม. (ศิลปศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการวาดภาพจากกิจกรรมการวาดภาพ
ประกอบการฟังนิทาน ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

บทคัดย่อ
ของ
จงลักษณ์ ช่างปลื้ม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา

เมษายน 2541

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการวาดภาพของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายและหญิง อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 42 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ระยะเวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน 18 แผน แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ จากการวาดภาพของเจเลนและเออร์บัน หรือเรียกย่อว่า TCT - DT (Test for Creative thinking - Drawing Product) และแบบทดสอบความสามารถการวาดภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่น .90 การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ตามแผนการวิจัยแบบ One Shot Case Study นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว แบบ Repeated - Measure - Anova ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่แบบ Studentized Range

1. นักเรียนชั้นชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน มีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์จากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 ด้วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน มีความสามารถในการวาดภาพจากการทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 6 ครั้งที่ 12 และครั้งที่ 18 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละครั้ง พบว่า การทดสอบหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE CREATIVITY AND COMPETENCE IN DRAWING BY TELES LISTENING
ACTIVITY OF KINDERGATEN II

AN ABSTRACT
BY
CHONGRAK CHANGPLUEM

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Art Education
at Srinakharinwirot University
April 1998

To research for the Creativity and Intellect in Drawing of the children in kindergarten class II is the purpose of this study.

The sample group was 42 preschool children at the age of 5 - 6 years old, learning in the second semester of kindergarten class II in academic year of 1997 at Suphanburi Kindergarten School : is under the Elementary Education Bureau, by using simple random sampling technique. The experimental period has been carrying in 6 weeks : three days per each week and 1 hour per day.

The instrument used for this matter was not only 18 tale listening plans, prepared for child to do the illustrate activities but also the TCT - DP (Test for Creative Thinking - Drawing Production by Jellen and Urban 1986). In addition, the test of the Capability in Drawing was designed. Its' value of reliability is 0.90 point. Actually, this research is based on One Shot Case Study Plan. Afterwards, the result was analyzed by using Repeated - Measure - Anova to find out the one - way variation and to test the difference among the double average of Studentize Range Form. Then the outcome appears as follows :

1. The Creativity of preschool children has been developed. After the experimentation, the difference of Statistic of the 6th, the 12th and the 18th tests are significantly at .05 level. And also, each test presents the difference of average range at .05 level of statistical significance : the 18th is thighter than the 12th and the 6th ; the 12th is higher than the 6th.

2. The Intellect in Drawing of preschool children has been progressing. From the 6th, the 12th, and 18th range, we can find that the difference of Statistic are significantly at .05 level. At the same time, the Statistical Significance of each average range differs at .05 level : the 18th is higher than the 12th and 6th, whereas the 12th is higher insignificantly than the 6th at .05 level.